

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Sochy v Českých Budějovicích

Statues in České Budějovice

Vypracoval: Petr Hepnar
Vedoucí práce: Mgr. Josef Lorenc, Dr.

České Budějovice 2024

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Petr Hepnar

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé diplomové práce panu Mgr. Josefu Lorencovi, Dr., za to, že se vedení této práce ujal. Dále pak bych chtěl poděkovat panu Mgr. Jánovi Trnkovi za to, že mi byl vždy nápomocný s vyhledáváním literatury a za překlady z německých originálů. Poděkování také patří panu Ing. Michalovi Fillovi, PhD. LL.M. Děkuji též Mgr. Petru Bártíkovi za pomoc při vytváření map. V neposlední řadě bych pak chtěl poděkovat všem autorům sochařské výzdoby Českých Budějovic, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Abstrakt

Předložená diplomová práce na téma *Sochy v Českých Budějovicích* se skládá z části teoretické a projektové.

Teoretická část práce se zabývá zmapováním a zaznamenáním sochařské výzdoby na území Českých Budějovic. Diplomová práce se zaměřuje na celý historický vývoj sochařství v Českých Budějovicích, a to od středověku po současnost.

Projektová část představuje pracovní listy, vztahující se k sochám v Českých Budějovicích. Pracovní listy jsou určeny do hodin výtvarné výchovy na prvním stupni základních škol a zahrnují rovněž aspekt mezipředmětových vztahů, zejména do vlastivědy.

Klíčová slova

České Budějovice, socha, sochy, sousoší, plastika, sochařství, pomník, pamětní deska, sochař

Formát bibliografické citace práce

HEPNAR, Petr. *Sochy v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 2024.

Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: Mgr. Josef Lorenc, Dr.

Abstract

The diploma thesis *Statues in České Budějovice* is divided into theoretical and project parts.

The theoretical part of the project involves a detailed mapping and recording of the predominant sculptural decoration in the territory of České Budějovice. It focuses on the entire historical development of sculpture in České Budějovice from the Gothic period to the present day.

The project part includes worksheets related to the sculptures in České Budějovice. These worksheets are designed for art education lessons at the first level of primary schools, with interdisciplinary connections to national studies.

Keywords

České Budějovice, statue, sculptures, sculpture, monument, plaque, sculptor

Obsah

Úvod.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Problematika sochařských objektů v městském prostředí ve vztahu k žákovskému vnímání	10
2 Sochařské objekty v Českých Budějovicích.....	12
2.1 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období středověku	12
2.2 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období novověku	15
2.2.1 Díla neznámých autorů novověku v Českých Budějovicích	22
2.3 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 19. století.....	24
2.3.1 Díla neznámých autorů 19. století v Českých Budějovicích.....	28
2.4 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 20. století.....	29
2.4.1 Díla neznámých autorů 20. století v Českých Budějovicích.....	57
2.5 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 21. století.....	58
2.5.1 Díla neznámých autorů 21. století v Českých Budějovicích.....	63
2.5.2 Festival Umění ve městě	63
2.6 Sochařsky zpracované pamětní desky v Českých Budějovicích	64
2.6.1 Pamětní desky jednotlivců	65
2.6.2 Pamětní desky obětem válek	67
2.6.3 Ostatní pamětní desky.....	68
II. PROJEKTOVÁ ČÁST	69
3 Pracovní listy	70
3.1 Vymezení obsahu a cílů tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích.....	70
3.2 Zasazení tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích do kontextu RVP	71
3.3 Obsahy a přípravy jednotlivých lekcí tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích.....	72
3.4 Pracovní listy, metodické listy a mapy	77

Závěr	99
Seznam použitých zdrojů	101
Seznam zkratk	105
Seznam příloh.....	106
Přílohy	107
Přílohy I. Slovník pojmů	107
Přílohy II. Obrazový materiál k teoretické části.....	109
Přílohy III. Mapy	184
Zdroje příloh.....	202

Úvod

Tato diplomová práce si klade několik cílů. Hlavním cílem teoretické části je vytvoření uceleného přehledu sochařské výzdoby na území Českých Budějovic. Dílčím cílem je stručné seznámení s autory jednotlivých sochařských počínů. Součástí diplomové práce jsou rovněž zmínky o sochařské výzdobě, která se do dnešní doby nedochovala.

Pro snadné a přehledné orientování se v prostoru města jsou součástí diplomové práce i detailní mapy, na kterých jsou zachycena umístění jednotlivých soch a sousoší v Českých Budějovicích. Tyto mapy slouží nejen jako praktický nástroj pro návštěvníky města, ale také jako vizuální průvodce skrze bohaté kulturní dědictví sochařských památek.

Hlavním předmětem projektové části diplomové práce jsou pracovní listy určené pro žáky prvního stupně základních škol. Tyto pracovní listy se zaměřují na sochařskou výzdobu v Českých Budějovicích. Cílem těchto materiálů je seznamovat žáky s konkrétními sochařskými počiny ve městě, ale také podporovat jejich výtvarný rozvoj a estetické cítění. Pracovní listy nejsou zaměřené pouze na výtvarnou výchovu, nýbrž využívají mezipředmětového vztahu s vlastivědou. Součástí jednotlivých pracovních listů jsou také didaktické listy pro učitele a mapy s návrhem ideální trasy určené pro jednu vyučovací jednotku výtvarné výchovy.

Klíčem pro řazení autorů v teoretické části práce je chronologické kritérium. To znamená na základě prvního díla autora, které bylo v Českých Budějovicích umístěno.

Zpracování zvoleného tématu předpokládá mimo jiné odborné konzultace se specialisty v oboru sochařství, s autory uměleckých děl i jejich vlastníky, bez ohledu na skutečnost, zda umělecká díla patří do vlastnictví veřejného, soukromého či církve.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Problematika sochařských objektů v městském prostředí ve vztahu k žákovskému vnímání

Dětské vnímání soch ve veřejném prostoru může být zajímavým a mnohotvárným procesem, který zahrnuje různé aspekty. Jedním z nejdůležitějších prvků, který ovlivňuje dětské vnímání soch, je jejich přirozená zvědavost a zájem o okolní svět. Děti se mohou ptát na historii, význam a výrobu soch, což může podněcovat jejich touhu po poznání a objevování nových věcí. Tento zájem může vést k zajímavým a prohlubujícím diskuzím o umělcích, historických obdobích a významu soch pro dané místo či společnost.¹

Dalším významným aspektem je fyzická interakce se sochami, která umožňuje dětem lépe porozumět jejich rozměrům a materiálům. Některé sochy jsou umístěny tak, aby s nimi mohly děti fyzicky interagovat, například si na ně sednout nebo se jich dotýkat. Tato fyzická interakce posiluje jejich smyslové vnímání a přispívá k jejich celkovému dojmu ze sochařského díla.

Fantazie a kreativita dětí jsou dalšími důležitými vlastnostmi, které ovlivňují jejich vnímání soch. Žáci si mohou při pohledu na sochy vytvářet vlastní příběhy a scénáře, což podporuje jejich kreativitu a rozvoj představivosti. Tyto příběhy mohou být inspirovány prvky soch, jako jsou jejich velikost, tvar, výraz, umístění, ale především námět díla, který žákům napomáhá lépe porozumět významu sochařských děl.²

Emoce a dojmy, které sochy vyvolávají, jsou také klíčovým faktorem v dětském vnímání. Děti mohou projevovat různé emocionální reakce. Dílo lze obdivovat, žasnout nad ním, či se cítit nejistě. Někdy může umělecké dílo vyvolávat i negativní emoce. Estetické prvky soch, jako je jejich styl, tvar, barva či výraz, mají vliv na emocionální odezvu dětí a mohou vést k hlubším diskuzím o sochařské výzdobě či umění obecně.

Vzdělávací hodnota soch spočívá v tom, že mohou dětem poskytnout informace o historických událostech, významných osobnostech a kulturních tradicích.

¹ [Srov.] KURIC, Jozef. *Psychologie vnímání malířských výtvarných děl v ontogenezi*. Vyd. 1. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1986. s. 52.

² [Srov.] MEŠTROVIĆ, Ivan. CONTEMPORARY SCULPTURE THROUGH THE EYES OF A CHILD. *Školski vjesnik : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*. 2019, 68(1), 223-240. s. 239.

Dobře umístěné informační tabule nebo interaktivně pojatá sochařská díla mají potenciál zvyšovat dětský zájem o sochy či posílit jejich kulturní povědomí. Pro některé děti jsou sochy zdrojem zábavy a her. Děti mají možnost hledat nové a neobvyklé způsoby, jak s nimi interagovat. Příkladem je vytváření her a příběhů založených na styku s uměleckým dílem. Tato interaktivita podporuje rozvoj dětské kreativity a sociálních dovedností.³

Je důležité si uvědomit, že děti mají různé osobní preference a zkušenosti, což ovlivňuje jejich vnímání soch. Klíčové faktory, které ovlivňují dětské vnímání soch ve veřejných prostranstvích, zahrnují zajímavost pro děti, interaktivitu, edukativní hodnotu, barevnost a kontext městského prostředí. Proto je důležité brát v úvahu dětské potřeby a perspektivu při plánování umístění a designu soch, aby byly přitažlivé, bezpečné a zajímavé pro mladé obyvatele. Tomuto cíli dopomáhají různé organizace, které kladou důraz na plánování městského prostředí ve vztahu k dětem a jejich zapojování do procesu městského plánování.⁴

Ucelený přehled sochařské výzdoby v teoretické kapitole má za úkol usnadnit dospělým výběr sochařských děl, se kterými děti seznámí a zároveň je obeznámí s klíčovými informacemi o nich. Tento přehled obsahuje podrobnosti, jako je autor díla, období vzniku, materiál, rozměry a umístění sochařské výzdoby. Jeho cílem je poskytnout pedagogům, rodičům a dalším dospělým užitečný nástroj pro výběr vhodných soch, které představí dětem mladšího školního věku, čímž nejenže podnítl jejich kreativitu a fantazii, ale také jim rozšíří svět umění a historie. Takový přehled může sloužit jako inspirace pro vytváření vzdělávacích aktivit a prohlubování dětského estetického citění v souvislosti se sochařským uměním.

³ EDU.CZ. *RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. s. 87.

⁴ [Srov.] *Architektura dětem* [online]. 2018 [cit. 2024-04-11].

2 Sochařské objekty v Českých Budějovicích

2.1 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období středověku

Město České Budějovice bylo založeno českým králem Přemyslem Otakarem II. Stalo se tak roku 1265, v období, kdy Čechám začíná dominovat **gotický sloh**. Z období gotiky víme o autorech sochařských děl velmi málo, takže v této kapitole budou velmi často uvedeny pouze názvy děl.

Již první kamenná stavba v sobě nese sochařské prvky gotického slohu. Je jím klášterní kostel Obětování Panny Marie s přilehlým klášteřem. Venkovní fasáda byla zkrášlena hned několika sochařskými díly. Jedním z nich je kamenný chrlič na severní straně kostela. Dle tradice se jedná o tzv. kamennou žábu (viz Přílohy II., obr. 1). Nejde tedy čistě o dekorativní prvek, snoubí v sobě krásu i užitečnost. Dalším z chrličů je tzv. kamenný drak, rovněž na severní straně kostela (viz Přílohy II., obr. 2).

V interiéru kostela se též nalézají různě ztvárněné klenební konzoly. Interiér presbytáře zdobí půlválcové přípory, jenž vyrůstají z polygonálních konzol a jsou na koncích zdobeny mužskými hlavami. Hlavice přípor v presbytáři jsou též sochařsky zdobeny, a to florálními motivy. Za zmínku stojí ztvárnění vepře, který požívá žaludy. Prostor kněžiště uzavírají klenby se čtyřmi různě zpracovanými svorníky. Všechny jsou polychromované. Na klenáku nad hlavním oltářem je zpodobněna mariánská růže, v dalším klenebním poli je možné spatřit svorník s liliovým křížem, na dalším pak Beránka Božího a na posledním lze pozorovat plochý terč. Mladší klenák, jeden ze dvou zdobených, se nachází v jižní lodi při vstupu do ambitu, na němž je vytesáno poprsí Krista s křížovým nimbem okolo hlavy (viz Přílohy II., obr. 3).⁵

Další výzdobu kostel získal při pokračování stavby hlavní lodi, kdy byly na výrazném přechodu jednoho z pilířů osazeny dva reliéfy, a to v podobě malého lva a opice. Okolo roku 1320 byla o zdobené klenební konzoly okrášlena též severní boční loď. Dodnes lze pozorovat kvalitně provedenou práci s reliéfní výzdobou odkazující na bibli. Od kněžiště k západu je možné spatřit nejprve dvoudílnou konzolu, která je zdobena listy vinné révy. Dále pak konzoly tři

⁵ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel a Roman LAVIČKA. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2018. s. 36-40.

spojených hlav (viz Přílohy II., obr. 4), maska divého muže, tři hlavy, pod kterými se nachází pelikán (viz Přílohy II., obr. 5), dále konzola okrášlená třemi květinami a nezápadněji lze spatřit opět motiv vinných listů. Stavbu kostela pravděpodobně zakončila příčná loď, i tu zdobí klenební konzoly s lidskými tvářemi.⁶

V přilehlém klášterním areálu se též dochovaly zdobené konzoly i klenební svorníky, na kterých je možné spatřit s největší pravděpodobností heraldické figury. Tato erbovní znamení by měla upomínat na štědré klášterní donátory. U některých se historici shodují, že jde o snadno identifikovatelné erby, poněvadž se jedná o výše postavené šlechtice. Příkladem může být svorník zobrazující erb se střelou ve východním rameni křížové chodby, který by měl patřit Přibíkovi z Vitějovic nebo Vilémovi ze Strakonic. U jiných, s největší pravděpodobností příslušníků měšťanského stavu, nám již prameny neposkytují dostačující informace. Na svornících lze spatřit různé heraldické figury. Ve východním křídle křížové chodby se nachází kamenný svorník s mlýnským kolem, další zobrazuje širokou sekeru v červeném poli, takže s největší pravděpodobností odkazuje na donátora z cechu řeznického. Podobně je tomu i v severním křídle ambitu, kde se na svorníku objevuje tatáž sekera vedle podlouhlého objektu. Svorník vedlejší klenby zdobí gotický štítek s neidentifikovatelným předmětem, vzdáleně připomínajícím písmeno M. Na svorníku, který se nachází v severovýchodním rohu ambitu, jsou vzájemně prolnutá písmena V. Toto znamení historici ztotožňují s rodem Prundlů, který měl úzké vazby právě k městu České Budějovice. Na svorníku nad freskou svatého Kryštofa v jižní kostelní lodi, by se měl nacházet znak přední českobudějovické rodiny Klariců. Na tomto svorníku je možné spatřit heraldickou figuru okřídleného kopí. Tak jako historici nedovedou ztotožnit erby s jejich právoplatnými majiteli, podobně tomu je i s jejich autory.⁷

Za povšimnutí rovněž stojí náhrobní kameny. Nejstarší z nich se nacházejí právě v kostele Obětování Panny Marie. Konkrétně 45 kusů, které připomínají významné osobnosti své doby. Další se nalézají v katedrále svatého Mikuláše (4 exempláře) i v kostele svatého Prokopa a svatého Jana Křtitele (10). Část náhrobků pochází prokazatelně ze století 16., avšak dá se předpokládat, že

⁶ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel a Roman LAVIČKA. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2018. s. 46.

⁷ [Srov.] tamtéž, s. 19-22.

nejstarší náhrobky spadají již do století 14.⁸ Nejstarší identifikovatelný náhrobní kámen v dominikánském klášteře spadá do roku 1469.⁹

Madona z Rudolfova – Okolo roku 1300 (tedy nedlouho po jeho založení) byla nejspíše vytvořena pro dominikánský klášter v Českých Budějovicích socha Panny Marie. Byla vytvořena z jedlového dřeva a jedná se o vcelku rozměrnou sochu, téměř v životní velikosti. Zobrazuje stojící Pannu Marii v červeném šatu s modrým pláštěm, která na levé ruce drží Ježíška v tmavém oděvu, který se dotýká brady Panny Marie. Přestože se na soše podepsal zub času (chybějící ruka Panny Marie, Ježíška i koruna), vyniká na ní její polychromie. Protipólem měla být socha Piety, která se nedochovala. V současné době je ve sbírkách Alšovy jihočeské galerie.¹⁰

Kristus z Božího hrobu z Českých Budějovic – Podobně jako Madona z Rudolfova byla dle tradice vytvořena pro dominikánský klášter i tato socha. Zobrazuje ležícího Krista. Socha byla zhotovena ve druhé polovině 14. století. Na soše se zachovala zřetelná polychromie, na rozdíl od trnové koruny okolo Kristovy hlavy. V současné době je ve sbírkách Alšovy jihočeské galerie¹¹

Netolická archa – Jedná se o oltářní triptych z období pozdního středověku, který je pro tuto práci významný svými sochami umístěnými ve středovém poli oltáře. Ačkoli byla archa vytvořena mezi lety 1490-1500, nachází se v jejím středu socha sv. Jana Křtitele, kterou datujeme rokem 1400. Archa byla vytvořena pro kostel sv. Prokopa a Jana Křtitele, avšak její název odkazuje na pozdější umístění v netolickém kostele. V současné době je součástí mobiliáře zámecké kaple v Hluboké nad Vltavou.¹²

Mistr oplakávání ze Žebráka (Alexandr) – Nejvýznamnější řezbář české pozdní gotiky. Pravděpodobně se jedná o českobudějovického mistra Alexandra. Ten byl mezi lety 1503 až 1516 šestkrát představitelem řezbářů z cechu zlatníků. Na jeho reliéfu Klanění Tří králů z Českých Budějovic se nachází signatura AL. Další místní prací je dřevorezba Svaté Trojice Budějovické či Bolestný Kristus z Českých Budějovic. Jeho závěrečnou tvorbu je možné sledovat na soše

⁸ [Srov.] *Encyklopedie Českých Budějovic*. České Budějovice: Nebe, 1998. s. 297

⁹ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel a Roman LAVIČKA. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2018. s. 100.

¹⁰ [Srov.] tamtéž, s. 80.

¹¹ [Srov.] tamtéž, s. 80-81.

¹² [Srov.] ADÁMEK, Jan. *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*. Miscellanea. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2014. s. 96.

Ukřižovaného z dominikánského kláštera. Ukřižovaný byl vytvořen mezi lety 1510 až 1520. Na těle Krista se dodnes dochovala původní polychromie. Krucifix zpodobňuje umírajícího Krista, který má otevřené oči i ústa. Zajímavým detailem je dekorativně ztvárněná bederní rouška v pohybu. Ukřižovaný je též součástí sbírek Alšovy jihočeské galerie.¹³

2.2 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období novověku

Na úvod této kapitoly je nezbytné poznamenat, že z **období renesance** se v Českých Budějovicích nedochovaly žádné významné sochařské památky.

Naopak **barokní období** přineslo Českým Budějovicím rozsáhlou transformaci a výraznou estetickou proměnu. Po požáru v roce 1641, který způsobil značné škody, bylo nutné přestavět nebo úplně nově postavit většinu staveb ve městě, čímž vznikl charakteristický barokní ráz města. Tato doba se stala symbolem rozkvětu a uměleckého bohatství, které se odráželo v architektuře i sochařské výzdobě.

Jednou z nejvýznamnějších staveb, které byly postiženy požárem a následně přestavěny v barokním stylu, je farní kostel, dnešní katedrála svatého Mikuláše. Tato stavba symbolizuje přechod od gotiky k baroku v Českých Budějovicích. Při obnově kostela byly vnitřní i vnější prostory zdobeny bohatou sochařskou výzdobou, která dodávala celému kostelu monumentální a vznešený vzhled.

V barokní éře vynikl zejména sochař Josef Dietrich, který se stal jedním z nejvýznamnějších umělců působících v Českých Budějovicích. Jeho práce zdobí mnoho míst ve městě a dodnes připomínají jeho mistrovství a talent. Jeho sochy jsou často spojovány s náboženskými motivy a vyznačují se expresivním stylem a dokonalým řemeslným zpracováním.

Celkově lze konstatovat, že barokní období přineslo do Českých Budějovic nejen architektonickou transformaci, ale také bohatou sochařskou výzdobu, která

¹³ [Srov.] LAVIČKA, Roman. *Gotické umění: Průvodce sbírkou středověkého umění Alšovy jihočeské galerie*. Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou, 2007. s. 56-61.

dodnes obohacuje městské prostředí a připomíná jeho bohatou historii a umělecké dědictví.

Thomas Zeissel – Uvádí se, že byl místním českobudějovickým umělcem a mimo jiné vytvořil i štukovou výzdobu uvnitř kostela sv. Mikuláše. Ze západního průčelí kostela na kolemjdoucí dodnes shlížejí tři štukové sochy, které Zeissel vytvořil v letech 1641 až 1649. Nad hlavním vchodem je socha sv. Mikuláše (viz Přílohy II., obr. 6), nad severním vchodem socha sv. Václava (viz Přílohy II., obr. 7) a nad jižním vchodem sv. Auraciána (viz Přílohy II., obr. 8).

V horní části průčelí nad oknem osvětlujícím varhanní kůr se nachází další výklenek, který dříve zdobila socha P. Marie od lineckých sochařů Giovanniho Battisty Spezza a Wolfa Edera. Po roce 1688 byla nahrazena jinou mariánskou sochou, kterou vytvořil neznámý sochař z Lince podle návrhu českobudějovického malíře Karla Františka Bonanelly (viz Přílohy II., obr. 9).¹⁴

Johann Worath ze Schläglu (*1605, †1680) – Roku 1649 byla sloužena první mše u nově vzniklého hlavního oltáře (zasvěcený sv. Mikuláši) pro kostel sv. Mikuláše z dílny Johanna Woratha. Dalším jeho počinem pro boční kapli tohoto kostela byl oltář sv. Auraciána. Světcovy ostatky získal českobudějovický farní kostel roku 1644, a tak byl mezi lety 1666 a 1667 zbudován oltář ke cti tohoto světce. Zdobily jej sochy sv. Kosmy a Damiána, sv. Veroniky a Doroty a sv. Floriána. Oltář byl zničen požárem v roce 1911.¹⁵

Wolf Eckh – Tento kamenický mistr vytvořil roku 1646 kamennou křtitelnicí pro nově zrekonstruovaný kostel sv. Mikuláše. Nyní se nachází v jižní boční kapli (viz Přílohy II., obr. 10).¹⁶

N. Christeindl – Varhanář, který roku 1676 vytvořil varhany s jejich bohatě zdobenou skříní pro kostel Obětování Panny Marie. Vrchol skříně zdobí socha patronky města, Panny Marie Budějovické. Socha má sepjaté ruce a vzhlíží k nebi. Jak je pro tuto patronku typické, má dlouhé rozpuštěné vlasy a kolem

¹⁴ [Srov.] POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech*. Sv. 1, A-J. Praha: Academia, 1977. s. 204.

¹⁵ [Srov.] ADÁMEK, Jan. *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*. Miscellanea. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2014. s. 147-149, 229.

¹⁶ [Srov.] tamtéž, s. 135-136.

krku náhrdelník v podobě slunečních paprsků. Nad její hlavou se nachází gloriola s dvanácti hvězdami. Socha je stříbrně polychromována.¹⁷

Josef Pabl – Byl autorem hlavního oltáře v kostele svatého Prokopa a Jana Křtitele, který se však nedochoval.¹⁸

Jan Plansker – Je domnělým autorem sochy Spasitele nesoucího kříž ve výklenkové kapli na východní straně katedrály svatého Mikuláše naproti vchodu do kaple Smrtných úzkostí Páně.¹⁹ Do Českých Budějovic byl převezen z křížové cesty na Křížový vrch nad Českým Krumlovem. Nyní se nachází v kapličce u východní strany presbytáře katedrály svatého Mikuláše, kam byla osazena roku 1912. Autorství tohoto uměleckého díla je sporné. V současné době je Kristova tvář potřísněna červenou barvou (viz Přílohy II., obr. 11).²⁰

Josef Dietrich (*1677, †2.5.1753) – Byl sochařem původem z Trhových Svinů, kde se v roce 1677 narodil. Předpokládá se, že se vyučil v některé pražské sochařské dílně. Za jeho učitele je považován sochař a řezbář Matěj Václav Jäckel. Josef Dietrich přišel v roce 1710 do Českých Budějovic, ne však jako obyčejný sochař, nýbrž již jako sochařský mistr. Žil se svou manželkou v Krajinské třídě, kde spolu vlastnili dům.

Pravděpodobně první velkou zakázkou, kterou Dietrich v Českých Budějovicích dostal, bylo morové sousoší, které lze dodnes obdivovat na Mariánském náměstí nedaleko od jeho původního umístění. Bylo vytvořeno roku 1716 ve spolupráci s kameníkem Kristiánem Hornem. Sousoší zobrazuje Pannu Marii Budějovickou stojící na prominentním místě uprostřed sousoší na zužujícím se podstavci s pěti amorky a nápisem „THAVMATVRGAE VIRGINI HVIATI ET HIS BEATIS PATRONIS PRO HONORE POSVIT SENATVS POPVLVSQVE BVDVICENSIS“. Je zobrazená dle předlohy na mariánském obrazu, který se nachází v kostele Obětování Panny Marie na Piaristickém náměstí. Tak jako na obrazu mají všechny sochy Panny Marie klasové dlouhé rozpuštěné vlasy, splývavý šat posázený klasy a náhrdelník ve formě slunečních paprsků. Jediným rozdílem od ostatních je gloriola, která má paprscitou podobu. Deset rozeklaných zlatých

¹⁷ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel a Roman LAVIČKA. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2018. s. 168.

¹⁸ [Srov.] *Encyklopedie Českých Budějovic*. České Budějovice: Nebe, 1998. s. 34.

¹⁹ [Srov.] ADÁMEK, Jan. *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*. Miscellanea. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2014. s. 232-233.

²⁰ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 66.

paprsků vybíhá ze středového upevnění a je to nejvyšší bod celého sousoší. Mimo Panny Marie je na sousoší dalších pět světců. Po levé straně sochy Panny Marie stojí svatý Mikuláš zachycený jako starý muž v biskupském oděvu, který vzhlíží ke středové soše. V levé ruce drží knihu a v pravé biskupskou berlu. Vpravo od Panny Marie se nachází svatý Auracián. Ten je zobrazen v oděvu římského vojáka. Pravou rukou se drží v dramatickém gestu na prsou a levou svírá dlouhý meč opřený o podstavec. Dále se na sousoší nacházejí sochy tři světců, kteří byli spojováni s ochranou před tehdy tolik obávaným morem: svatý Šebestián, Roch a Rosálie. Pod svatou Rosálií je zachycen městský znak (viz Přílohy II., obr.12). V současnosti se na sousoší nacházejí kopie soch od sochaře Ivana Tláška. Originály soch jsou deponovány v lapidáriu kláštera v Borovanech.²¹

Socha patronky města nebyla postavena jen na tomto místě, kde ochraňovala jeden z původních vstupů do města, Pražskou bránu, ale byla vztyčena rovněž u dalších městských bran. Již rok před vytvořením zmíněného monumentálního sousoší vznikla socha Panny Marie Budějovické u tehdejší Rožnovské brány. Nyní se nachází na levém břehu Malše vpravo od Zlatého mostu vedoucího do ulice Dr. Stejskala (viz Přílohy II., obr. 13). Socha je umístěna na mohutném barokním podstavci. I ten je zdoben amorky a nápisem. Za zmínku stojí i několik symbolů Panny Marie okolo podstavce, na kterém je socha umístěna. Při bombardování města byla poškozena, a tak musela být mezi lety 1946 a 1947 opravena. Až o více než třicet let později se dočkala své ochránkyně i Svinenská brána, a tak od roku 1746 stála socha Panny Marie Budějovické i u vjezdu do města z východu. Socha byla několikrát přemístována, což se podepsalo i na jejím technickém stavu (v devadesátých letech muselo dojít k rekonstrukci hlavy). V současnosti je umístěna v průjezdu budovy Národního památkového ústavu na Senovážném náměstí (viz Přílohy II., obr. 14).²²

Sochařskou perlou Českých Budějovic je bezesporu Samsonova kašna na náměstí Přemysla Otakara II. (viz Přílohy II., obr. 15 a 16), tehdy nazývaného Rynek. Byla vystavěna mezi lety 1721 až 1726. Kamenické práce se ujal bratr již zmíněného Kristiána Horna Zachariáš (1679–1738). Kašna je zdobená čtyřmi atlanty, kteří nesou lasturu vytesanou z jednoho kusu kamene. Nad ní se vypíná socha Samsona trhajícího lva (viz Přílohy II., obr. 17), z jehož tlamy tryská voda. Pod

²¹ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 9-16.

²² [Srov.] tamtéž, s. 14-19.

atlanty se nachází čtyři rozměrné maskarony (viz Přílohy II., obr. 18), z jejichž úst rovněž prýští voda.²³

Na náměstí ještě zůstaneme, jelikož o osm let později Dietrich obohatil atiku českobudějovické radnice o čtyři sochy. Jde o čtyři alegorické lidské postavy v nadživotní velikosti, které představují čtyři lidské ctnosti: *Spravedlnost, Moudrost, Statečnost a Opatrnost (Věrnost)* (viz Přílohy II., obr. 19 až 22). Je také autorem dvou váz umístěných na okrajích tympanonu. Budějovickou radnici též zdobí čtyři rozměrné měděné chrlice v podobě draků, jejichž autorem je však měditepec Greillinger.²⁴

Dalšími z Dietrichových monumentálních děl jsou Sloup Nejsvětější Trojice a Kalvárie. Obě díla byla dokončena roku 1742. Nacházejí se na původním místě u vchodu na Piaristické náměstí z České ulice. Kalvárie zobrazuje ukřižovaného Krista. U paty kříže stojí lkající Maří Magdaléna, po stranách jsou sochy Panny Marie a svatého Jana Evangelisty (viz Přílohy II., obr. 23). Na protější straně stojí Sloup nejsvětější Trojice (viz Přílohy II., obr. 24). Je zakončen korintskou hlavicí, na níž je umístěna socha nejsvětější Trojice. Dnes volný průchod mezi těmito sousošími býval v minulosti přehrazen bránou, která uzavírala přístupovou cestu ke klášteru a na přilehlý hřbitov. Cesta od brány ke klášteru byla lemována čtveřicí soch, jejichž autorem je rovněž Josef Dietrich. Nejstarší je socha sv. Anny (1734), dále sv. Josefa (1739), sv. Jáchyma (1742) a sv. Zachariáše (1746) (viz Přílohy II., obr. 25 až 28). Jejich původní umístění je zachyceno na vedutě dominikánského kláštera od autora Františka Jakuba Prokyše z roku 1772. Sochy se v současnosti nacházejí v zahradě při vstupu do Základní umělecké školy, která sídlí v budově kláštera. Jde o pozůstatek původní klášterní zahrady. Spolu s nimi je zde postavena i socha svatého Dominika (1739) (viz Přílohy II., obr. 29), která původně stávala u vchodu do klášterního kostela z dnešního Piaristického náměstí, spolu se sochou sv. Vincence Ferrerského, která se zřejmě nedochovala. Součástí výzdoby kláštera je i socha Panny Marie Budějovické (klasové) z roku 1718 stojící na supraportě portálu jižně od presbytáře kostela (viz Přílohy II., obr.30).²⁵

²³ [Srov.] ZEITHAMMER, Leopold M. *České Budějovice a okolí*. České Budějovice, 1904. s. 204.

²⁴ [Srov.] MAREŠ, Miroslav. *Druhá kopa vycházek za historií*. Agentura Kultur, 2019. s. 89

²⁵ [Srov.] WATZL, Josef. *Unserer lieben Frauen Opferung: Ursprung und Geschichte des altehrwürdigen Madonnenbildes in der Kirche der PP. Redemptoristen in Budweis, 1410-1910*. Krummau: Verlag des Redemptoristenkollegs, 1910. s. 145.

Socha sv. Jana Nepomuckého u Krumlovského mostu byla též vytvořena Josefem Dietrichem. Podstavec zhotovil kameník Zachariáš Horn. Původně se od roku 1723 nacházela na mostě před Krumlovskou branou. Roku 1899 byla opravena a přenesena do Krumlovských alejí, odkud byla zanedlouho přenesena na své současné místo (viz Přílohy II., obr. 31).²⁶

Dalším dílem ze sochařské dílny Josefa Dietricha je Socha Immaculaty z roku 1727 zobrazující Pannu Marii Nedotčenou (Neposkrvněnou). Původně bychom ji podle starých katastrálních map našli v Plavské ulici. Současně se nachází v Nových Hodějovicích vedle kostela Panny Marie Královny Andělů, kam byla přenesena po druhé světové válce. Socha zachycuje Pannu Marii stojící na zeměkouli v prosebném gestu. Nechybí ani had s růží v tlamě, kterého Maria bosou nohou zašlapává. Postavu Immaculaty původně zdobila svatozář, která se ale nezachovala. Podobná socha se nalézá i v centru Českých Budějovic v České ulici. Není však přístupná veřejnosti. Od sochy z Nových Hodějovic se odlišuje tím, že Panna Maria drží v náruči Ježíška s křížem. Dále pak se této soše zachovala svatozář s dvanácti hvězdami.²⁷

Josef Dietrich nepracoval pouze s kamenem, ale i se dřevem. Předpokládá se, že jeho známé dílo je pouhým zlomkem skutečného počtu prací, které za svého života vytvořil. Až do své smrti držel výhradní právo na sochařské zakázky pro České Budějovice.

Jiří Dvorský – Pražský varhanář, který vytvořil mezi lety 1727 až 1728 varhany s jejich bohatě zdobenou skříní pro katedrálu sv. Mikuláše. Jejich skříně vyniká čtyřmi postavami atlantů (viz Přílohy II., obr. 32)²⁸

Jakub Hueber – Tesař a truhlář, původem ze Stockingu v Dolním Bavorsku. V Českých Budějovicích se usadil roku 1723. Pro kostel Nejsvětější Trojice na Pražském předměstí vytvořil oltář v roce 1763 a o deset let později oltář pro kapucínský kostel svaté Anny (dnes přeměněný na Koncertní síň Otakara Jeremiáše). Někdy bývá zaměňován se svým významnějším jmenovcem Leopoldem Hueberem, o kterém pojednává následující odstavec.²⁹

²⁶ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 35-36.

²⁷ [Srov.] tamtéž, s. 26-27.

²⁸ [Srov.] *Encyklopedie Českých Budějovic*. České Budějovice: Nebe, 1998, s. 530.

²⁹ [Srov.] tamtéž, s. 157.

Leopold Hueber (*asi 1702, †1.10.1800) – Narodil se po roce 1700. Byl pravděpodobně synem Matěje Huebera, který pracoval jako sochař na Svaté Hoře u Příbrami. Po příchodu do Českých Budějovic se Leopold Hueber stal tovaryšem v dílně již zmíněného Josefa Dietricha, kde působil až do mistrovsky smrti v roce 1753. O rok později se oženil s Dietrichovou vdovou Magdalenou.

Je autorem několika sakrálních děl, které je možné obdivovat dodnes. Roku 1760 vytvořil oltář sv. Jana Nepomuckého pro katedrálu sv. Mikuláše, jehož součástí jsou sochy sv. Longina, sv. Dominika, sv. Františka a sv. Jana Křtitele (viz Přílohy II., obr. 33).³⁰ Sochy jsou celé zlatě polychromovány. Po roce 1770 byl nahrazen starší oltář Nanebevstoupení Páně oltářem sv. Anny. Ten byl vyzdoben sochami sv. Josefa s Ježíškem v náručí, sv. Zachariáše, sv. Alžběty, prorokyně Anny a sochami andělů. Původní sochy z již neexistujícího oltáře jsou v současné době ve sbírkách Alšovy jihočeské galerie. Připisuje se mu i autorství hlavního oltáře sv. Mikuláše, který byl doplněn o sochy apoštolů Petra a Pavla v životní velikosti z kostela v Kardašově Řečici. V roce 1771 vytvořil rovněž rokokový oltář a lavice pro kostel svaté Anny (dnes koncertní síň Otakara Jeremiáše), který již neexistuje. Postaral se též o výzdobu kostela sv. Prokopa a sv. Jana Křtitele, pro který roku 1772 zhotovil oltář, který se rovněž nedochoval.³¹

Leopold Hueber nepracoval pouze se dřevem, nýbrž také s kamenem. Tento autor vytvořil hned dvě zpodobnění Jana Nepomuckého. První z roku 1773 se nacházelo na mostě u Pražské brány. Vystřídalo starší sochu vytvořenou okolo roku 1724, která se roku 1772 po silném větru zřítily a roztříštila. Druhé je dodnes k vidění u východní stěny kostela svaté Rodiny na Senovážném náměstí, kam bylo roku 1922 přeneseno (viz Přílohy II., obr. 34).³² Podle některých autorů však jde o jednu a tutéž sochu, která byla pouze přemístěna.³³

³⁰ [Srov.] ADÁMEK, Jan. *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*. Miscellanea. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2014. s. 175.

³¹ [Srov.] MAREŠ, Miroslav. *Druhá kopa vycházek za historií*. Agentura Kultur, 2019. s. 27.

³² [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Socha sv. Jana Nepomuckého* [online]. [cit. 2024-01-05].

³³ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 35.

2.2.1 Díla neznámých autorů novověku v Českých Budějovicích

Boží muka u Pilmanova dvora – Z období baroka se v Českých Budějovicích poblíž železniční trati nedaleko Dopravního podniku města České Budějovice zachovala i část božích muk (viz Přílohy II., obr. 35). Do dnešních dnů z nich zůstal pouze sloup v korintském stylu, na němž byla původně umístěna kaplice s křížem, která je zachycena ještě na fotografii z roku 1998.³⁴

Boží muka na Pražské třídě – Další kamenná boží muka z doby raného baroka stojí mezi vchody domů č.p. 81 a 83 na Pražské třídě. Byla vytesána roku 1672. Tvoří je sloup s jednoduchou hlavicí, na níž stojí kaplice zakončená železným dvouramenným křížem (viz Přílohy II., obr. 36).³⁵

Barokní mariánský sloup – Vznik tohoto sloupu bývá kladen na přelom 17. a 18. století. Původně se nacházel na křižovatce ulic Pražské a Pekárenské. Šlo o menší sloup, na rozdíl od jiných, sahající do úrovně prvního patra. Na tomto sloupu byla umístěna socha Panny Marie s Ježíškem v náručí. Obě postavy zdobily koruny. První ránu pro toto dílo byl rok 1944, kdy byl sloup, již narušený povětrnostními vlivy, poškozen vandaly. K jeho opravě došlo až roku 1967. Sloupu se stal osudným rok 1970, kdy na jeho místě došlo k bourání pro nově vznikající sídliště a obchodní dům Družba. Do dnešních dnů se nám zachovalo pouze torzo sloupu ochuzené o sochu Panny Marie s Ježíškem. Nachází se na dvoře biskupství.³⁶

Barokní vybavení v katedrále sv Mikuláše – Je známo, že roku 1677 bylo v katedrále celkem šest oltářů. Dva jsme si již představili, a to hlavní oltář a oltář sv. Auraciána (zničený požárem roku 1911). Dále se tam nacházel bratrský mariánský oltář, oltář Nanebevstoupení Páně jinde nazývaný „Hartlův“, oltář s nejspíše mariánským zasvěcením a posledním by měl údajně být maturový oltář. Roku 1701 jsou zmiňovány další čtyři oltáře, a to oltář sv. Anežky, sv. Jana

³⁴ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 93. [Srov.] KRATOCHWIL, Karl. *Heimatbuch der Berg- und Kreisstadt Böhmisch-Budweis: mit einer Sammlung von alten und neueren Sagen: mit vielen Illustrationen*. Böhmisch Budweis: Karl Kratochwil & Comp., 1930. s. 207.

³⁵ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Boží muka* [online]. [cit. 2023-10-23]. [Srov.] KRATOCHWIL, Karl. *Heimatbuch der Berg- und Kreisstadt Böhmisch-Budweis: mit einer Sammlung von alten und neueren Sagen: mit vielen Illustrationen*. Böhmisch Budweis: Karl Kratochwil & Comp., 1930. s. 201.

³⁶ [Srov.] KRATOCHWIL, s. 141. [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 26.

Nepomuckého, sv. Michaela archanděla a oltář sv. Šebestiána, Rozálie a Rocha. Přínejmenším od roku 1707 přibyl do kostela oltář sv. Václava. Ten byl zdoben světcovou sochou. Dalším zmiňovaným oltářem je oltář sv. Kateřiny. Roku 1761 přibyl oltář sv. Barbory. Žádný ze zmiňovaných oltářů se nám do dnešní doby nedochoval. K některým však máme fotografickou dokumentaci, kde je sochařská výzdoba dobře patrná, a proto jsou v této práci zmíněny.

Součástí kostelního vybavení uváděného k roku 1720 byly stříbrné sochy sv. Mikuláše, sv. Auraciána sv. Jana Křtitele a Panny Marie s Ježíškem (ty byly okolo roku 1785 prodány a utržené peníze byly použity na renovaci kostela). Dále pak dvě sochy Zmrtvýchvstání Páně, socha sv. Anny, sv. Šebestiána, sv. Rocha.³⁷ Součástí hlavního oltáře jsou sochy apoštolů v životní velikosti sv. Petra a sv. Pavla, původně z kostela v Kardašově Řečici.³⁸

Současná kazatelna v kostele sv. Mikuláše byla původně určena pro theatinský klášterní kostel na Malé Straně v Praze. Po jeho zrušení našla své místo právě v Českých Budějovicích, kam byla umístěna po roce 1785.

Socha sv. Jana Nepomuckého – Na nábřeží Jindřicha Libraria se nachází výklenková kaple s nejstarší sochou Jana Nepomuckého v Českých Budějovicích. Byla vytvořena roku 1708 z pískovce. O autorství se vedou debaty, jednoznačně se však autor nedá určit (viz Přílohy II., obr. 37).³⁹

Socha sv. Jana Nepomuckého – V blízkosti Rabenštejnské věže se nachází další socha sv. Jana Nepomuckého z období baroka. Byla vytvořena z mušlového vápence o výšce 1,7 m. Socha je umístěna na žulovém podstavci, který je složený ze dvou kvádrů, díky němuž dosahuje výšky 1,94 m. Její autor se s jistotou nedá určit. Předpokládaným autorem je Josef Dietrich. Na současné místo byla přemístěna z Novohradské ulice až roku 1987 (viz Přílohy II., obr. 38).⁴⁰

Busta Traiana – Busta byla osazena na atiku měšťanského domu čp. 7 na náměstí Přemysla Otakara II. přibližně v polovině 18. století. Její autor se s jistotou nedá určit, ale předpokládá se, že jím je Josef Dietrich (viz Přílohy II.,

³⁷ [Srov.] ADÁMEK, Jan. *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*. Miscellanea. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2014. s. 156-164, 187.

³⁸ [Srov.] tamtéž, s. 215.

³⁹ [Srov.] ZEITHAMMER, Leopold M. *České Budějovice a okolí*. České Budějovice, 1904, 274 s.

⁴⁰ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Socha sv. Jana Nepomuckého s podstavcem* [online]. [cit. 2024-01-05].

obr. 39). Podobně jako u většiny barokních soch ve městě jde i zde o kopii. Vytvořil ji sochař Jan Hendrych.⁴¹

Socha sv. Jana Nepomuckého v ulici Na Sádkách – Roku 1769 ji nechal zřídit Karel Josef Weiss a stála v Krajinské ulici. Později byla přenesena k hospodářskému dvoru za Dlouhým mostem. Po jeho zbourání se ocitla roku 1941 v kapličce v ulici Na Sádkách, kde se nachází dodnes (viz Přílohy II., obr. 40).⁴²

Socha sv. Jana Nepomuckého v ulici Větrná – Roku 1756 ji vztyčil Josef Schmidt ve výklenku ve Staroměstské ulici. Kvůli bourání staré zástavby byla přesunuta do nově postavené kapličky ve Větrné ulici (viz Přílohy II., obr. 41).⁴³

Rokoková kazatelna sv. Dominika – Roku 1759 vznikla pro chrám Obětování Panny Marie nová kazatelna sv. Dominika s reliéfy ze života světce. Je osazena množstvím soch, jak po stranách, tak nad baldachýnem. Ústřední postavou je socha sv. Dominika, který klečí na baldachýnu a vzhlíží směrem k presbytáři kostela. U jeho nohou je jeden z jeho atributů, a to ležící pes s hořící pochodní v tlamě (viz Přílohy II., obr. 42).

2.3 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 19. století

Období 19. století bylo zajímavým obdobím pro sochařskou tvorbu v městském prostředí, ačkoliv není tak plodné jako některá předchozí období či ta následující. Přesto lze nalézt výjimečné příklady sochařských děl, zejména v podobě pomníků a výzdoby budov postavených či přetvářených v historizujících slozích.

⁴¹ [Srov.] SCHINKO, Jan. *Dům s poprsím císaře pamatuje mnichy i filatelisty* [online]. 2012, [cit. 2024-01-05].

⁴² [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 37-38.

⁴³ [Srov.] tamtéž, s. 47.

Pomníky se staly významným prvkem městského prostředí, zobrazujícím především historické postavy.

Celkově lze tedy konstatovat, že i když 19. století není považováno za vrchol sochařské tvorby v městském prostředí, přesto přineslo zajímavé a významné příklady sochařské výzdoby v podobě pomníků a výzdoby budov.

Josef Max (*16.1.1804, †18.6.1855) – Od tohoto sochaře lze nalézt skulpturu Dobrého pastýře v areálu staroměstského hřbitova. Tato pískovcová skulptura byla vytvořena po roce 1845. Je umístěna u severní stěny kostela sv. Prokopa nad hrobem biskupa Arnošta Konstantina Růžičky. Není bohužel v dobrém technickém stavu (viz Přílohy II., obr. 43).⁴⁴

Emanuel Max (*19.10.1810, †22.2.1901) – Tento sochař stojí za vytvořením náhrobku pro biskupa Josefa Ondřeje Lindauera, který se nachází též na staroměstském hřbitově. Na vysokém kamenném monolitu se nachází mimo jiné reliéfně provedený erb biskupa Lindauera. Náhrobek je završen kamenným křížem. Byl posvěcen v roce 1854, tudíž pravděpodobně téhož roku i vytvořen (viz Přílohy II., obr. 44).⁴⁵

Oltář Obětování Panny Marie – Byl zhotoven pro puristicky očištěný kostel Obětování Panny Marie v neogotickém stylu. Jeho stavba souvisela s šestistým výročím založení kláštera slaveným roku 1865. Oltář vznikl mezi lety 1861 a 1865, některé jeho části byly doplněny až později. O architektonický návrh se postaral architekt Heinrich Ferstel. Zhotovil jej linecký sochař a řezbářský mistr Johann Rint. Je na něm celkem deset soch. Vlevo vidíme svatého Petra, vpravo svatého Pavla, uprostřed nad gotickým obrazem Panny Marie Budějovické se nachází ukřižovaný Kristus s holubicí nad hlavou a tři páry andělů, které vytvořil sochař Ferdinand Stuflesser z tyrolského Sankt Ulrich-Grödenu roku 1895. Stuflesser vytvořil i sochu trůnícího Boha Otce na vrcholu oltáře, kterou byla jeho stavba dokončena (viz Přílohy II., obr. 45).⁴⁶

Josef Leitgeb – Českobudějovický sochař a řezbář. I tento sochař se zasloužil o nové neogotické vybavení kostela Obětování Panny Marie. Roku 1865 pro něj vytvořil nové chórové lavice se sochami sv. Jana Evangelisty a sv. Lukáše a oltář

⁴⁴ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 19.

⁴⁵ [Srov.] tamtéž, s. 20.

⁴⁶ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel a Roman LAVIČKA. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2018. s. 192.

sv. Josefa Kalasanského. O dva roky později se kostelní mobiliář rozrostl o nový oltář sv. Vojtěcha též z Leitgebovy dílny, který o další dva roky (1869) doplnil o znak Vojtěcha Lanny (viz Přílohy II., obr. 46).

Ulrich Bartunek – Jde o domnělého autora již neexistující sochy bohyně Diany. Tato socha antické bohyně lovu a ochránkyně hájů byla instalována v roce 1881. Krátce poté byla poškozena a o její opravu se postaral právě Ulrich Bartunek. Z toho důvodu je mu přisuzováno její autorství. Původně stála přibližně na úrovni současného pomníku Otakara Mokrého od Františka Bílka v městských sadech. Tento pomník instalovaný roku 1919 byl údajně i důvodem, proč byla socha Diany přesunuta na jiné místo poblíž pomníku Adalberta Lanny. Její osud byl zpečetěn roku 1947, kdy byla vandaly stržena a kvůli svému špatnému technickému stavu se již nedočkala obnovy.⁴⁷

Franz Xaver Pönninger (*29.12.1832 Vídeň, †6.8.1906 Vídeň) – Autorem jednoho z největších sochařských děl zdobících České Budějovice je vídeňský sochař Franz Pönninger. Město České Budějovice uvažovalo o pomníku jednoho ze svých nejvýznamnějších rodáků Adalberta Lanny již od jeho úmrtí roku 1866. K jeho zhotovení však došlo až po třinácti letech odkladů. Ty byly způsobeny především autorem Pönningerem, který se odvolával na jiné zakázky, které musí upřednostnit.⁴⁸ Slavnostní odhalení proběhlo 24.5.1879. Socha Adalberta Lanny byla zhotovena z bronzu v nadživotní velikosti. Lannova postava stojí na bronzovém podstavci, který je bohatě reliéfně zdoben a doplňují ho německé verše. Na reliéfech jsou zachyceny činnosti jako splavňování řek, rozvoj hutnictví, železniční dopravy a prosazování nových technologických postupů.⁴⁹ Všechna zmíněná témata byla vybrána na základě zásluh Adalberta Lanny. Bronzový monument stojí na piedestalu vytvořeném z červeného mramoru bavorským kameníkem Erhartem Ackermannem. Dohromady dosahuje dílo úctyhodné výšky 6,64 m. Nadživotní Lannova socha měří 2,69 m. Pomník však nestál na svém místě po celou dobu. K jeho stržení došlo roku 1945 v reakci protiněmecky smýšlejícího českého obyvatelstva. Předpokládáme, že důvodem tohoto činu nebyla osobnost Vojtěcha Lanny jako taková, nýbrž k němu vedly německé nápisy po obvodu této rozměrné sochy. Jižní stranu zdobí jméno ADALBERT LANNA, severní pak nápis: „GEWIDMET VON DER STADT BUDWEIS

⁴⁷ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 54.

⁴⁸ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 31-46.

⁴⁹ [Srov.] MAREŠ, Miroslav. *Kopa vycházek za historií*. České Budějovice: Miroslav Mareš - Agentura Kultur-Kontakt, 2016. s. 141.

1879“ (v překladu: „Věnováno městem Budějovice 1879“). Vlevo dole od tohoto nápisu nalezneme autorskou signaturu a vpravo dole název vídeňské slévárny, kde byl pomník odlit. Nejproblematictější německé nápisy se nacházejí na východní a západní straně monumentu. K jejímu obnovení došlo v říjnu roku 1993 po důkladném restaurování restaurátorem Ivanem Tláškem. Dne 2.10.1993 byla socha znovu slavnostně odhalena za zpěvu českobudějovického Dětského pěveckého sboru Jitřenka (viz Přílohy II., obr. 47).⁵⁰

Victor Oskar Tilgner (*25.10.1844, †16.4.1896) – Autor busty císaře Josefa II., která byla součástí pomníku v městských sadech. Pomník byl vztyčen Německým politickým spolkem dne 28.10.1883. Šlo o bronzovou bustu v nadživotní velikosti, která byla umístěna na podstavci z leštěného jihotyrolského porfyru, na němž byl nápis: „1781 Dem Schätzer der Menschen KAISER JOSEF II. Errichtet 1883“ (v překladu: „Ochránci lidu císaři Josefu II. Zřízeno 1883“). Za zmínku stojí chyba v nápisu, kdy místo zamýšleného „Schützer“ (ochránce) bylo vytesáno „Schätzer“ (odhadce). Ani tato busta nebyla ušetřena protihabsburských nálad po první světové válce a přesně 35 let po své instalaci byla stržena a vhozena do Mlýnské stoky. Busta byla následně vyzvednuta a finálně převzata do správy Jihočeského muzea. Podstavec zůstal na svém místě až do roku 1925, kdy ho odkoupil českobudějovický kameník Václav Hára a pravděpodobně ho druhotně použil. Na místě pomníku císaře Josefa II. dnes stojí socha *Mateřství* autora Františka Mrázka. Další pomník císaře Josefa II. se nacházel v Rožnově na současném nám. Bratří Čapků. K jeho odhalení došlo 23.6.1889.⁵¹

Theodor Friedl (*13.2.1842, †5.9.1900) – Vídeňský sochař, jehož do detailu propracovaná osvětlovací tělesa se nacházejí v interiéru Hardtmuthovy vily. Obě bronzová tělesa lamp jsou umístěna na dřevěných podstavcích v neobarokní schodišťové hale. Byla odlita roku 1893 firmou Hollenbach Wien (viz Přílohy II., obr. 48 a 49).⁵²

Ludwig Schönbauer – Tento sochař z Českého Krumlova vytvořil oltář a sochu sv. Otýlie pro kapli sv. Otýlie na městském hřbitově. Díla byla zhotovena při

⁵⁰ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 57-67.

[Srov.] *Zur Erinnerung an die Enthüllung des Lanna-Monumentes im Stadtpark zu Budweis am 24. Mai 1879: Mit einer Abbildung des Denkmals*. Budweis: F. Zdarssa, 1879. s. 44-45.

⁵¹ [Srov.] KOVÁŘ, s. 68-86.

⁵² [Srov.] MAREŠ, Miroslav. *Kopa vycházek za historií*. České Budějovice: Miroslav Mareš - Agentura Kultur-Kontakt, 2016. s. 73.

úpravách kaple na náklady budějovického stavitele Josefa Kneissla v upomínku jeho ženy Otýlie. Oltář byl vytvořen v novorománském stylu. Socha sv. Otýlie, která stojí vlevo od oltáře je zpodobněna v životní velikosti (viz Přílohy II., obr. 50).⁵³

Richard Kristinus (*30.3.1865 Těšín, †22.3.1926 České Budějovice) – Sochař, kreslíř a ředitel muzea. Věnoval se portrétnímu sochařství a reliéfní výzdobě veřejných budov. Podle jeho návrhu byly vytesány pískovcové městské znaky zdobící atiky bývalých kasáren na Pražské třídě (viz Přílohy II., obr. 51 a 52).⁵⁴

Dále roku 1890 vytvořil plastický reliéf městského znaku, který zdobí schodiště českobudějovické radnice (viz Přílohy II., obr. 53).

Mimo jiné stojí i za realizací plastik na paláci Včela na náměstí Přemysla Otakara II. s názvy *Píle* a *Spořivost*.⁵⁵

A. Kompatscher – Tento sochař vytvořil reliéfní výzdobu na hrobce rodiny Taschkovy a Johanna Pastora na hřbitově sv. Otýlie. Do náhrobku z černého kamene je vsazen reliéf Panny Marie oplakávající mrtvého Krista nejspíše z roku 1898, kdy byla hrobka zřízena.⁵⁶

2.3.1 Díla neznámých autorů 19. století v Českých Budějovicích

Socha Panny Marie s Ježíškem – Během regotizace dominikánského kláštera s kostelem Obětování Panny Marie byla na východní průčelí nad okno do sakristie umístěna socha Panny Marie s Ježíškem v náručí.

⁵³ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 23.

⁵⁴ [Srov.] *Encyklopedie Českých Budějovic*. České Budějovice: Nebe, 1998. s. 225.

⁵⁵ [Srov.] KAREL, Pletzer. *Kristinus Richard* [online]. [cit. 2024-02-09].

⁵⁶ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 47.

2.4 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 20. století

Období 20. století bylo pro České Budějovice skutečně velmi zajímavým obdobím ve vývoji sochařské tvorby.

Na počátku 20. století lze v Českých Budějovicích pozorovat pokračování historizujících slohů, které doznávaly z předchozího století. Sochařské práce tohoto období často reflektovaly tradiční stylizaci a ornamentiku, pozvolna se však začaly objevovat prvky moderny, které odrážely nové myšlenkové a estetické tendence. Umělci začali experimentovat s novými formami, abstrakcí a geometrickými tvary, ačkoli tradiční figurativní sochařství zůstávalo stále významným prvkem městského prostředí.

Po druhé světové válce a nástupu komunistického režimu bylo sochařství v Českých Budějovicích ovlivněno socialistickým realismem. Sochaři byli povzbuzováni k tvorbě děl, která glorifikovala socialistické ideály a pracující třídu. Vznikaly pomníky a sochy, které oslavovaly revoluční hrdiny a politické vůdce.

Ve druhé polovině 20. století se v Českých Budějovicích objevila široká paleta uměleckých směrů a tendencí, které reflektovaly různorodost a pluralitu moderního umění. Od abstrakce po konceptuální umění, od postmodernismu po současné umělecké směry.

Celkově lze říci, že sochařská tvorba v Českých Budějovicích v průběhu 20. století odrážela širokou škálu uměleckých směrů a historických událostí, které formovaly podobu města.

Georg Leisek (*30.6.1869, †15.3.1936) – tento známý vídeňský sochař se velkou měrou podílel na výzdobě Okresního domu v Českých Budějovicích. V dubnu roku 1902 představil Leisek dokončené třetinové figurální modely a model znaku. Ještě téhož měsíce se započalo s osazováním již vytvořených soch. Na fasádu křídla okresního domu, kde se nacházela okresní stravovna, byly osazeny alegorické figurální sochy *Vlast*, *Cestování*, *Píle* a *Práce*. Na fasádu chudobince byla umístěna socha sv. Alžběty (ochránkyně chudých), později pak socha sv. Martina (patron žebráků). Tyto sochy, které zdobily boční průčelí, byly vytvořeny s železem vyztuženého portlandského cementu. Ústřední skulptura s názvem *Holdující skupina*, vypínající se nad hlavním vchodem, je vytesána

z pískovce, který dodal kameník Bohuslav Russ. K samotné práci docházelo přímo na místě za pomoci kameníků vybraných Leiskem osobně. Sousoší bylo vytvořeno v krátkém čase. Pískovec pro realizaci byl do Českých Budějovic dopraven 4.5.1902, k dokončení, osazení a následné úpravě došlo 5.7.1902. Sousoší je tvořeno ústřední postavou Austrie, která je zleva lemována alegorickou postavou Průmyslu (sedící muž v kovářské zástěře s kladivem v ruce a ozubeným kolem) a zprava Zemědělstvím (sedící žena se srpem v levé ruce opírající se o snop). Celé průčelí završovali andělé nesoucí městský znak. Na rozdíl od znaku a cementových soch, pískovcové sousoší se na svém místě nachází dodnes (viz Přílohy II., obr. 54). Restauroval je sochař Richard Rudovský.⁵⁷

Sochy v kostele Nejsvětějšího Srdce Páně – Hlavní oltář byl dostavěn 23.7.1904. Plán nakreslil Ing. Jan Sedláček, truhlářské práce vykonal truhlářský mistr Josef Vašta a řezbářské práce provedl I. Hnízdo. Kopule oltářního nástavce zdobená řezbami andělíčků spočívá na čtyřech sloupech, mezi nimiž původně stály sochy sv. Josefa a sv. Kláry (viz Přílohy II., obr. 55 až 57). Dne 4.12.1904 byla na mariánský oltář postavena nová socha Neposkvrněného početí P. Marie, zhotovena již výše zmíněným řezbářem Ferdinandem Stuflesserem. Je vysoká 1,48 m (viz Přílohy II., obr. 58). V současné době jsou sochy sv. Josefa a Kláry z hlavního oltáře umístěny v chodbě vedle kostela. Tamtéž se nachází i socha sv. Jana Nepomuckého ze zrušeného bočního oltáře v kostele a též busta sestry M. Magdaleny (viz Přílohy II., obr. 59 a 60). Součástí kostela je i barokní kazatelna ze zbouraného barokního kostela na Hosíně. Zdobí ji reliéfy ze života sv. Petra, sochy andílků a socha sv. Vojtěcha umístěná na baldachýnu kazatelny.⁵⁸

Jan Zázvorka (*21.5.1884 Nusle, †27.5.1963 Praha) – Tento Kotěrvův žák vytvořil návrh hrobky rodiny Augusta Zátky, která byla vybudována roku 1910 pražskou dílnou Ludvíka Šaldy. Na hrobce se nachází díla od Bohumila Kafky (viz níže).⁵⁹

Bohumil Kafka (*14.2.1878 Nová Paka, †27.11.1942 Praha) – Tento významný sochař se zasloužil o řadu sochařských děl, která okrášlila České Budějovice.

⁵⁷ [Srov.] BINDER, Milan, Daniel KOVÁŘ a Jan SCHINKO. *Okresní dům: Historie úřední budovy a Stegmannovy továrny na Lineckém předměstí v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Milan Binder, 2012. s. 26-27.

⁵⁸ [Srov.] Klášter Sester Nejsvětější Svátosti v Českých Budějovicích, *Kronika kláštera sester Nejsvětější Svátosti*. 1949. s.10-23.

⁵⁹ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 37-38.

Roku 1910 byl na hrobce rodiny Augusta Zátky osazen bronzovým reliéf, který Kafka vytvořil již roku 1903. Na reliéfu je zachycena truchlící dívka, které je obklopena florálními motivy (viz Přílohy II., obr. 61). K jeho restaurování došlo roku 2000.⁶⁰

Dalším Kafkovým dílem je pamětní deska s bustou Augusta Zátky na rodném domě tohoto českobudějovického měšťana. Na architektonické koncepci díla se podílel architekt Pavel Janák. Busta byla vytvořena již roku 1924 a vznikly tři její odlitky. První z nich byl umístěn právě na rodném domě Augusta Zátky (viz Přílohy II., obr. 62), dalším byla roku 1934 ozdobena budova české reálky (zničena za nacistické okupace) a poslední se nachází na již zmíněné rodinné hrobce, kam byla umístěna po Zátkově smrti roku 1935 (viz Přílohy II., obr. 63). Pamětní deska byla odhalena roku 1927. Deska i Zátkova busta byla vytvořena z bronzu a umístěna na průčelí domu č. p. 41 v Krajinské ulici. Odstraněna byla po roce 1948, nyní je však opět na svém místě.⁶¹

O další připomínce Augusta Zátky bylo rozhodnuto roku 1929. O zřízení pomníku se zasloužili členové Národní jednoty pošumavské. Hliněný model pro bronzovou sochu vytvořil Bohumil Kafka roku 1935 a o architektonické ztvárnění se postaral architekt Pavel Janák (1882–1956), který byl i autorem nové podoby náměstí Přemysla Otakara II. Následně byl ke spolupráci přivolán i architekt Josef Gočár (1880–1945). Pomník byl vztyčen přes odpor mnohých v čele se starostou Albinem Dlouhým (jehož odvolání nakonec stavbu umožnilo) před budovou radnice. Ke slavnostnímu odhalení došlo 28.9.1936. Socha Augusta Zátky byla odlita z bronzu v nadživotní velikosti o velikosti 3,5 m a s kamenným podstavcem dosahoval pomník výšky téměř 7 m. Na svém místě zůstal však jen necelé tři roky, byl totiž 17.8.1939 zbourán a socha přemístěna do městského muzea. Asi roku 1943 byla roztavena pro účely válečné výroby. Naštěstí se zachoval druhý menší odlitek (2/3 sochy původní). Ten od roku 1936 zdobil zasedací místnost českobudějovické Záložny. Za nacistické okupace byl skryt a objeven až v padesátých letech. Později se dostal do sbírek Alšovy jihočeské galerie a do roku 2000 stál na okraji parku zámku Hluboká nad Vltavou. Dne 22.8.2000 došlo k slavnostnímu odhalení pomníku na nádvoří českobudějovické radnice. Socha byla umístěna na nový podstavec s nápisem:

⁶⁰ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 38.

⁶¹ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 170-171.

JUDr. AUGUST ZÁTKA, který byl navržen sochařem Ivanem Tláškem (viz Přílohy II., obr. 64).⁶²

A. Schwab – I tento umělec se podílel na výzdobě hřbitova sv. Otýlie. Vyzdobil hrobku rodiny Westenovy. Nejvýraznějšími prvky výzdoby jsou dva bronzové reliéfy. Vlevo reliéf truchlící ženy lampou oddělený (lampa zcizena) od reliéfu muže. Celá hrobka je v secesním stylu (viz Přílohy II., obr. 65).⁶³

Edwin Schopenhauer (*1.11.1876 Londýn, †1.1.1940 Dobrá Voda) – Byl to místní sochař z Dobré Vody u Českých Budějovic, který se významnou měrou podílel na sochařské výzdobě Hardtmuthovy vily. Svá díla tvořil za použití umělého kamene a forem. Zahradu pravděpodobně obohatil o kovovou plastiku jelena v životní velikosti (viz Přílohy II., obr. 66), dále pak vytvořil množství dekorativních prvků do exteriéru. Jedná se o kamenné vázy, balustrády, alegorická sousoší čtyř živelů pro atiku vily, rozměrná kašna s chrličem v podobě lví hlavy pro východní průčelí (viz Přílohy II., obr. 67) a lovecký motiv pro terasu v jihozápadním rohu vily (viz Přílohy II., obr. 68). Byla mu svěřena i štuková výzdoba interiéru vily, kde vyzdobil několik sálů. Pro hudební salón vytvořil nástropní štukatérskou výzdobu v podobě čtyř portrétních medailonů s podobiznami hudebních skladatelů (Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert) (viz Přílohy II., obr. 69 až 72). Další nepřehlédnutelnou výzdobou je strop kuřáckého salónu, který pokrývají reliéfní alegorické medailony čtyř kontinentů, se kterými byl spjat chod Hardtmuthovy továrny (viz Přílohy II., obr. 73 až 76).⁶⁴

Roku 1920 se Schopenhauer stal autorem daru k padesátým narozeninám Franze Hardtmutha ml., který též zdobí zmíněnou zahradu v její severní části. Jedná se o rozměrnou vázu s portrétním medailonem obdarovaného (viz Přílohy II., obr. 77). Podobně tomu tak nejspíše bude i u interiérového portrétního medailonu, který lze nalézt v zimní zahradě Hardtmuthovy vily. Pravděpodobně se také postaral o výzdobu Kendeho vily dokončené roku 1921, kde se nachází podobné náměty a materiály sochařské výzdoby jako u vily výše zmíněné.⁶⁵

⁶² [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. Sochař si od Zátky vypůjčil i boty. *Českobudějovické listy*. 2001, č. 46, 23.2., s. 15.

⁶³ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 49.

⁶⁴ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Edwin Schopenhauer: anglický sochař z Dobré Vody*. České Budějovice: Jih, 2015. s. 35.

⁶⁵ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 160-161.

Edwin Schopenhauer se rovněž podílel na výzdobě tehdy moderní budějovické spořitelny nacházející se na rohu Krajinské a Hroznové ulice. Podle vídeňských návrhů autor zhotovil roku 1912 celou řadu soch, které zdobí interiér i exteriér budějovické spořitelny dodnes. Sochy zhotovoval dle návrhů sochařů Michaela Drobila, Franze Grubera a Alfreda Hofmanna. Exteriér budovy zdobí šest výrazných předsunutých sloupů (s hlavicemi zdobenými antropomorfními, zoomorfními a florálními motivy) s plastikami lvů, na nichž jsou umístěny lidské postavy v životní velikosti, které svírají úrodu. Mezi okny se pak nachází dalších sedm skupin sloupů po trojicích (a jedné dvojice). Jeden vyšší sloup s bohatě zdobenou hlavicí s postavami kentaurů je vždy lemován dvojicí nižších sloupů, na kterých jsou umístěny lidské hlavy, které slouží jako podstavce pro postavy nymf, mořských panen a faunů. Jednotlivým prvkem je absence patek sloupů.⁶⁶ Další exteriérovou výzdobou od Edwina Schopenhauera jsou reliéfy s názvy: Průmysl (dva muži v pracovních zástěrách, jeden s kladivem u bucharu), Zemědělství (muž s kosou a žena se srpem a snopem obilí.), Obchod (dva muži v tógách, jeden otočen zády s blíže neidentifikovatelným předmětem/tabulkou a druhý s váčkem s penězi, uprostřed caduceus). V interiéru se ze sochařovy dílny dochovaly tytéž sloupy, které zdobí exteriér spořitelny, či socha kentaura umístěná na schodišti do prvního patra (viz Přílohy II., obr. 78 a 79).⁶⁷

Roku 1927 byla v nově vznikajícím parku Hájiček na místě původního krumlovského rybníku vystavěna kašna, kterou Schopenhauer sochařsky vyzdobil. Jelikož byl celý park svou koncepcí zaměřen hlavně na dětské návštěvníky, tématem sochařské výzdoby kašny se také staly děti. Původně to byla pouze jediná socha představující kozla se čtyřmi dětmi. O dva roky později, roku 1929, byla kašna doplněna o dva chrliče. Oba s motivem ryby, na které sedí dětská postava. Kašna se sousoším byla dlouho opomíjená, naštěstí se roku 2012 dočkala opravy (viz Přílohy II., obr. 80 a 81).⁶⁸

Ve 20. a 30. letech 20. stol. vytvořil se svým bratrem velké množství náhrobků nacházejících se na hlavním hřbitově sv. Otýlie či hřbitovech v okolí města.

⁶⁶ [Srov.] MAREŠ, Miroslav. *Druhá kopa vycházek za historií*. Agentura Kultur, 2019. s. 33

⁶⁷ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Městská spořitelna* [online]. [cit. 2023-10-23].

⁶⁸ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 70-76.

Za zmínku stojí hrobka rodiny Keblovy z roku 1927 kterou zdobí plastiku muže a anděla na hřbitově u sv. Otýlie (viz Přílohy II., obr. 82).⁶⁹

Patrně také vytvořil sochu ženy v životní velikosti pro prostranství před českobudějovickou nemocnicí. Socha je z umělého kamene a opírá se o torzo oblouku s reliéfně vyvedeným kentaurem. Od roku 2004 zdobí interiér vstupního pavilonu nemocnice (viz Přílohy II., obr. 83).⁷⁰

Dalšími jeho díly by údajně měly být dva reliéfy, umístěné na fasádě domu U Ferusů při stavebních úpravách roku 1930 (současné sídlo Národního památkového ústavu). Na reliéfech jsou zachyceny dva způsoby dopravy. Reliéf vlevo nad portálem zachycuje dopravu po souši a je na něm formanský vůz s koňmi. Reliéf vpravo zachycuje dopravu po moři, která je znázorněna plachetnicí ve vlnách (viz Přílohy II., obr. 84).⁷¹

Největší koncentraci autorových děl bychom našli na zahradě Schopenhauerovy rodinné vily na Dobré Vodě.

Ludwigem Tremmelem (*24.5.1875 Vídeň, †1.12.1946 Vídeň) – Architekt, který stojí za stavbou současné budovy České národní banky na Lannově třídě. Ta byla vystavěna roku 1914. Zmiňujeme ho, protože součástí atiky banky je i sousoší dvou puttů v nadživotní velikosti nesoucí koš hojnosti.⁷²

Antonín Hübschmann (*28.3.1884 Praha, †12.11.1914 Polsko) – Architekt, který navrhl několik domů pro České Budějovice. Roku 1914 byl realizován návrh domu pro Annu Kovaříkovou v ulici U Tří lvů. Jeho součástí jsou i čtyři dvojice karyatid podpírající výklenky vyšších podlaží. Ženské postavy v nadživotní velikosti byly vytvořeny z umělého kamene (viz Přílohy II., obr. 85).⁷³

Stanislav Sucharda (*12.11.1866 Nová Paka, †5.5.1916 Praha) – Tento významný český sochař vytvořil plastiku truchlící ženy, která se nachází na původním hrobě Františka Miroslava Čapka na hřbitově sv. Otýlie. Čapek si ji u Suchardy objednal ještě za svého života. Socha zachycuje polonahou ženu, která má

⁶⁹ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 52.

⁷⁰ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Edwin Schopenhauer: anglický sochař z Dobré Vody*. České Budějovice: Jih, 2015. s. 35-38.

⁷¹ [Srov.] MAREŠ, Miroslav. *Kopa vycházek za historií*. České Budějovice: Miroslav Mareš - Agentura Kultur-Kontakt, 2016. s. 101.

⁷² [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Banka* [online]. [cit. 2023-10-23].

⁷³ [Srov.] ŠILHAN, Milan. Encyklopedie Českých Budějovic: *Hübschmann Antonín* [online]. [cit. 2024-03-18].

skloněnou hlavu, spočívající na překřížených rukách. Žena je umístěna na knize s nápisem F. M. ČAPEK na hřbetě, která upomíná na zadavatelovu literární činnost (viz Přílohy II., obr. 86).⁷⁴

František Bílek (*6.11.1872 Chýnov, †13.10.1941 Chýnov) – Tento významný český sochař se zapsal do pomyslného českobudějovického sochařského portfolia hned několikrát. Spolek Budivoj si u něj v roce 1919 objednal pomník českobudějovického básníka Otakara Mokrého. Pomník měl sloužit jako pamětní deska na básníkově rodném domě. Kvůli technickým obtížím bylo navrženo místo v prostorách městských sadů, kde původně stála busta císaře Josefa II. S tímto umístěním však autor nesouhlasil. Pomník byl nakonec postaven na místě výše zmíněné sochy bohyně Diany, která proto musela být přemístěna. Pomník byl odhalen dne 15.8.1919. Nebylo to však místo konečné, to získal až při pozdějších úpravách městských sadů o pár metrů jižněji blíž Mlýnské stoky. Na kvádrovém kamenném pomníku je vytesán reliéf sedící postavy dívky, která drží rozevřenou knihu „knihu národa“. Tvář dívky je obrácena k nápisu „Mokrý Otakar 1854–1899“ v levém horním rohu pomníku. Pod postavou dívky je vytesán nápis: „Otakar Mokrému Budivoj 1919“ (viz Přílohy II., obr. 87).⁷⁵

Bílek se stal také autorem dvou soch, které se nachází v interiéru kostela Církve československé husitské na Palackého náměstí. Jedná se o figurální sochy historických postav v nadživotní velikosti, které zobrazují významné jihočeské osobnosti, Jana Husa a Petra Chelčického. Dalšími Bílkovými příspěvky do tohoto kostela jsou obětní stůl s reliéfem Poslední večeře Páně a velký krucifix z roku 1924 (viz Přílohy II., obr. 88 až 92).

Za zmínku také stojí náhrobek Huga Trnky na hřbitově sv. Otýlie. Ačkoli je z dílny Františka Bílka, nebyl jím údajně vytvořen. Skulptura zachycuje strom, který svou korunou lemuje výklenek pro urnu.⁷⁶

Josef Václav Myslbek (*20.6.1848 Praha, †2.6.1922 Praha) – Další nepřehlédnutelnou dominantou města se stal monumentální pomník Jana Valeriána Jirsíka od proslulého českého sochaře Josefa Václava Myslbeka.

⁷⁴ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 74.

⁷⁵ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 56-57.

⁷⁶ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 58.

Myšlenka vybudovat pomník tomuto významnému občanovi města České Budějovice vznikla již v roce 1883, kdy Jirsík zemřel. Začaly vznikat dobrovolné sbírky sloužící k výstavbě upomínky na tuto osobnost. K jeho vytvoření však došlo až za první republiky. Sádrový model pro odlití bronzové sochy Myslbek tvořil mezi léty 1919 až 1921 a byl jedním z posledních autorových děl. K odlití z bronzu a jeho následným úpravám došlo mezi lety 1922 až 1923. Na pomníku se podíleli též architekti Antonín Balšánek (1865–1921) a Bohumil Hübschmann (1878–1961), kteří byli autory podstavce ze šedomodré žuly a návrhu architektonické kompozice místa. Velkolepé odhalení díla se uskutečnilo teprve 28.9.1926, tedy až čtyři roky po autorově smrti. Žulový podstavec o výšce 3,8 m je osazen jménem JAN VALERIÁN JIRSÍK. Samotná socha v nadživotní velikosti má výšku 3,25 m. Jirsík je zachycen ve stoje. Pravou rukou na hrudi svírá křížek a v levé ruce drží biskupský klobouk. Koncem září 1939 byla Jirsíkova socha odstraněna a následně roztavena. V roce 1993 byl sádrový model restaurován akademickým sochařem Jiřím Kačerem a následně byla socha pod vedením sochaře a restaurátora Ivana Tláška nově odlita a umístěna na původní místo u Černé věže (viz Přílohy II., obr. 93 a 94).⁷⁷

Josef Václav Pekárek (*28.9.1873 Praha, †13.12.1930 Praha) – Od tohoto autora, který byl žákem Josefa Václava Myslbeka, byly dne 28.10.2013 odhaleny dvě busty před průčelím Lamezanovy vily. Busty Tomáše Garrigua Masaryka a Eduarda Beneše byly vytvořeny ve dvacátých letech 20. století. Jsou umístěny na dvou žulových kvádrech ve skleněných vitrínách (viz Přílohy II., obr. 95 až 97).⁷⁸ V areálu vily se nacházela sbírka bust německých básníků, kterou si Lamezánovi nechali převézt z Mundyho vily. Byly bohužel odstraněny při rozšiřování továrny KOH-I-NOOR Hardthmuth.⁷⁹

Jan Vítězslav Dušek (*8.6.1891, †2.3.1966) – Od tohoto sochaře máme dílo v podobě meteorologického sloupu, který byl postaven na náklady Okrašlovacího spolku na Senovážném náměstí roku 1925. Zdobí jej postavy dětí na vrcholu sloupku (viz Přílohy II., obr. 98).

Jan Vítězslav Dušek je i autorem reliéfu *Kázání pod lipou*, který doplnil interiér kostela Církve československé husitské na Palackého náměstí. Byl zde

⁷⁷ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 90-129.

⁷⁸ [Srov.] ZAJÍČEK, Zdeněk. ČESKOKRUMLOVSKÝ DENÍK.CZ. *Busty T. G. Masaryka a Eduarda Beneše stojí už v Českých Budějovicích* [online]. 2013 [cit. 2024-03-26].

⁷⁹ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 160.

instalován roku 1957 a doplnil mobiliář již dříve vytvořený slavným českým sochařem Františkem Bílkem (viz Přílohy II., obr. 99).⁸⁰

Antonín Mára (*22.6.1877 Praha, †27.2.1946 Praha) – Dne 5.9.1926 došlo k odhalení bronzové busty J. K. Tyla ve výklenku na fasádě Jihočeského divadla od sochaře Antonína Máry. Z rozhodnutí vládního komisaře Friedricha Davida byla busta roku 1939 odstraněna a pravděpodobně roztavena.⁸¹

Otto Birma (*10.10.1892, †1953) – V roce 1927 vytvořil tzv. Zborovský pomník, připomínající bitvu u Zborova, za architektonické spolupráce Karla Chocholy. Pomník byl odhalen v areálu Žižkových kasáren 10.7.1927, v roce desátého výročí bitvy u Zborova. Podstavec byl zhotoven z rozměrných kvádrů a dosahoval výšky 2,7 m. Na něm byla umístěna socha představující československého vojáka na stráži z dioritu o výšce 3,4 m. Do nitra pomníku byla umístěna urna s prsty ze zborovského bojiště a seznam padlých vojáků. V roce 1939 byl pomník odstraněn a uschován, aby tak byl ochráněn před nastupující nacistickou mocí. Po druhé světové válce byl obnoven. Ke slavnostnímu odhalení došlo 2.7.1945, ale po srpnových událostech roku 1968 byl necitlivě zbourán a značně poničen. Teprve v roce 2011 se započalo s jeho náročnou rekonstrukcí. Birnova socha *Voják na stráži* ze Zborovského pomníku byla pak v roce 2013 nově instalována poblíž budovy Jihočeské vědecké knihovny na Lidické třídě (viz Přílohy II., obr. 100).⁸²

Birma a Chochola byli též autory již neexistujícího pomníku původně umístěného před současnou budovou hlavní pošty na Senovážném náměstí. Byl odhalen 28.10.1928. Šlo o rozměrné legionářské sousoší, které v nadživotní velikosti zobrazovalo skupinu legionářů v čele s plukovníkem Josefem Jiřím Švecem o výšce přibližně 4 m. Figury byly vytvořené z bronzu a stály na kamenném podstavci o celkové výšce asi 7,5 m. Na svém místě sousoší zůstalo pouze po dobu jedenácti let a kvůli válečné výrobě bylo roku 1939 věnováno městu Pelhřimov a následně roku 1942 zabaveno a později roztaveno. Přibližně na stejném místě byl roku 2015 vztyčen pomník příslušníků britského letectva.⁸³

Ferdinand Opitz (*24.1.1885 Praha, †8.3.1960 Vídeň) – Sochu tohoto Myslbekova žáka s názvem *Raněný* z roku 1929 bylo možné nalézt na českobudějovickém

⁸⁰ [Srov.] *Encyklopedie Českých Budějovic*. České Budějovice: Nebe, 1998. s. 281.

⁸¹ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 429-430.

⁸² [Srov.] tamtéž, s. 137-142.

⁸³ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 57 a 381.

hřbitově sv. Otýlie. Nacházela se v prostoru rozptylové loučky. Umístěna byla na kamenném, kvádrovém podstavci. Na rozptylové loučce se nacházela od roku 1965, kdy sem byla zapůjčena z Národní galerie ze Zbraslavi.⁸⁴ Odlitek této sochy se také nachází ve Velkém Šenově. V současnosti se na jejím místě nachází pouze kvádrový podstavec.

Josef Křivánek (*5.4.1881, †1954) – Je autorem návrhu a sochy umístěné na pomníku obětem válek ve Čtyřech Dvorech. Pomník je tvořen stěnou z hrubě opracovaných žulových kvádrů. Z jeho středu vystupuje pilíř, na jehož základu spočívá ležící skulptura lva, nad kterým je umístěna mramorová pamětní deska. Výška pomníku je 3,45 m a šířka je 4,3 m. K jeho slavnostnímu odhalení došlo 17.10.1920 (viz Přílohy II., obr. 101).⁸⁵

Další jeho dílo je součástí veřejného prostoru v Suchém Vrbném. Jedná se též o pomník obětem válek. Na jeho vysokém zužujícím se soklu se nachází sousoší vojáka, který se loučí se svou ženou a dítětem (viz Přílohy II., obr. 102).⁸⁶

Vytvořil též pískovcovou sochu truchlící ženy pro hrob Václava Dvořáka na hřbitově sv. Otýlie. Na hrob byla osazena koncem 20. let 20. století.⁸⁷

Křivánek byl též autorem sochy sv. Jana Nepomuckého umístěné v zahradě kláštera Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v Lipenské ulici. Socha světce zdobila zahradu od roku 1932. Naneštěstí musela být roku 1949 ze svého místa odstraněna a následně zakopána. Při obnovách zahrady v devadesátých letech byla socha nalezena, její technický stav byl ale natolik špatný, že zde byla prozatímně umístěna barokní socha z Temelína, kterou vystřídala nová socha od Břetislava Kafky.⁸⁸

Josef Václav Schwarz (*19.6.1908 České Budějovice, †7.3.1988 Praha) – Zasloužil se o vytvoření náhrobního reliéfu, který od roku 1936 upomíná Bohuslava a Jaroslava Jeremiášovy na jejich hrobce na hřbitově sv. Otýlie. Nízký bronzový

⁸⁴ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 31.

⁸⁵ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 302-304.

⁸⁶ [Srov.] tamtéž, s. 308-309.

⁸⁷ [Srov.] tamtéž, s. 59.

⁸⁸ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 38.

reliéf je zasazen v monolitickém kamenném náhrobku a jsou na něm zachyceni výše zmínění hudební skladatelé z profilu (viz Přílohy II., obr. 103).⁸⁹

Dalším jeho dílem je bronzová busta grafika Františka Kouby na jeho hrobě též na hřbitově sv. Otýlie (viz Přílohy II., obr. 104).⁹⁰

Schwarz vytvořil též bronzovou bustu Josefa Kajetána Tyla, která byla roku 1948 dokončena. K odhalení však došlo až roku 1951. Byla umístěna do niky na průčelí Jihočeského divadla a nahradila Tylovu zmizelou bustu od sochaře Máry. Busta byla v 80. letech restaurována O. Drahotušským (viz Přílohy II., obr. 105).⁹¹

Další autorovo dílo zkrášlilo budovu spořitelny. Je jím alegorická figurální socha s názvem *Spořivost* (viz Přílohy II., obr. 106).⁹²

Jaroslav Benda (*19.2.1913 Sušice, †2.7.1942 Tábor) – Dle návrhu Jaroslava Bandy byl jeho kamenickou firmou vytvořen pomník obětem první světové války, který byl vztyčen na hřbitově sv. Otýlie. K jeho odhalení došlo roku 1938. Jeho základnu tvoří symetricky rozmístěné žulové bloky. Samotný pomník je pak tvořen žulovým monolitem se zlacenými letopočty 1914–1918 a nápisem PADLÝM HRDINŮM. Korunovaný je žulovou přilbou, která je ověčena ratolestí. Celý pomník má výšku 4,1 m.⁹³

Josef Vítek (*6.3.1914, †8.2.1996) – autor sochy svatého Vojtěcha v nadživotní velikosti v čelní straně presbytáře kostela sv. Vojtěcha ve Čtyřech Dvorech, která tvoří sousoší společně se skupinou pruských válečníků (viz Přílohy II., obr. 108). Sochy musely být instalovány do interiéru kostela okolo roku 1939, kdy byl kostel sv. Vojtěcha vysvěcen.⁹⁴

Po obvodu interiéru lodi kostela svatého Vojtěcha se nachází reliéfní křížová cesta, kterou také vytvořil sochař Vítek. Na venkovní straně lodi se měly nacházet sochy světců, nebyly však nikdy instalovány.⁹⁵

⁸⁹ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 52.

⁹⁰ [Srov.] tamtéž, s. 57.

⁹¹ [Srov.] KAZILOVÁ, Zdeňka. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice: E.W.A., 1990. s. 146.

⁹² [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Městská spořitelna* [online]. [cit. 2023-10-23].

⁹³ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 30.

⁹⁴ [Srov.] *Encyklopedie Českých Budějovic*. České Budějovice: Nebe, 1998. s. 22.

⁹⁵ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Kostel sv. Vojtěcha* [online]. [cit. 2023-10-23].

Jindřich Wielgus (*26.2.1910, †6.5.1998) – Tento sochař se podobně jako Josef Vítek postaral o výzdobu kostela sv. Vojtěcha. Vytvořil pro něj oltář sv. Josefa s Ježíškem. Nachází se na jižní straně lodi blíže k presbytáři (viz Přílohy II., obr. 109).⁹⁶

Karel Vogel (*20.3.1897 České Budějovice, †1961 Velká Británie) – Roku 1927 vytvořil bustu českobudějovického starosty Josefa Taschka pro velký sál Německého domu. Byla zde odhalena 8.1.1928, avšak nejspíše roku 1939 byla sňata a pravděpodobně roztavena.⁹⁷

Břetislav Kafka (*14.5.1891, Horní Kostelec, †27.8.1967) – Tento sochař vytvořil rozměrný krucifix pro katedrálu sv. Mikuláše. Krucifix je signován a datován rokem 1930 (viz Přílohy II., obr. 110).⁹⁸

Kafkova socha vystřídala původní sochu Jana Nepomuckého v areálu zahrady Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v Lipenské ulici od Josefa Křivánka. Byla sem postavena roku 2001 po předchozím restaurování Richardem Rudovským. Autorem jejího podstavce je Ing. arch. František Petrлік (viz Přílohy II., obr. 101).⁹⁹

Břetislav Benda (*28.3.1897, †19.8.1983) – Autor reliéfu nad vstupem do budovy České spořitelny v ulici U Černé věže č.p. 69/1 naproti katedrále sv. Mikuláše. Vytvořený byl okolo roku 1934. Na reliéfu je vyobrazena harmonie mezi zemědělstvím, které představuje muž brousící kosu, průmyslem, zastoupeným dělníkem s kladivem, dále pak matkou s dítětem a pracující inteligencí, kterou zastupují dva úředníci, z nichž jeden přijímá peníze a druhý zapisuje úroky. Součástí díla je i mělký reliéf domů s továrnou (viz Přílohy II., obr. 112).¹⁰⁰

Přibližně ze stejné doby by měla být socha v interiéru České spořitelny. Nachází se tam ženský akt v životní velikosti z bílého mramoru umístěný nad fontánou z červeného mramoru (viz Přílohy II., obr. 113).

⁹⁶ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Kostel sv. Vojtěcha* [online]. [cit. 2023-10-23].

⁹⁷ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s.

⁹⁸ [Srov.] ADÁMEK, Jan. *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*. Miscellanea. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2014. s. 156-164, 187.1

⁹⁹ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 38.

¹⁰⁰ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Reliéf Rodina a práce* [online]. [cit. 2023-10-23].

Monumentální plastikou s názvem „Vítězství u Stalingradu“ od tohoto autora bylo osazeno prostranství před budovou Gerbery (někdejší Krajský výbor KSČ). Jde o bronzovou sochu odlitou roku 1977. V průběhu času byla zmiňována i pod názvem „Strana bojující“, který měl odkazovat na sílu revolučního boje. Socha stojí dodnes na místě, kam byla v roce 1978 postavena. Předloha této plastiky je však mnohem starší. Břetislav Benda ji vytvořil mezi lety 1943–1944. Pohnutkou mu byla bitva o Stalingrad (současný Volgograd) a při své práci se inspiroval vlastním dílem i klasickými vzory (Níké ze Samothráky). Z ní také vychází alegorické pojetí díla vyjadřující bojovnost a vítězství. Tato starší Bendova socha se nachází ve Volgogradu.¹⁰¹

Plastika je odlita z bronzu a od své předlohy se liší pouze v detailech. Je umístěna na vysokém kvádrovém soklu obloženém leštěnou žulou. V lehce nadživotní velikosti zobrazuje ženskou postavu v dlouhém splývavém oděvu v letu. Postava vyrůstá z kamene, je jemně pokrčená v kolenou a mírně natočena doprava. Levou paží si přidržuje šaty a druhou má bojovně zdviženou nad hlavu a svírá v ní šavli. Výraz tváře je soustředěný a odhodlaný. Jednou z odchylek od předlohy je mašle, kterou má socha na zádech obvázaný šat, což má původní motiv bohyně připodobňovat k dívce z lidu. Též byl změněn účes, kdy ho socha má úhledně svázaný dozadu. Od původního díla se též liší svou velikostí, mladší ztvárnění je větší (viz Přílohy II., obr. 114).

Od roku 2016 je Alšova jihočeská galerie vlastníkem původně příbramské sochy Klementa Gottwalda od Břetislava Bendy. Prozatímně je uložena v depozitáři.¹⁰²

Karel Dvořák (*1.1.1893 Praha, †28.2.1950 Praha) – Tento autor tvořil mezi lety 1926 až 1940 bronzovou jezdeckou sochu Jana Žižky z Trocnova. Roku 1940 byl hotový sádrový odlitek a roku 1948 byla socha odlita z bronzu. Původní záměr byl instalovat toto dílo v Praze. Místo něj však byla postavena socha *Sbratření* od Karla Pokorného. Roku 1950 byla tedy Dvořákova socha věnována městu Tábor, kde však pro ni nebylo nalezeno vhodné místo. Nakonec zaplnila uprázdněné místo po pomníku Augusta Zátky před českobudějovickou radnicí od Bohumila Kafky. Bronzová socha na žulovém podstavci byla odhalena 6.10.1951 za architektonického vedení Adolfa Beneše. V téže době došlo i k přejmenování

¹⁰¹ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Socha Vítězství u Stalingradu* [online]. [cit. 2023-10-23].

¹⁰² [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 69.

původně Masarykova náměstí na náměstí Žižkovo. Na svém místě však pomník zůstal pouze do konce padesátých let, kdy byl přemístěn do parku před budovou kasáren na Žižkově třídě (viz Přílohy II., obr. 115 a 116).¹⁰³

Ladislav Pícha (*14.11.1917, †2.1.1990) **Rudolf Semerád a jiní** – Mnoho autorů se počátkem 50. let podílelo na nově vznikající zástavbě Pražského sídliště, ale jmenovitě jsou známi pouze dva z nich. Díla těchto umělců zdobí domy v Číčově a Otakarově ulici. Tito autoři navrhli a zhotovili keramická domovní znamení s detailně provedenými motivy, které odpovídaly tehdejší ideologii. Na těchto znameních se objevují motivy jako hornictví, slévárenství, zemědělská práce, družba vojáků, školáci nebo děti. Ladislav Pícha vytvořil domovní znamení s námětem družby vojáka s lidem, jehož originál vznik roku 1951. Druhý známý autor, Rudolf Semerád, stojí za reliéfem *Slévárenství*, též z roku 1951 (viz Přílohy II., obr. 117 a 126).¹⁰⁴

František Mrázek (*28.7.1912 České Budějovice, †30.5.2002 České Budějovice) – Do podoby Českých Budějovic se zapsal více než ostatní výtvarní umělci. Z toho důvodu je na následujících řádcích představen v krátkém životopisném medailonku s důrazem na díla spojená s jeho působením v Českých Budějovicích.

František Mrázek se narodil 28.7.1912 v Českých Budějovicích jako nejmladší ze tří sourozenců. Prožil nelehké dětství, které bylo poznamenáno smrtí obou rodičů. Otec padl roku 1916 na ruské frontě. Matka poté zůstala na výchovu tří dětí sama a zemřela roku 1926.

Prvním, kdo zpozoroval Mrázekovo výtvarné nadání, byl jeho pedagog Jan Rafael Schuster, sám výtvarník specializující se na kresbu a akvarely jihočeské krajiny a městských vedut. Svého žáka seznamoval s pracemi předních českých umělců, jakými byli Mikoláš Aleš a Josef Mánes, které František pod Schusterovým vedením reprodukoval. Poněvadž si nemohl dovolit studium na pražských výtvarných školách, věnoval se výtvarné tvorbě pouze při studiu živnostenské školy v Českých Budějovicích. Tam získal i první dovednosti v práci s keramikou, čímž započala jeho celoživotní sochařská činnost. Snad právě tato nově nabytá

¹⁰³ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labuť: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 49.

¹⁰⁴ [Srov.] tamtéž, s. 86.

zkušenost ho odvedla od malířství, ke kterému od raného mládí inklinoval, a jeho zájem se přesunul k plastické tvorbě. Ani malířství však zcela neopustil.

Dříve než začal pracovat v keramické firmě Františka Daňka v Českých Budějovicích, osahal si po skonu své matky práci v malírně porcelánu, kde se později vypracoval až ke složitější figurální malbě. Tam také získal zkušenosti s vlastnostmi hlíny a prací s barvami. Ve výše zmíněné keramické firmě ve svých sedmnácti letech získal opravdové sochařské dovednosti. Začal navštěvovat umělecké výstavy a věnoval se samostudiu starého i současného umění. Jelikož mu firma Daněk nedávala velký prostor k uměleckému růstu, rozhodl se roku 1939 nastoupit na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. U českobudějovické firmy však získal nedocenitelné zkušenosti v oblastech reliéfní tvorby, figurální plastiky i portrétu, které svou pozdější pílí dovedl k dokonalosti.

Na Uměleckoprůmyslové škole v Praze se dostává pod vedení sochaře Jana Laudy. Ten ho brzy poté zve k spolupráci na svých dílech. Válka spojená se strachem o rodinu ho donutila k návratu do rodného města, kde přijal místo vedoucího v keramické dílně.

První období Mrázkovy samostatné tvorby se datuje do 40. let. Tato tvorba je stále ještě poznamenána jeho zaměstnáním. Dále pak vytváří portréty své rodiny a přátel, reaguje ale i na aktuální témata, jakými jsou válka, okupace, gestapo apod. Vznikají například plastiky *Lidice* (ve sbírkách Alšovy jihočeské galerie) či *Nálet*.

Po válce se s nadšením pouštěl do propagace socialismu prostřednictvím plakátů, stovek kreseb, ilustrací různých typů brožur apod., kvůli čemuž zaostávala jeho již rozpracovaná sochařská díla. Později začal pracovat na uctění památky padlých. Příkladem může být reliéf na hřbitově v Mladém. Roku 1946 tvoří poslední díla s námětem války a v následujících letech se věnuje tvorbě, která oslavuje pracující lid. Na konci 40. a počátkem 50. let je umělcův rozsah již velmi široký. Od plakátů a kreseb, přes návrhy medailí a plaket až po figurální sochy v nadživotní velikosti. Pracoval i na obnově nacisty zničeného pomníku biskupa Jana Valeriána Jirsíka. Již v roce 1947 započal s opravami sádrového modelu. K obnovení pomníku však došlo až roku 1993.¹⁰⁵

¹⁰⁵ [Srov.] KRAJNÝ, Miroslav. *František Mrázek: Zasloužilý umělec*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985. s. 7-21.

V roce 1953 zahájil Mrázek práci na *Památníku Rudé armády*, který je umístěn na městském hřbitově sv. Otýlie, konkrétně na místě posledního odpočinku sovětských vojáků. Pomník byl slavnostně odhalen až 7.11.1956. Na jeho architektonické podobě se podílel architekt Josef Vítů. Uprostřed památníku se nachází rozměrný reliéf s rozměry 3,5x1,7 m. Na pomníku jsou zachyceny dvě postavy, a to klečící rudoarmějec a voják s praporem, kteří vzdávají hold padlým spolubojovníkům. Tento pomník byl prvním z monumentálních autorových děl, která byla realizována (viz Přílohy II., obr. 127 a 128).

Za zmínku stojí i jeho spolupráce s architekty na obnově českobudějovické zástavby. Umělec pak tvořil dekorativní prvky na nově vznikající fasády (1955). Roku 1959 byl autorem interiéru haly českobudějovického pivovaru (viz Přílohy II., obr. 129).¹⁰⁶

Roku 1960 vzniká i dílo na českobudějovickém výstavišti, které navazuje na jeho práce s tematikou zemědělství, jaké tvořil v předchozích letech pro jiné obce. Podobně je tomu i s reliéfy pro tehdejší Státní rybářství v Českých Budějovicích. Avšak nejen budovatelská či zemědělská tematika byla námětem jeho děl. Dodnes lze obdivovat např. jeho dílo *Basketbalista* (1957), jinde uváděný i jako *Košíkář*, před českobudějovickou sportovní halou. Socha je vytvořena z bronzu a měří 2 m. Na své současné místo byla osazena až roku 1985. Jde o velice realistickou plastiku mladého muže v pohybu, který je zachycen před střelbou na koš. Levou nohu má pokrčenou v koleni, oběma rukama svírá míč a hledí vzhůru (viz Přílohy II., obr. 130).

Roku 1961 vznikají čtyři reliéfy s námětem boje dělnické třídy pro Jihočeské muzeum, které se na svém místě již nenachází.

Šedesátá léta lze nazvat zlatým obdobím Mrázkovy tvorby pro veřejné prostory. Jeho díla byla instalována na exponovaná místa, byla tudíž nepřehlédnutelná. Většina z nich se na svých původních stanovištích nachází dodnes. Ke kvalitě jeho děl bezpochyby přispěly časem nabyté zkušenosti.¹⁰⁷

Podle Miloslava Krajného, který o Františku Mrázkovi sepsal několik publikací, se sochař neustále vracel k ženské figurální tvorbě. Dokládá to několik příkladů.

¹⁰⁶ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 37.

¹⁰⁷ [Srov.] KRAJNÝ, Miroslav. *František Mrázek: Zasloužilý umělec*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985. s. 7-21.

Vnímavému pozorovateli, který zná České Budějovice, jistě neunikla nedávno realizovaná instalace alegorického sousoší *Soutok Vltavy s Malší* z roku 1962. Sousoší stávalo od roku 1985 na sídlišti Vltava. Později bylo kvůli rekonstrukci odstraněno a poté umístěno v depozitáři. Na své současné místo bylo postaveno 6.5.2021. Zobrazuje dva ženské akty, naklánějící se k sobě a podávající si ruce (viz Přílohy II., obr. 131).¹⁰⁸

Další dílo s tematikou ženské figury se nachází na Lidické třídě. Je jím alegorická socha *Malše II* umístěná uprostřed dekorativního bazénu. Jak již název naznačuje, nejde o Mrázkovo první dílo s tematikou Malše. Socha byla na své místo umístěna po dokončení okolního sídliště. *Malše II* zachycuje ležící nahou ženskou postavu, která se opírá o loket levé ruky, v níž svírá pramen vlasů. Nohy má decentně překřížené a pokrčené v kolenou. Ačkoli její povrch budí dojem kovu, je vytvořená z laminátu (viz Přílohy II., obr. 132). Na rozdíl od jiného díla *Labutě* v téže ulici, je tato socha v daleko lepším stavu.¹⁰⁹

Nikoliv pouze samostatné ženské postavy byly námětem autorovy tvorby šedesátých let, nýbrž také konkrétní ženská role, především role matky. Socha *Mateřství* vytvořená roku 1965 z laminátu, materiálu oblíbeného pro jeho lehkost. Bohužel je velmi náročné tento materiál restaurovat. Uvedená plastika získala své čestné místo v městských sadech po úpravách celého parku roku 1969 (viz Přílohy II., obr. 133). Vystřídala po více jak padesátileté proluce pomník Josefa II. od Oskara Tilgnera, odstraněný roku 1918. *Mateřství* i *Malše II* se od sousoší *Soutok Vltavy s Malší* liší nejen použitým materiálem, nýbrž také absencí různých detailů. Součástí městských sadů se stala i Mrázkova plastika *Volavky*, původně vytvořená pro prostranství před Státním rybníkem v Českých Budějovicích. Byla součástí fontány, avšak ze svého místa v 90. letech zmizela. Jak socha *Mateřství*, tak *Volavky*, vznikly v souvislosti s oslavami sedmistého výročí založení města.¹¹⁰

Na konci 60. let začíná František Mrázek i s abstraktní tvorbou určenou pro veřejná prostranství. České Budějovice obohatila např. plastika s názvem

¹⁰⁸ [Srov.] KRAJNÝ, Miroslav. *František Mrázek: Zasloužilý umělec*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985. s. 7-21.

¹⁰⁹ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 77.

¹¹⁰ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 58.

Kompozice z roku 1969 umístěná před budovou základní školy v ulici Čěčova (viz Přílohy II., obr. 134). Jde o pískovcovou skulpturu s výškou 1,6 m. Dalším abstraktním dílem z konce 60. let je plastika s názvem *Mašle* vytvořená z laminátu, dodnes stojící v Pekárenské ulici (viz Přílohy II., obr. 135). Jiná plastika, s názvem *Květ*, vytvořená z tepané mědi roku 1970, se do dnešní doby nezachovala.

Součástí díla určeného pro městská sídliště je i plastika *Labutě*, kterou autor vytvořil pro sídliště na Lidické třídě, kam byla roku 1963 osazena doprostřed betonového bazénu před hotelovým experimentálním domem známým jako „Experiment“ od architekta Jana Bendy. Plastika *Labutě* byla vytvořena z laminátu. Socha není v dobrém technickém stavu, jedna z labutí má nalomený krk (viz Přílohy II., obr. 136).¹¹¹

František Mrázek se stal též autorem soch a bust významných osobností. Na soše Klementa Gottwalda pracoval téměř deset let a roku 1979 byla vztyčena na sídlišti Vítězný únor. Touto prací vyvrcholila jeho spolupráce s architekty na sochařské výzdobě nově vznikajících městských čtvrtí. Na tomto projektu spolupracoval s architektem Ottem Kubíkem. Bronzová socha zobrazovala stojícího Klementa Gottwalda v dlouhém kabátu. Stála na vysokém podstavci na plošině, ke které vedlo pět schodů. Pomník stál na svém místě do 29.12.1989. Současné umístění sochy není známé.¹¹² Mrázek tvořil též busty umělců. Busta Karla Rodena (1914–1992) vznikla dle Mrázkovy modelu v ateliéru Petra Dvořáka. Dalším poprsím, které vytvořil je busta operního pěvce Romana Kratochvíla (1922–1960). Obě zmíněná díla se nacházejí ve foyer Jihočeského divadla (viz Přílohy II., obr. 137 a 138).¹¹³

Dalšími díly, která již nestojí na svých původních místech, jsou skupinová plastika *Internacionalismus*, vytvořená pro bývalé Muzeum dělnického revolučního hnutí jižních Čech roku 1975¹¹⁴ či sousoší *Přátelství* z roku 1980, vzniklé u příležitosti 35. výročí osvobození Rudou armádou. To se nacházelo

¹¹¹ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 73.

¹¹² [Srov.] tamtéž, s. 57-58.

¹¹³ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 467-469.

¹¹⁴ [Srov.] KRAJNÝ, Miroslav. *František Mrázek: Zasloužilý umělec*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985. s. 7-21.

v areálu vojenské nemocnice v ulici Boženy Němcové. Sochy dvou vojáků byly vytvořeny z pískovce a měly výšku 2,7 m.¹¹⁵

Dílem Františka Mrázka by údajně měla být socha chlapce, která je umístěna uprostřed kašny v městských sadech (viz Přílohy II., obr. 139).

František Mrázek zemřel 30. 5. 2002 v Českých Budějovicích, kde je také pohřben. Podobně jako na hrobech jiných umělců, se i na tom jeho nalézají jedno z jeho vlastních sochařských děl (viz Přílohy II., obr. 140).

Ladislav Konopka (*3.2.1933 Třeboň, †20.5.2002 Lužnice) – Architekt, který se podílel na výtvarné výzdobě svých staveb. Součástí stavby Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity jsou čtyři velké a šest malých desek, na kterých jsou reliéfně ztvárněny florální a zoomorfní motivy (viz Přílohy II., obr. 141 až 150). Další jeho realizací, taktéž součástí školní budovy (ZŠ Kubatova), je zídka, která je ozvláštněna třemi velkými a dvanácti malými reliéfy (viz Přílohy II., obr. 151 až 153).¹¹⁶

Stanislav Zadražil (*15.6.1931, †29.8.2003) – Roku 1967 byla odhalena socha Stanislava Zadražila s názvem *Vlna* také označovaná jako *Pochodeň*. Nachází se na Pražském sídlišti a je uměleckou součástí jeho výzdoby. Hlavním motivem je do vln (plamenů) zpracovaný pískovcový kámen, který je vztyčen na ocelových nosnících (viz Přílohy II., obr. 154).¹¹⁷

Jeho nejrozměrnější socha je umístěna na Sokolském ostrově na prostranství před vchodem do Plaveckého stadiónu. Nese název *Odpočívající plavec*. Umístěna je na obdélníkovém soklu. Původně byl provedením této sochy pověřen František Mrázek, z neznámého důvodu však zakázku získal Stanislav Zadražil. Socha byla odhalena roku 1971. Je vytvořena z umělého kamene (tzv. keramonu). Jde o směs pryskyřice, drcené keramické hlíny a mramoru. Autor se k tomuto materiálu jistě přiklonil pro jeho finanční dostupnost i možnosti variability barev či struktury. Socha byla tvořena vrstvením materiálu, kdy byla kovová konstrukce pokryta síťovinou a následně směsí keramonu. Po výsledné úpravě dostala mramorový vzhled (viz Přílohy II., obr. 155).

¹¹⁵ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 336.

¹¹⁶ [Srov.] ČERVINKA, Jan. *Dekoratивní betonová zídka: Faun* [online]. 2016 [cit. 2024-02-10]. Další malý reliéf byl v roce 2024 nalezen v areálu školy, kde byl jen tak pohozen (osobní sdělení p. učitele Hrdiny).

¹¹⁷ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Socha Vlna* [online]. [cit. 2023-10-23].

Pravděpodobně v roce 1979 Zadražil vytvořil též skulpturu pro nově vzniklou ZŠ Bezdrevská. Nachází se vlevo od příjezdové cesty a je na ní po obvodu zachyceno několik lidských postav téměř v životní velikosti (viz Přílohy II., obr. 156).

Tento autor též vytvořil sochu s názvem *Růst II*, odhalenou roku 1982. Jedná se o pískovcovou rozměrnou skulpturu o rozměrech: výška 2,40 m, šířka 0,72 m, hloubka 0,64 m. Nachází se v areálu Biologického centra AV ČR v ulici Na Sádkách (viz Přílohy II., obr. 157).¹¹⁸

O rok později byla od téhož autora odhalena socha s názvem *Milenci* nebo též *Polibek*. Zadavatelem této práce byly Technické služby České Budějovice. Kamenné sousoší se nachází na prostranství před budovou tehdejšího hotelu Gomel (nyní Clarion). Zachycuje dvě postavy v intimním momentu. Sochařské ztvárnění je velmi strohé, pozbývá detailnosti. Pohlaví osob jsou vyjádřena jen náznaky. Postavy mají oblé tvary, které dávají celému dílu vejčitý tvar. Socha je vytvořena z pískovce (viz Přílohy II., obr. 158).¹¹⁹

Okolo roku 1988 vytvořil bustu Otakara Jeremiáše pro průčelí nové koncertní síně Otakara Jeremiáše, která vznikla přestavbou kapucínského kostela sv. Anny. V současné době by se měla nacházet v budově českobudějovické radnice.¹²⁰

Roku 1989 se se svým kolegou ak. mal. Rostislavem Štěpáníkem podílel na výzdobě exteriéru Jihočeského divadla. Vytvořili bronzovou desku s emblémem divadla a nápisem JIHOČESKÉ DIVADLO. Byla umístěna nad hlavním vchodem do budovy. V současnosti je překryta deskou novou.

Dalším jeho dílem byl pomník před současnou konzervatoří, který byl roku 2015 odstraněn. Skládal se ze dvou částí, a to vysokého žulového kvádrů a na něm umístěného kovového objektu, který měl snad symbolizovat slunce.¹²¹

Zadražil zřejmě mohl by být i autorem sousoší sedících dívek umístěným na křižovatce ulic Karla Weise a Puklicova. Tvarosloví této skulptury se velice podobá soše *Milenci* (viz Přílohy II., obr. 159).¹²²

¹¹⁸ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 21.

¹¹⁹ [Srov.] tamtéž, s. 85.

¹²⁰ [Srov.] ŠILHAN, Milan. Encyklopedie Českých Budějovic: *Sochařství* [online]. [cit. 2024-02-10].

¹²¹ [Srov.] OTTA, Edwin. ČESKOBUDĚJOVICKÝ deník.cz: *Pomník u konzervatoře padl. Nahradí jej strom* [online]. 2015 [cit. 2024-03-27].

Jaroslav Koliha (*12.4.1924 Dobronice u Bechyně, †9.9.2014 Praha) – Tento autor známý především svou malířskou činností vytvořil sochu s názvem *Faun*, která se nalézá před pavilonem Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity. Je vytvořena z umělého kamene a na svém místě stojí od roku 1971. Jejím námětem je mytologická postava fauna, který hraje na příčnou flétnu. Figura vyniká svými oblými tvary (viz Přílohy II., obr. 160).¹²³

Jarmila Malátová (*13.4.1931 Praha, †24.4.2019) – Pražská sochařka, která v 60. či 70. letech vytvořila 12 reliéfů zvětšenin historických mincí pro uprázdněná místa v dřevěném obložení zasedací místnosti budějovické spořitelny. Původně se na jejich místě nacházely portréty dosavadních předsedů výboru a předsedů ředitelství, které namaloval vídeňský malíř Ferdinand Matthias Zerlacher.¹²⁴

Její největší práce byla do roku 2019 instalována na Lidické třídě. Byla totiž hlavní autorkou *Památníku dělnického revolučního hnutí* z roku 1975. Spoluautory byli architekt Jan Malát (*1928), Jiří Vít, Jan Řezníček a Miloš Sádek. Původní pomník se skládal ze dvou bloků betonových zdí, které byly složeny z hranolů o různých rozměrech. Z jednoho bloku vystupoval citát z básně Viléma Závady. Současně památník sloužil pro upomínku obětí fašismu, které připomínal podobně řešený menší blok s nápisem „Na věčnou památku obětem fašismu“. Celý prostor byl doplněn obrovským balvanem z okolí Nových Hradů doplněný o symbolický srp a kladivo. Kvůli přístavbě jihočeské vědecké knihovny byl pomník odstraněn a valoun přemístěn blíže ke Gerbeře (viz Přílohy II., obr. 161).

Roku 1979 vytvořila pískovcovou plastiku s názvem *Plameny* pro českobudějovické krematorium. Nejspíše prostřednictvím architektonické soutěže v rámci stavby nového krematoria Jarmila Malátová získala zakázku na jeho výzdobu. Předlohou pro plastiku *Plameny* byly fotografie ohně, který sochařka přenesla do pískovce. Socha je umístěna na podstavci, který je obložen tmavou, leštěnou žulou. Dolní část připomíná statný kmen, který završují čtyři dynamicky ztvárněné točené vrcholy (viz Přílohy II., obr. 162).¹²⁵

¹²² [Srov.] KAZILOVÁ, Zdeňka. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice: E.W.A., 1990. s. 146.

¹²³ [Srov.] JAKUBCOVÁ, Andrea a Jan ČERVINKA. *Sochy a města: Faun* [online]. 2016 [cit. 2024-02-10].

¹²⁴ [Srov.] MAREŠ, Miroslav. *Druhá kopa vycházek za historií*. Agentura Kultur, 2019. s. 33

¹²⁵ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 29. a 61-62.

Bohumil Dobiáš ml. (*15.6.1929 Nemanice, †8.6.2001 Bechyně) – Od tohoto autora se nám zachoval keramický reliéf s názvem *Proměny socialistického zemědělství* v prostorách Muzea dělnického revolučního hnutí (nyní Jihočeská vědecká knihovna). K jeho dokončení došlo roku 1974. Je umístěn ve druhém patře budovy. Velký reliéf se skládá z množství keramických dlaždic z šamotové hlíny, tzv. červenice s hnědou glazurou. Objevuje se na něm řada lidských postav, vykonávajících různé zemědělské činnosti za pomoci zemědělských strojů (viz Přílohy II., obr. 163).¹²⁶

Jméno Bohumila Dobiáše nese též protáhlý reliéf zdobící hrobku rodiny Fialovy na hřbitově sv. Otýlie. Reliéf zachycuje dělníky v tiskařské dílně při práci, jedná se o odkaz na profesní zaměření vlastníků hrobky (viz Přílohy II., obr. 164).¹²⁷

Josef Soukup (*6.7.1919 Přepeře, †17.2.2004 Praha) – I dílo tohoto autora se nachází v prostorách Jihočeské vědecké knihovny. Nachází se v blízkosti reliéfu od Bohumila Dobiáše ml. Tento sklářský výtvarník vytvořil alegorickou sochu s názvem *Sklářství*. Zobrazuje ženu v nadživotní velikosti vytvořenou ze skla. Dílo vzniklo na základě soutěže z roku 1972 jako výzdoba nově vznikajícího Muzea dělnického revolučního hnutí (viz Přílohy II., obr. 165 a 166).¹²⁸

Václav Markup (*10.9.1904 Chlum u Rakovníka, †18.7.1995 Praha – Horní Počernice) – I tento akademický sochař přispěl k výzdobě tehdy nově vzniklého Muzea dělnického revolučního hnutí. Jeho příspěvkem je dřevěný reliéf s názvem *Hráz tábora socialismu*, který se nachází v prvním patře současné knihovny (viz Přílohy II., obr. 167).¹²⁹

Ludvík a Božena Kodymovi – dne 11.12.1972 byl na tehdejší náměstí 1. máje (dnešní Senovážné náměstí) slavnostně odhalen pomník Vladimíra Iljiče Lenina od akademických sochařů manželů Kodymových, kteří měli s Leninovými sochami bohaté zkušenosti z jiných měst. O architektonické ztvárnění se

¹²⁶ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 65.

¹²⁷ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 39.

¹²⁸ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 65.

¹²⁹ [Srov.] tamtéž, s. 65.

postaral architekt Antonín Malec¹³⁰. Bronzová socha v nadživotní velikosti měřící 3,34 m stála na monumentálním žulovém podstavci s několika stupni. Jak bylo pro manžele Kodymovy typické, tak i českobudějovický Lenin byl oděn v dlouhém kabátě a na hlavě měl typickou ruskou vojenskou ušanku. Levou ruku měla socha pokrčenou a přehlížela celé náměstí. O necelých osmnáct let později byla socha dne 30.3.1990 odstraněna. Kde se momentálně nachází, není známo. Na tomto místě měl původně stát památník *Obětem fašismu*, který však nebyl realizován. Na volném prostranství se nyní nachází parkoviště.¹³¹

Arana Mertlová (*20.2.1938 Opava, †25.11.2009) – sochařka žijící v Českých Budějovicích. Její práce se zabývá především duchovními tématy. Sochařčina tvorba je převážně tvořena ve dřevě. Roku 1977 vytvořila křížovou cestu pro kostel svatého Prokopa a Jana Křtitele, dále pak roku 1982 reliéf pro katedrálu svatého Mikuláše, který se na svém místě patrně již nenachází. Je též autorkou sousoší pro kostel svatého Václava.

Roku 1979 vytvořila oddělovací stěnu pro českobudějovické krematorium. Stěna je zhotovena ze dřeva. Na čtyřech z devíti svislých roletách jsou v půlkruhových výsečích umístěny fáze měsíce, které by mohly vyjadřovat plynoucí čas (viz Přílohy II., obr. 168).¹³²

Zdeněk Vojta (*1932, †1997) – Před obchodním domem Družba byl roku 1976 vztyčen pomník zakladatelům Pařížské komuny na základě modelu z předchozího roku. Jeho autorem byl český sochař Zdeněk Vojta a o architektonickou úpravu se postaral architekt Leopold Petřík (1915–1986). Pomník byl odhalen při příležitosti 105. výročí pařížské volby do rady Komuny a 55. výročí založení KSČ, tedy pět let po slavnostním položení základního kamene nerealizovaného rozměrnějšího pomníku, který se měl nacházet též u Pražské třídy poblíž tzv. Koldomu (kolektivní dům). Pomník je asi 18 metrů vysoký. Na jeho vrcholu je umístěna bronzová hvězda, jejíž paprsky připomínají krystaly. V literatuře je též uveden název plastiky jako *Zrození hvězdy*. Téma oslavy pařížské komuny je v českém prostředí ojedinělé. Roku 2000 byl pomník

¹³⁰ Arch. Antonín Malec je rovněž autorem nástěnné keramické plastiky z roku 1972, jež je součástí dekorací interiérů v budově společnosti Wienerberger s.r.o. (dříve n. p. Jihočeské cihelny). Informaci poskytl Ing. Michal Filla, PhD., LL.M., člen vrcholového managementu společnosti.

¹³¹ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 53.

¹³² [Srov.] tamtéž, s. 33.

opatřen deskou s nápisem „K uctění památky Pařížské komuny“, ta se však na svém místě již nenachází (viz Přílohy II., obr. 169).¹³³

Jana Bartošová Vilhanová Laštovková (*24.6.1929 Bratislava) – Roku 1979 byl na Lannově třídě otevřen nový moderní obchodní dům Prior. Jeho výzdoba je dílem této autorky. Vytvořila pro něj jak keramické obložení, tak výzdobu kruhového prstence na střeše stavby, jehož součástí je i kašna. Výzdoba je mimo keramiky tvořena i kamenem a sklem (viz Přílohy II., obr. 170).¹³⁴

Karel Hylíš (*25.3.1928) – Tento český sochař, medailér a vysokoškolský pedagog asi právě díky působení na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích také přispěl k výzdobě jejího areálu. Jím vytvořená socha se nachází v prostorách sportovního centra Jihočeské univerzity, čemuž odpovídá i její sportovní téma. Pískovcová socha nese jméno *Gymnastka* a jak již název napovídá, jedná se o dívčí postavu v gymnastickém oděvu. Dívka sedí na podstavci a v ruce svírá míč. Na svém místě je usazena od roku 1981 (viz Přílohy II., obr. 171).

Stanislav Hanzík (*24.7.1931, †25.8.2021) – Zasloužil se o vytvoření busty J. K. Tyla v nadživotní velikosti pro nově zrekonstruované Jihočeské divadlo.¹³⁵ V současné době je umístěna na vstupním schodišti (viz Přílohy II., obr. 172).

Karel Příhoda (*1935, †12.2.2021) – I tento autor se podílel na výzdobě Jihočeského divadla. Vytvořil pro něj tři polévané keramické vázy, které byly roku 1989 umístěny na schodiště a v kuloárech prvního a druhého patra (viz Přílohy II., obr. 173). Dále pak stojí za veškerou polévanou keramikou, která slouží návštěvníkům divadla. Jsou jimi odpadkové koše, květináče a popelníky.¹³⁶

Miroslav Páral (*9.6.1955 Praha, †17.8.2022) – Miroslav Páral je dalším z autorů, který ozvláštnil podobu Českých Budějovic svými díly. Roku 1982 vytvořil pro tehdejší hotel Gomel (nyní Clarion) kolekci žardiniér, které byly bohužel při moderních přestavbách odstraněny.

¹³³ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 45.

¹³⁴ [Srov.] JAKUBÍKOVÁ, Heda a ČERVINKA, Jan. *SOCHY A MĚSTA: Kruhový segment na nároží OD Prior*. [online]. 2017. [cit. 2024-03-27].

¹³⁵ [Srov.] KAZILOVÁ, Zdeňka. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice: E.W.A., 1990. s. 146.

¹³⁶ [Srov.] tamtéž, s. 146.

Podílel se také na výzdobě Jihočeského divadla. Přispěl jí dvěma vázami, které lemují hlavní vstup z ulice Dr. Stejskala. Jeho vázy z roku 1989 o rozměrech 60x60x130 cm jsou kombinací tradičních vzorů a moderního pojetí (viz Přílohy II., obr. 174 a 175).¹³⁷

Pro prodejnu Český granát v ulici Dr. Stejskala upravil roku 1991 její interiér. Vytvořil pro ni keramický reliéf s rozměry 260x320 cm, který zdobí vystupující krychličky se vsazenými českými granáty.

Další jeho prací je interiérová plastika z roku 1993 s názvem *Akt*. Nachází se v prostoru Komerční banky v Krajinské třídě. Je vytvořena z umělého kamene a zachycuje ženskou postavu v životní velikosti s rozevlátými vlasy. Socha je umístěna na soklu při východu z atria banky. Má zlatou barvu a rozměry 170x90x90 cm (viz Přílohy II., obr. 176).

Jeho nepřehlédnutelnou prací jsou dvě exteriérové plastiky s názvem *Státnosti*. Byly vytvořeny pro budovu České spořitelny na Pražské třídě. Jsou umístěny na soklech a jedna z nich má podobu Atlanta, podpírajícího první patro budovy, zatímco druhá je umístěna mezi dvěma sloupy banky. Sochy mají rozměry 320x90x90 cm a zachycují dvě idealizované mužské figury se lvími hlavami, výrazným svalstvem a disproportionálními dolními končetinami. Horní končetiny sochy nemají. Plastiky na svém místě stojí od roku 1994 (viz Přílohy II., obr. 177 až 179).

Dalším Páralovým počinem se roku 1995 staly dva interiérové reliéfy *Ve jménu secese* o rozměrech 290x240 cm. Reliéfy zdobí reprezentační budovu českobudějovického Budvaru.¹³⁸

Tomáš Proll (*6.3.1951, †9.9.2017) – Autor reliéfu z roku 1984, který je umístěn v budově Biologického centra AV ČR. Je poskládaný z keramických glazovaných kachlů. V dolní partii se nachází idealizovaná podoba stromu, který protíná pás s motivem hudby.

Josef Kříž (*27.2.1932, †20.2.2006) – Akademický sochař Josef Kříž je autorem sochy s názvem *Zvířena*, která je umístěna v areálu českobudějovického výstaviště, konkrétně pak v místech určených pro přehlídku hospodářských zvířat. Vytvořena byla roku 1986. Použitými materiály jsou bílý cement a zlacený

¹³⁷ [Srov.] KAZILOVÁ, Zdeňka. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice: E.W.A., 1990. s. 146.

¹³⁸ [Srov.] Galerie Jan Svatoš: *Páral Miroslav* [online]. [cit. 2024-03-19].

kov. Plastika se skládá ze dvou cementových monolitů s profilem písmene U, které svírají kouli ze zlaceného kovu, jež je složena z několika kruhových výsečí. Zajímavými detaily jsou dva reliéfy zvířat, které jsou vyvedeny na cementovém prstenci okolo sochy (viz Přílohy II., obr. 180).¹³⁹

Jiří Prachař (*22.4.1936, †17.8.2021) – Nad vchodem do školní jídelny v ulici U Tří lvů je instalována socha s názvem *Rozlet*. Tato socha je vytvořena ze slitiny železa a neželezných kovů. Autorem se roku 1988 stal sochař Jiří Prachař. Socha zachycuje vodní ptáky v rozletu, jak již z názvu vyplývá. Díky použití leštěného kovu, je dílo dobře patrné, ač se nenachází v úrovni lidského oka (viz Přílohy II., obr. 181).

Plastiku s názvem *Jihočeský vodní květ* stávala v areálu telekomunikační budovy. Nacházela se uprostřed fontány. Naneštěstí byla odstraněna v roce 2005, kdy proběhla rekonstrukce prostranství před budovou.¹⁴⁰

Marie Jirásková (*6.3.1964 Ivančice) – Tato sochařka vytvořila bronzovou bustu pro pomník Emy Destinnové u budovy Jihočeského divadla. Busta byla vysoká 51 cm a nacházela se na podstavci o výšce 2,4 m z leštěné žuly nesoucí mimo busty i nacionálně operní pěvkyně. K slavnostnímu odhalení pomníku došlo 1.9.1990.¹⁴¹ Později byla busta od Marie Jiráskové nahrazena současnou bustou od sochaře Petra Schela.¹⁴²

Josef Lorenc (*1958) – I vedoucí této diplomové práce se na nějaký čas svou prací vepsal do podoby města.

Roku 1991 vytvořil soubor keramických kachlů pro Divadelní klub Jihočeského divadla v Českých Budějovicích.

Další jeho práce z roku 1993 výtvarně ozvláštnila schodiště České spořitelny na sídlišti Máj.

¹³⁹ [Srov.] Národní památkový ústav - Památkový katalog. *Zvířena* [online]. [cit. 2023-10-23].

¹⁴⁰ [Srov.] NOVOTNÁ, Anna a ŽENÍŠKOVÁ, Anna. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 87.

¹⁴¹ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 466-467.

¹⁴² [Srov.] tamtéž, s. 466-467.

Na půdě Jihočeské univerzity se postaral o výtvarné řešení podlahové krytiny v prostorách galerie pedagogické fakulty.¹⁴³ Veškeré zmíněné práce byly při rekonstrukcích objektů odstraněny.

Jeho práci lze obdivovat ve Vinárničce u Sosáka. Nachází se zde krb s keramickými kachli z dílny Josefa Lorence.

Roman Brichcín (*28.10.1958 Plzeň) – Vytvořil pomník upomínající umučené Židy s názvem *Menora*. Byl vztyčen na místě zničené židovské synagogy. Námětem pomníku je sedmiramenný svícen, který má podobu lidské dlaně s židovskou hvězdou na čelní straně. Pískovcová skulptura dosahuje výšky 3 m a šířky 1,8 m a je obohacen o dvě desky upomínající židovské oběti umučené nacisty a budovu synagogy. Pomník byl vytesán z pískovce sochařem Ivanem Tláškem. K odhalení došlo 5.7.1992, v den padesátého výročí zničení českobudějovické synagogy (viz Přílohy II., obr. 182).¹⁴⁴

Milan Doubrava (21.11.1946, †1.8.2017) – Sochař, jehož dílo *Větrná* obohatilo park Stromovka. Vzniklo roku 1993 u příležitosti prvního dřevosochařského sympozia.

Dalším jeho dílem je socha *Filosof*, která se nachází v České ulici v nice domu č. p. 66. Jde o kamennou sochu. Skládá se z dřívku sloupu a jehlanem s obličejem, který propojuje drapérie. Celá skulptura je ovinuta třemi kovovými obručemi (viz Přílohy II., obr. 184).¹⁴⁵

Doubravovým dílem je i dřevěná skulptura s názvem *Dětské hry*. Byla umístěna na Sokolském ostrově nedaleko plaveckého bazénu roku 2005. Skládá se z několika geometrických tvarů. Nelze jí odepřít podobnost se sochou *Filosof* (viz Přílohy II., obr. 185).¹⁴⁶

Richard Rudovský – Autor jednoho z posledních ztvárnění Panny Marie Budějovické. Od roku 1995 se nachází v areálu zahrady Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v Lipenské ulici. Podobně jako její barokní předlohy od

¹⁴³ [Srov.] LORENC, Josef. Josef Lorenc: *Realizace* [online]. [cit. 2024-03-19].

¹⁴⁴ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 292.

¹⁴⁵ [Srov.] ŠPŮROVÁ, Nikola. *Dřevosochařská sympozia (1993-1998) ve Stromovce v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 2022. s. 14.

¹⁴⁶ Informace poskytla Mgr. Iva Sedláková, vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu.

Josefa Dietricha je i tato socha vytvořena z pískovce. Podstatným rozdílem je její velikost a koruna ze zlatého kovu (viz Přílohy II., obr. 186).¹⁴⁷

Richard Rudovský je též restaurátorem. Restauroval mimo jiné i skulpturu umístěnou v zahradě Zátkovy vily. Pískovcová plastika má podobu obrysů ženského těla s dítětem v náručí. Dle názoru pana Rudovského by mohla pocházet z doby stavby vily (viz Přílohy II., obr. 187).¹⁴⁸

Jaroslav Řehna (*19.4.1945) – Během dřevosochařského symposia roku 1996 byla do parku Stromovka nedaleko vodní nádrže Bagr osazena socha od tohoto autora. Nese název *Zvonice* a k jejímu zhotovení bylo použito dřevo.¹⁴⁹

Jiří Seifert (*5.9.1932 Praha, †25.7.1999 Řevnice) – Další z autorů, který roku 1996 během dřevosochařského symposia přispěl svým dílem *Vahadlo* do současné podoby parku Stromovka.¹⁵⁰

Jan Koblasa (*5.10.1932 Tábor, †3.10.2017 Hamburg) – Také on se zapojil do dřevosochařského symposia roku 1996. Jeho počinem byla socha s názvem *Posel*. Později ji však přejmenoval na *Odysseus* a tvoří dvojici se sochou z roku 1998 s názvem *Penelope*. Obě sochy jsou tvořeny dlouhými trámy a završují je červené koruny.¹⁵¹

Marie Zlatníková (*29.1.1901, †22.10.1985) – Tato autorka vytvořila sochu Otakara Jeremiáše. Tvořila ji ještě za jeho života ve druhé polovině čtyřicátých let pro rodinu hudebního skladatele. Po smrti autorky byl její dcerou nalezen sádrový model v jejím ateliéru, který nechala odlít do bronzu a věnovala městu. Socha vysoká 98 cm byla umístěna před vchod do obřadní síně českobudějovické radnice na žulový podstavec o výšce 80 cm. K slavnostnímu odhalení došlo 29. 1. 1997.¹⁵² V současné době se před vchodem do obřadní síně nenachází.

¹⁴⁷ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019. s. 18. a 24-25.

¹⁴⁸ Uvedené informace byly poskytnuty Richardem Rudovským.

¹⁴⁹ [Srov.] ŠPŮROVÁ, Nikola. *Dřevosochařská symposia (1993-1998) ve Stromovce v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 2022. s. 28.

¹⁵⁰ [Srov.] tamtéž, s. 25.

¹⁵¹ [Srov.] tamtéž, s. 27.

¹⁵² [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 475.

Septimiu Vasile Enghiş (*1962, †2010) – Roku 1997 vytvořil dřevěnou sošku s názvem *Magická síla*, která se nachází v parku nedaleko sportovní haly (viz Přílohy II., obr. 188).¹⁵³

Laco Sorokáč (*22.5.1963) – Poblíž sportovní haly nedaleko sousoší *Sportovci* (viz níže) se nachází dřevěné sousoší s názvem *Alej*. Dílo je tvořeno čtyřmi opracovanými kmeny stromů, které jsou umístěny v jedné linii pod různými úhly. Autor ji pro České Budějovice vytvořil roku 1998 (viz Přílohy II., obr. 186 až 189).¹⁵⁴

Marek Borsányi (*29.4.1966) – Nedaleko již zmíněného díla *Alej* se nachází další dřevěná soška. Jejím autorem je Marek Borsányi a nese název *PQRZ*. Na svém místě se nachází od roku 1998 (viz Přílohy II., obr. 190).¹⁵⁵

2.4.1 Díla neznámých autorů 20. století v Českých Budějovicích

Pomník obětem válek v Kněžských Dvorech – Od roku 1925 stojí na křižovatkách ulic Nemanická a Adolfa Trägera pomník obětem první světové války, po druhé světové válce upraven na pomník obou válek. Završuje ho socha muže o výšce 1,41 m, která si rukama zakrývá obličej (viz Přílohy II., obr. 191).¹⁵⁶

Pomník Tomáše Garrigua Masaryka v Kněžských Dvorech – 24.6.1938 byl odhalen pomník T. G. Masaryka v Tyršových sadech v Kněžských Dvorech. Přesně o rok později pomník rozbořili fašisté. Obnoven byl roku 1946. Naneštěstí opět zmizel po únoru 1948. Poslední obnova se uskutečnila roku 2018 (viz Přílohy II., obr. 192).¹⁵⁷

Socha orla – V areálu zahrady Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v Lipenské ulici se nachází socha orla, která je umístěna na kamenném podstavci. Socha není signována (viz Přílohy II., obr. 193).

¹⁵³ [Srov.] Dřevo je materiál velmi inspirativní, *Českobudějovické listy*. 1997, č. 163, 15.7., s. 4.

¹⁵⁴ Uvedené informace o díle byly poskytnuty autorem.

¹⁵⁵ [Srov.] ŠPŮROVÁ, Nikola. *Dřevosochařská sympozia (1993-1998) ve Stromovce v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 2022. s. 33.

¹⁵⁶ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 313-314.

¹⁵⁷ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 121.

Skulptura zeměkoule s Boží rukou – Také tato socha se nachází v zahradě Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v Lipenské ulici. Zachycuje svět v podobě pískovcové koule, z níž vystupuje Boží ruka, která dvěma prsty svírá lidskou postavu. Pod rukou se nachází nápis „BUĎ KLIDNÝ, JSI V MÉ DLANI“. Skulptura není signována (viz Přílohy II., obr. 194).

2.5 Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 21. století

Fontána na českobudějovické radnici – Ideový návrh fontány, ke které mělo dojít při příležitosti 1. etapy přestavby radnice podle projektu BAHA s.r.o. vytvořil Ing. arch. Čestmír Luhan. Autorem prvního návrhu byl Alexander Dubský. Součástí jeho návrhu byl nerezový kužel (jediná realizovaná součást návrhu), který byl zdoben draky. Voda měla stékat po nerezovém kuželu a mizet v nerezové nádrži v zemi. Po průtazích s dokončením přestavby radnice bylo roku 2000 schváleno dokončení fontány dle návrhu Alexandra Dubského. Kvůli údajnému nedostatku financí byla realizace zastavena. Návrh fontány byl posléze přepracován a do současné podoby byla realizována údajně Sergejem Suminem. Od roku 2003 lze na radnici vidět zmíněný nerezový kužel, který je obklopen dvěma dekorativně ztvárněnými pískovcovými nádržemi. Z kuželu vystupují dva chrlíče v podobě dětských hlav, ze kterých proudí voda, která je zachytávána rybami v nádržích. Nad vrcholem kuželu jsou dvě letící ženské postavy, které by měly být alegoriemi Vltavy a Malše. Celou fontánu završuje zmenšenina Černé věže umístěná na vrcholu kuželu (viz Přílohy II., obr. 195 až 196).¹⁵⁸

František Postl (*17.2.1978) – Autor pomníku Přemysla Otakara II., který vznikl při příležitosti oslav 750 let založení města České Budějovice a je umístěn v městských sadech. Jedná se o pískovcovou figurální skulpturu v nadživotní velikosti. Slavnostní odhalení se konalo roku 2015 (viz Přílohy II., obr. 197).¹⁵⁹ Jiné ztvárnění Přemysla Otakara II. z dílny Františka Postla lze nalézt ve věži Železná panna. Měla by se tam nacházet busta tohoto panovníka.

¹⁵⁸ Uvedené informace o fontáně byly poskytnuty Ing. Zdeňkem Urbanem z Odboru vnitřních věcí Magistrátu města České Budějovice.

¹⁵⁹ [Srov.] BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020. s. 58.

Dalším jeho počinem je *Památník pro předčasně zemřelé děti*, na kterém se podílela i výtvarnice Barbora Bohuslavová. Památník se skládá ze dvou výrazných částí, a to z hrubě zpracovaného bílého mramorového sloupu ve tvaru štíhlého kvádrů, na jehož vrcholu je umístěný tvor se skleněnými křídly. Druhou částí je mramorová lavička s dřevěným sedadlem. Pomník se nachází v jihovýchodní části hřbitova sv. Otýlie. K jeho odhalení došlo v listopadu 2021 (viz Přílohy II., obr. 198).¹⁶⁰

Petr Schel (*17.9.1972) – Je autorem plastik z pálené hlíny, které mají pokovovaný povrch. Dvě jeho plastiky s názvem *Čertice* o výšce 170 cm a jeden reliéf se nacházejí ve dvoře firmy ŠTROB na Senovážném náměstí. Všechny byly vytvořeny v roce 2000 (viz Přílohy II., obr. 199 a 200).

Pro vstupní halu divadla Metropol vytvořil plastiku s názvem *Múza* o výšce 65 cm. Na současné místo byla umístěna roku 2002.

Před Jihočeským divadlem se od roku 1990 nacházela busta Emy Destinové od Marie Jiráskové, která byla později nahrazena bustou stejné umělkyně o výšce 50 cm z roku 2006 od Petra Schela (viz Přílohy II., obr. 201 a 202).

Roku 2009 vytvořil ocelovou sochu s názvem *Železná panna* pro stejnojmenný objekt. Má podobu mučícího nástroje a dosahuje výšky 190 cm.

Pro klášter Školských sester de Notre Dame v Českých Budějovicích v ulici Na Sadech vytvořil tři portrétní medailony, které zdobí fasádu kláštera. Je zde vyobrazen žehnající Kristus, P. Maria a sv. Josef s malým Ježíškem v náručí. Reliéfy byly odhaleny roku 2010 (viz Přílohy II., obr. 203 až 205)¹⁶¹.

Jeho posledním dílem pro České Budějovice jsou plastiky, které zdobí interiér areálu Hoch Špalíček. V jeho exteriéru se nachází socha Ferdinanda Hocha o výšce 190 cm (viz Přílohy II., obr. 206).¹⁶²

Čtyři dřevěné sochy – V ulici Gen. Svobody se nachází čtyři rozměrné skulptury, které jsou umístěny mezi stromy. Byly vytvořeny ze dřeva a na současné místo usazeny roku 2008. Převládají na nich antropomorfní a zoomorfní motivy. Autorem první sochy s názvem *Signál* je sochař Zdeněk Chmelař. Za sochou

¹⁶⁰ [Srov.] Dítě v srdci: *Pietní místo – České Budějovice* [online]. [cit. 2024-02-18].

¹⁶¹ V klášterní kapli se též nachází sochařská výzdoba. Mezi sochami světců vyniká dřevěný krucifix s kovovým obrysem Kristovy postavy od Bořivoje Krejčího.

¹⁶² Uvedené informace byly poskytnuty autorem.

s názvem *Lesní matka a její děti* stojí Aiwars Students. Sochu *Vodní víla* zhotovil Rudolf Schinnerl a sochu *Země, voda, měsíc* Radek Bruncko (viz Přílohy II., obr. 207 až 209).

Jan Švadlenka (*29.11.1963) – Nedaleko sochy Panny Marie Budějovické u Zlatého mostu uprostřed trávníku je umístěna dřevěná socha s názvem *Zatoulané ucho*. Vznikla v rámci dřevosochařského sympozia roku 2008. Jejím hlavním prvkem je protáhlý lidský obličej v nadživotní velikosti (viz Přílohy II., obr. 210).

Tomáš Havel – Na Senovážném náměstí uprostřed trávníku přiléhajícím k parkovišti před Jihočeským muzeem se nachází rozměrná socha s názvem *Tornádo* od Tomáše Havla. Sochu tvoří spirálovitě opracovaný kus dřeva se zohýbanými barevnými dráty, které sochu završují (viz Přílohy II., obr. 211). Vznikla též v rámci dřevosochařského sympozia roku 2008.

Ivan Šmilauer (*12.5.1955 Pelhřimov) – Nedaleko od sochy *Tornádo* si lze povšimnout další dřevěné skulptury s názvem *S tebou*. Tvoří ji dvojice prolnutých opracovaných trámů. Zajímavý je jejich dynamický zakřivený tvar (viz Přílohy II., obr. 212). Vznikla také v rámci dřevosochařského sympozia roku 2008.

Michal Trpák (*6.2.1982 České Budějovice) – Od tohoto autora je možné v Českých Budějovicích nalézt hned několik děl.

Od roku 2009 se na začátku Lannovy třídy nachází sousoší s názvem *Humanoidi*. Sedm lidských postav v životní velikosti bylo vytvořeno kombinací materiálů skla a cementu mezi lety 2006 až 2007. Postavy zobrazují spěchající dav s vážnými nepříjemnými výrazy obličejů. Sousoší symbolizuje lidskou společnost, v níž se ztrácí individualita jednotlivce (viz Přílohy II., obr. 213).¹⁶³

V domě Split bylo roku 2013 instalováno cementové sousoší s názvem *Zvědavci*. Sousoší zobrazuje několik lidských postav v životní velikosti, které hledí z niky domu a vyklánějí se přes zábradlí.¹⁶⁴

Součástí areálu Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity je i památník Járy Cimrmana s názvem *Ohryzek*. Ten je tvořen žulovým soklem s bronzovým

¹⁶³ [Srov.] Michal Trpák: *Humanoidi* [online]. [cit. 2024-02-18].

¹⁶⁴ [Srov.] Michal Trpák: *Zvědavci* [online]. [cit. 2024-02-18].

odlitkem ohryzku jablka. K jeho odhalení došlo roku 2015 (viz Přílohy II., obr. 214 a 215).¹⁶⁵

Dalším počinem Michala Trpáka je plastika *Mikrárium*, kterou vytvořil pro vstupní halu Biologického centra Akademie věd České republiky. Čtyři metry široký objekt zachycuje bohyni Gaiu (bohyni Země). Nahé tělo bohyně je poskládáno především z exemplářů hmyzu a parazitů, které obklopuje jakási aura tvořená dalšími vzorky s popisy exemplářů. Ke slavnostnímu odhalení došlo 5.10.2018 (viz Přílohy II., obr. 216).¹⁶⁶

Unikátním počinem autora je tzv. *Obytná socha* v blízkosti Malého jezu. Socha slouží jako zubní ordinace. Vznikala mezi lety 2015 až 2019 (viz Přílohy II. obr. 217).¹⁶⁷

Alexandra Koláčková (*12.4.1964 Bruntál) – Alexandra Koláčková byla v pozornosti českobudějovické veřejnosti zejména díky svým dílům, která byla vystavována u příležitosti festivalu Umění ve městě. Dne 11.9.2015 byl otevřen rekonstruovaný areál pod Vodárenskou věží firmy ČEVAK. Součástí slavnosti bylo i odhalení plastiky fontány s názvem *ČEVAVA*, se kterou se mohli návštěvníci Piaristického náměstí setkávat právě v rámci zmíněného festivalu. Tato rozměrná socha má zoomorfní námět. Celý její povrch pokrývá pestrobarevná mozaika, podobně jako u dalších autorčiných děl. Na jejím povrchu se též nacházejí nerezové rozstřikovače, které vypouštějí vodu v podobě vodní mlhy (viz Přílohy II., obr. 218).¹⁶⁸

Dalším počinem této autorky je skupina soch s názvem *Sportovci*. Vznikla na objednávku města České Budějovice a od roku 2018 je umístěna poblíž sportovní haly. Plastiky jsou kvůli této skutečnosti tematicky zaměřeny na sport a představují tři odpočívající lidské figury. Stejně jako socha *ČEVAVA* jsou Sportovci pokryti pestrobarevnou mozaikou (viz Přílohy II., obr. 219 až 221).¹⁶⁹

Vladimír Vopalecký – Hlavním iniciátorem, který i navrhl *Pomník letcům v Českých Budějovicích* se stal Vladimír Vopalecký. Pomník byl odhalen dne 12.9.2015 na místě zničeného pomníku legionářů na Senovážném náměstí.

¹⁶⁵ [Srov.] Michal Trpák: *Ohryzek* [online]. [cit. 2024-02-18].

¹⁶⁶ [Srov.] Michal Trpák: *Gaia – Mikrárium* [online]. [cit. 2024-02-18].

¹⁶⁷ [Srov.] Michal Trpák: *Zubní ordinace* [online]. [cit. 2024-02-18].

¹⁶⁸ [Srov.] KOLÁČKOVÁ, Alexandra. *Čevava*, 2015, České Budějovice. ALEXANDRA KOLÁČKOVÁ [online]. [cit. 2024-01-05].

¹⁶⁹ [Srov.] KOLÁČKOVÁ, Alexandra. *Sportovci*, 2018, České Budějovice. ALEXANDRA KOLÁČKOVÁ [online]. [cit. 2024-01-05].

Jeho hlavní část tvoří betonové torzo letadla. Na podstavci jsou uvedena jména obětí a iniciátor pomníku (viz Přílohy II., obr. 222).

Jaroslav Chramosta (*1978) – Plastiku s názvem *Dravec* od tohoto autora je možné od roku 2015 nalézt před budovou Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity. Zachycuje žraločí ploutev v nadživotní velikosti, která vystupuje ze země (viz Přílohy II., obr. 222b).

Zdeněk Chmelař (*3.12.1972) – Na Jiráskově nábřeží u kavárny Lanna je možné spatřit další skulpturu s názvem *Maják*. Byla vytvořena roku 2015 sochařem Zdeňkem Chmelařem. Socha je poskládána z dřevěných klínů ze dřeva a cínu a zdánlivě připomíná lidskou postavu v nadživotní velikosti. Má symbolizovat propojení dalekých světů s Českými Budějovicemi skrz vodu (viz Přílohy II., obr. 223).

Matouš Holý a Michal Koreš – Autoři pomníku s názvem *Odlet vzhůru za Ferdou*. Je umístěn na fasádě Hoch Špalíček a upomíná Ferdinanda Hocha, který zemřel v roce 2020. Tvoří jej detailní kovová socha vážky v nadživotní velikosti (viz Přílohy II., obr. 224).

Petr Fidrich (*21.8.1964 Karviná) – Akademický sochař, který svými pracemi roku 2022 vyzdobil administrativní centrum Piana. Dvě jeho práce se nacházejí v exteriéru budovy a jedna v loby Piana. První z prací s názvem *CHÁRON* se nachází před hlavním průčelím, příhodně umístěna v okrasném bazénu. V loby administrativního centra je umístěna socha nesoucí název *BASOVÉ BLUES*. Na nádvoří ze tří stran sevřeném křídly budovy lze obdivovat sochu *SIGNÁL* (viz Přílohy II., obr. 225 až 227).¹⁷⁰

Lukáš Hájek (*1980 Žatec) – Z 29 návrhů pro zrekonstruované niky na fasádě špitálního kostela Nejsvětější Trojice byl vybrán a následně roku 2023 realizován návrh sochaře Lukáše Hájka. Nahradil zaniklé malby Piety, Nejsvětější Trojice a sv. Alžběty Durynské. V každé z nik je umístěno sochařské dílo upomínající na původní téma maleb. V první nise na severovýchodní straně presbytáře se nachází moderně ztvárněná Pieta. Sochař ji vyjádřil tak jako u dalších dvou děl pomocí černých kovových písmen a symbolů. Pod kovovým křížem se nachází písmeno M, symbolizující Pannu Marii, ležící písmeno J, symbolizující mrtvého Ježíše v matčině náručí, a slza jako symbol matky oplakávající syna. V další nise

¹⁷⁰ Informace čerpány z informační tabule uvnitř AC Piana 10. 3. 2024.

jsou písmena N a T odkazující na motiv Nejsvětější Trojice a poslední je vyplněna písmenem A, iniciálou sv. Alžběty, symbolem chleba a podávané ruky (viz Přílohy II., obr. 228).¹⁷¹

Hana a Jan Štarkovi – Posledním ztvárněním Panny Marie Budějovické je socha, umístěná v nové kapličky na pozemku Domova pro seniory Hvízdal České Budějovice. Keramická socha je od autorů Hany a Jana Štarkových z keramické dílny Štark v Třebotovicích. Je inspirována barokními sochami od Josefa Dietricha. Podobně jako její barokní předlohy nepostrádá ani tato typické atributy, kterými jsou dlouhé, rozpuštěné vlasy, náhrdelník v podobě slunečních paprsků a šaty pokryté klasy. Na současné místo byla umístěna roku 2023 (viz Přílohy II., obr. 229).¹⁷²

2.5.1 Díla neznámých autorů 21. století v Českých Budějovicích

Dřevěná socha v ulici Kněžskodvorská – Na křižovatce ulic Čécova a Kněžskodvorská se nachází dřevěná socha. Tvoří ji čtyři fazolovité tvary umístěné na sobě (viz Přílohy II., obr. 230).

2.5.2 Festival Umění ve městě

Roku 2023, kdy je psána tato diplomová práce, proběhl již 16. ročník festivalu Umění ve městě s podtitulem Paralelní vesmíry.

Od poloviny června do konce září bylo možné shlédnout osmnáct soch, které okrášlily město České Budějovice. Ve městě byly umístěny následující sochy: *My Pet, my BFF* od Veroniky Psočkové, *Rybář* od Jakuba Flejšara, *Flow* od Jana Dostála, *Budějovický Orb* od Christophera Robina Hewitta, *SUPER STARS 2023* od Josefíny Jonášové, *Srdce* od Lukáše Raise, dále pak *Paralelní světy* od Diany

¹⁷¹ [Srov.] OTTA, Edwin. *Na budějovickém kostele je výzdoba jako z římských katakomb* [online]. [cit. 2024-02-18].

¹⁷² Uvedené informace o soše byly poskytnuty paní Annou Tomkovou, asistentkou ředitele Domova pro seniory Hvízdal České Budějovice, p.o. České Budějovice.

Winklerové, sochu *Brána-Portál* od Zdeňka Chmelaře, *Akvárium* od Michala Trpáka, *Památník neznámé astronautky* od Ondřeje Svobody, sochu *Nahota na veřejnosti* od Elišky Perglerové, sochu *Vidění srdcem* od Veroniky Durové, dílo *Pool_pompei* od Pavla Duška, *Sempervivum* od dvojice autorek Markéty Váradiové a Ivy Kolorenčové, sochu *Čtenář v křesle* od Jaroslava Róna, dílo *Mezi dvěma světy* od Matiji Jakovič a sochu *Spirits* od Karolíny Manové. Dále se na výstavě podílel SCOLPT Ateliér.¹⁷³

Tématem nadcházejícího 17. ročníku sochařského festivalu Umění ve městě je VĚDOMÍ HMOTY.

2.6 Sochařsky zpracované pamětní desky v Českých Budějovicích

Součástí městské výzdoby tvoří pamětní desky, avšak značná část z nich je často zhotovena v jednoduchém kvádrovém tvaru bez výraznější výtvarné výzdoby. Tato práce se však zaměřuje na ty pamětní desky, které se výtvarným zpracováním a originálním designem umělecky vyčleňují z řady ostatních. V následujícím přehledu budou popsány pouze ty pamětní desky, nacházející se v Českých Budějovicích, které si dodnes zachovávají svou uměleckou hodnotu a jsou považovány za významné součásti městského kulturního dědictví.

Pohromou pro pamětní desky vždy byly změny politických režimů. Mnoho z těchto historických památek zaniklo během nacistické okupace, kdy byly často ničeny jako součást snahy o vymazání kulturní identity a historické paměti. Další pamětní desky zmizely po sametové revoluci, kdy došlo k přehodnocení mnoha aspektů společnosti včetně veřejného umění a památníků.

Velké množství pamětních desek – celkem 25 kusů – vzniklo v souvislosti s tzv. normalizací v období mezi lety 1970 a 1976. Šlo převážně o díla sochaře Františka Mrázka. Většina z nich byla po roce 1990 odstraněna, v čemž se opět odrazila změna politického režimu a přehodnocení společenských hodnot.

¹⁷³ [Srov.] TRPÁK, Michal. *16. ročník umění ve městě: Paralelní vesmíry*. České Budějovice, 2023. s. 7.

Pamětní desky, ačkoliv mohou být někdy kontroverzními symboly, představují neoddiskutovatelnou část historického a kulturního dědictví města. Jejich výtvarná hodnota a historický význam dodávají Českým Budějovicím jedinečný charakter a připomínají události a osobnosti z minulosti. Mohou též přispět k pochopení doby svého vzniku a identity tohoto města.

2.6.1 Pamětní desky jednotlivců

Pamětní deska na Pražské bráně – Roku 1611 byla na Pražskou bránu umístěna pamětní deska Šimona Plachého z Třebnice (†31.1.1611). Osadit ji nechala jeho vdova. Roku 1663 byla jeho synem doplněna o textovou desku. Jelikož byla Pražská brána zbourána, musela i deska ustoupit a byla uschována v Jihočeském muzeu. Obnovena byla až roku 1995 na sousedním domě v Krajiněské ulici č. p. 43 (viz Přílohy II., obr. 231).¹⁷⁴

Pamětní deska na Staroměstském hřbitově – Od roku 1895 je na severní stěně kostela sv. Prokopa pamětní deska sloužící i jako náhrobek biskupa Jana Valeriána Jirsíka. Na náklady spolku Beseda ji vytvořila pasířská firma Blažeje Schättingera. K odhalení došlo 27.10.1895 (viz Přílohy II., obr. 232).¹⁷⁵

Pamětní deska J. Karla Mayera – Dne 25.6.1922 byla odhalena pamětní deska Janu Karlu Mayerovi (1875–1910). Osazena byla na domě č. p. 12 v Pekárenské ulici, kde Mayer žil a zemřel. Pro tuto práci je zajímavý reliéf s podobou J. K. Mayera umístěný ve středu desky (viz Přílohy II., obr. 233).¹⁷⁶

Pamětní deska Aloise Rašína – K jejímu odhalení došlo dne 21.10.1928 na fasádě českobudějovické Besedy. Autorem středového medailonu byl český sochař a medailér Josef Šejnost. Kvůli přestavbě Besedy byla roku 1934 snata a roku 1936 opět obnovena. K dalšímu snětí muselo dojít roku 1939 a na svém původním místě se již nenachází. Roku 1998 byla propůjčena pro zasedací síň finančního ředitelství v Prokišově ulici.¹⁷⁷

Pamětní deska Tomáše Garrigua Masaryka – Jan Vítězslav Dušek s Karlem Chocholou vytvořili pamětní desku upomínající na návštěvu Tomáše Garrigua

¹⁷⁴ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 408-412.

¹⁷⁵ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001. s. 19.

¹⁷⁶ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 421-422.

¹⁷⁷ [Srov.] tamtéž, s. 437-439.

Masaryka. Dušek se postaral o bustu prvního československého prezidenta, která byla osazena do vrchní části desky. Byla zhotovena z bronzu a měla rozměry 1,38x1,09 m. Ke slavnostnímu odhalení došlo 20.12.1935. V souvislosti s odstraňováním upomínek československé státnosti během okupace mezi lety 1939 a 1945 byla pamětní deska odstraněna. Znovu odlitá deska byla nově odhalena 9.6.1946, tentokrát na podkladové desce z leštěného labradoritu. K jejímu dalšímu odstranění došlo na začátku padesátých let z ideologických důvodů. Na svém původním místě se znovu objevila mezi lety 1968 až 1970. Poškozená deska byla osazena bez prezidentovy busty, která měla být doplněna dodatečně, k tomu však již nedošlo. Po roce 1970 ji totiž nahradila pamětní deska sovětské armády. Na radniční fasádu se původní pamětní deska vrátila až po roce 1990. Znovu odhalena byla roku 1995 doplněna o bustu T. G. Masaryka po rekonstrukci radnice (viz Přílohy II., obr. 234).¹⁷⁸

Pamětní deska Jaroslava Macka – Na konci schodiště vedle vstupu do restaurace Vatikán je usazena pamětní deska katolického kněze Jaroslava Macka. Vytvořil ji roku 1944 František Mrázek. V kruhovém medailonu o průměru 60 cm je na nízkém reliéfu zachycen Jaroslav Macek z profilu. Kolem něj je nápis: „P. JAROSLAV MACEK“ a pod ním je připojena tabulka s nápisem: „SPOLUZAKLADATELI JIRSÍKOVA NÁR. DOMU *11.2.1889 †10.2.1947“.¹⁷⁹

Pamětní deska Josefa Beránka – Na fasádě sokolovny na Lidické třídě byla krátce rok po válce dne 10.6.1946 umístěna pamětní deska Josefa Beránka od sochaře Bohumila Dobiáše. Je vyrobena z bronzu a má rozměry 60x89 cm (viz Přílohy II., obr. 235).¹⁸⁰

Pamětní deska Jaroslava Haška – K jejímu odhalení došlo 24.4.1959 na fasádě Mariánských kasáren. Desku o rozměrech 70x50 cm zdobí reliéf ratolesti pod iniciálami JH (viz Přílohy II., obr. 236).¹⁸¹

Pamětní deska Ondřeje Puklice ze Vztuh – Dne 4.6.1967 vytvořil významný českobudějovický sochař František Mrázek (viz výše) pamětní desku Ondřeje Puklice ze Vztuh nalézající se v Krajinské třídě na domě č. p. 2. Byla zhotovena z laminátu s příměsí bronzu a má rozměry 113x171 cm. V dolní části desky je nápis, který zní: „V TOMTO DOMĚ ŽIL PURKMISTR ONDŘEJ PUKLICE ZE

¹⁷⁸ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 216-238.

¹⁷⁹ [Srov.] tamtéž, s. 460.

¹⁸⁰ [Srov.] tamtéž, s. 279-280.

¹⁸¹ [Srov.] tamtéž, s. 461.

VZTUH, UBITÝ ODPŮRCI V KVĚTNU 1467“. Celou desku zaujímá reliéf umírajícího. V pozadí jsou zachyceni čtyři jeho vrazi a měšťanské domy (viz Přílohy II., obr. 237).

Pamětní deska Jana Valeriána Jirsíka – 19.6.1991 došlo k odhalení pamětní desky Jana Valeriána Jirsíka v prostoru vestibulu Jirsíkova gymnázia. Mramorová deska o rozměrech 80x140 cm byla zhotovena dle návrhu Ing. arch. Vladimíra Rybáka. Je doplněna o 49 cm vysokou bronzovou bustu zachycující J. V. Jirsíka. Jejím autorem se stal akademický sochař Milan Knobloch (viz Přílohy II., obr. 238).¹⁸²

Pamětní deska generála Josefa Mašína – Dne 29.6.2023 byla na budově Žižkových kasáren ve Dvořákově ulici odhalena pamětní deska generála Josefa Mašína. Zhotovil ji akademický sochař a restaurátor Lukáš Hosnedl. Uprostřed desky se nachází reliéfní portrét Josefa Mašína (viz Přílohy II., obr. 239).¹⁸³

2.6.2 Pamětní desky obětem válek

Dne 7.3.1946 byla odhalena deska umučeným budějovickým Židům na židovském hřbitově¹⁸⁴.

Dne 28.10.1946 byla odhalena pravděpodobně největší pamětní deska v Českých Budějovicích připomínající oběti nacismu z řad zaměstnanců železnice. Rozměrná mramorová deska s rozměry 205x293 cm je umístěna v hlavní nádražní hale.¹⁸⁵

Po roce 1945 se dočkaly své pamětní desky i oběti fašismu z řad zaměstnanců továrny Hardthmuth v ulici F. A. Gerstnera. Deska má rozměry 59x68 cm. Zajímavým detailem je vystupující mužská postava zapletena v ostatém drátu v levém horním rohu a zpřetrhané řetězy s věncem ve spodní části desky (viz Přílohy II., obr. 240).

¹⁸² [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 131.

¹⁸³ [Srov.] GÁLIS, Radek. ČESKOBUDĚJOVICKÝ DENÍK.CZ. *Generála Josefa Mašína připomíná pamětní deska na zdi Žižkových kasáren* [online]. 2023 [cit. 2024-03-26].

¹⁸⁴ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000. s. 246. Na témže hřbitově se nachází památník obětí holocaustu. Tvoří jej pískovcová tumba.

¹⁸⁵ [Srov.] tamtéž, s. 264.

Dne 28.10.1947 došlo k odhalení pamětní desky během války umučeným členům Sokola ve Čtyřech Dvorech. Dle návrhu V. Jakše desku vytvořil T. Pelecha. Desku obepíná vystupující paže, na níž klečí malá lidská postava (viz Přílohy II., obr. 241).

Bronzová pamětní deska byla odhalena v říjnu 1947 i válečným obětím z řad zaměstnanců tabákové továrny přímo na budově továrny. Deska má velikost 84x70 cm a nachází se na ní reliéf dvou zkřížených rukou, které jsou ovínuty ostnatým drátem připomínajícím trnovou korunu (viz Přílohy II., obr. 242).

2.6.3 Ostatní pamětní desky

Pamětní deska historie divadla – Roku 1989 vytvořil ak. sochař Martin Zet pamětní desku pro interiér Jihočeského divadla. Na desce jsou zachycena nejdůležitější data z historie divadla.¹⁸⁶

Pamětní deska obětím komunismu – Dne 5.5.1995 byla odhalena pamětní deska připomínající oběti komunismu. Je umístěna v Goethově ulici. Autorem této pamětní desky je Ivan Tlášek (*25.6.1951, †26.6.2023). Její dominantní část zaujímá reliéf mříže (viz Přílohy II., obr. 243).¹⁸⁷

Pamětní deska Odsunutých žen a dětí – Nachází se ve vestibulu divadla Malá scéna Metropol. Byla osazena roku 2020 a jejím autorem je sochař Petr Schel. Její rozměry jsou 50x40 cm.¹⁸⁸

¹⁸⁶ [Srov.] KAZILOVÁ, Zdeňka. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice: E.W.A., 1990. s. 146.

¹⁸⁷ [Srov.] KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000 s. 470-471.

¹⁸⁸ Uvedené informace byly poskytnuty autorem.

II. PROJEKTOVÁ ČÁST

3 Pracovní listy

3.1 Vymezení obsahu a cílů tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích

Teoretická část se stala inspirací a zdrojem informací k projektové části, zaměřující se na bližší seznámení dětí prvního stupně se sochami ve veřejném prostoru. Bylo vytvořeno pět ucelených vyučovacích jednotek s několika druhy výukových materiálů pro výuku výtvarné výchovy na prvním stupni základních škol.

Nejpodstatnější částí jsou pracovní listy určené dětem. Součástí těchto materiálů jsou edukativní texty, otázky zaměřující se nejen na sochařskou výzdobu města, ale i obecných znalostí dětí týkajících se města České Budějovice a dalších vědomostí z různých oblastí. Další podstatnou součástí pracovních listů jsou různorodé úkoly. Během těchto úloh mají děti za cíl fyzicky prozkoumávat sochy a sousoší, dále orientovat se v prostoru, nebo zapojovat své výtvarné nadání. Vizuální atraktivitu pro žáky zajišťují fotografie. Tyto obrazové přílohy doplňují jednotlivé pracovní listy a zpravidla se týkají individuálních zastavení při putování městem. Každý pracovní list je zakončen jedním zadáním výtvarné činnosti, avšak děti své výtvarné nadání mohou vyjadřovat i v průběhu plnění úkolů předcházejících.

Další částí materiálů jsou metodické listy určené pedagogům a mapy. V metodických listech jsou uvedeny především správné odpovědi na otázky, které jsou dětem kladeny v pracovních listech, ale i potřebné pomůcky pro výuku tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích. Jsou zde uvedeny i pokyny k přemístění v prostoru města v návaznosti na trasu vyznačenou ve vytvořených mapách.

Posledním materiálem vytvořeným k plynulé výuce projektu jsou výše zmíněné mapy. V mapách je vyznačena optimální cesta mezi jednotlivými zastaveními při tzv. *Putováních se sochami*.

Tento tematický projekt si klade za cíle upozornit na mnohdy opomíjenou sochařskou výzdobu Českých Budějovic, dále pak obohatit děti o nové informace

týkající se soch umístěných v městském prostředí. Nejdůležitějším cílem projektu je rozvíjet u žáků výtvarné kompetence a estetické citění.

3.2 Zasazení tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích do kontextu RVP

„Rámcové vzdělávací programy (RVP) tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).“¹⁸⁹

V rámci plnění úkolů pracovních listů tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích by mělo být žáky dosahováno těchto kompetencí uvedených v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání:

„VV-5-1-02 při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností

VV-5-1-02p, VV-5-1-03p při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a fantazie

VV-5-1-04 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky“¹⁹⁰

„ČJS-5-3-02 využívá knihovny, sbírky muzeí a galerie jako informační zdroje pro pochopení minulosti

ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik“¹⁹¹

¹⁸⁹ EDU.CZ. RVP – Rámcové vzdělávací programy [online]. [cit. 2024-04-10].

¹⁹⁰ EDU.CZ. RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. s. 86-87.

Učivo jednotlivých lekcí tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích si klade za cíl rozvíjet smyslové citlivosti. K tomuto cíli dochází při střetu žáků s různými sochařskými počiny.

Dalším z cílů je uplatňování subjektivity žáků při vykonávání dílčích úkolů lekcí. Zadání úkolů dávají prostor pro rozvoj fantazie, vyjadřování emocí, pocitů a nálad.

Podstatnou částí při práci je i ověřování komunikačních účinků, ke kterému dochází prostřednictvím sebehodnocení své práce a vzájemné komunikace při spolupráci žáků.¹⁹²

Při zpracování lekcí je kladen důraz na mezipředmětové vztahy ve vzdělávacích oblastech umění a kultura, člověk a společnost, člověk a jeho svět a člověk a zdraví.

3.3 Obsahy a přípravy jednotlivých lekcí tematického projektu Sochy v Českých Budějovicích

Lekce první: Po stopách sochaře Josefa Dietricha

V této lekci jsou žákům představeny novověké sochařské památky v centru města. Jak je z názvu patrné, lekce se soustředí na sochy jediného autora – Josefa Dietricha. Celá lekce je umístěna na náměstí Přemysla Otakara II. Je rozdělena do tří částí. Předmětem zájmu prvních dvou částí je sochařská výzdoba na atice radnice se sochami lidských ctností a Samsonova kašna. Třetí část dává prostor výtvarnému projevu žáků, ke kterému mají příležitost i v první části, která se soustředí na výzdobu českobudějovické radnice.

Průvodci touto lekcí jsou sochařské objekty, které s žáky pomocí pracovních listů komunikují. Tento aspekt má motivovat žáky k zájmu o umělecká díla ve veřejném prostoru města.

¹⁹¹ EDU.CZ. RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. s. 49.

¹⁹² [Srov.] tamtéž, s. 87-88.

Námět hlavní výtvarné činnosti: Návrh kašny

Doporučený ročník: 4. a 5.

Časový úsek: 2 vyučovací hodiny

Cíle: Rozvoj tvořivosti; rozvoj představivosti a abstraktního myšlení; rozvoj estetické citlivosti

Motivace: Zahrajte si na Josefa Dietricha. Vytvořte návrh vlastní kašny. Může být prostá nebo bohatě zdobená.

Formulace výtvarného úkolu: Vaším úkolem je na celou stránku nakreslit vlastní návrh kašny. Můžete se inspirovat Samsonovou kašnou, kterou vidíte před sebou. Máte možnost ji jakkoli ozvláštnit. Můžete ji ozdobit sochami i vodotrysky. Je možné, že se bude skládat z více částí. Fantazii se meze nekladou.

Výtvarné prostředky: Tužka (popřípadě uhel)

Tvůrčí kritéria a reflexe: Hodnotíme originalitu; schopnost prostorového vnímání; zachycení vody v pohybu

Organizace lekce:

1. Úvodní část– vyplnění pracovních listů (25 min.)
2. Motivační část – seznámení s námětem (5 min.)
3. Kresba kašny (20 min.)
4. Hodnocení (10 min.)

(+ čas na příchod a odchod)

Lekce druhá: Po stopách sochaře Josefa Dietricha

Rovněž tato lekce se zaměřuje na sochařská díla Josefa Dietricha, umístěná v historickém centru Českých Budějovic. Je zasazena do lokality klášterní zahrady a Piaristického náměstí. Podobně jako první lekce, je i tato koncipována do tří částí. Předmětem zájmu první části je výzdoba klášterní zahrady. Druhá část se zaměřuje na díla umístěná na Piaristickém náměstí. V třetí části je znovu vymezen prostor k výtvarnému projevu žáků.

Také v této lekci sochy s žáky komunikují prostřednictvím pracovních listů.

Námět hlavní výtvarné činnosti: Obrys sochy

Doporučený ročník: 4. a 5.

Časový úsek: 2 vyučovací hodiny

Cíle: Rozvoj tvořivosti; rozvoj představivosti a abstraktního myšlení; rozvoj estetické citlivosti

Motivace: V klášterní zahradě stojí mnoho soch. Bylo by zajímavé si jednu odnést s sebou.

Formulace výtvarného úkolu: Vaším úkolem je vybrat si jednu sochu. Stoupněte si k ní z nějakého zajímavého úhlu. Vezměte si s sebou drát a vytvarujte její obrys.

Výtvarné prostředky: Modelovací dráty

Tvůrčí kritéria a reflexe: Hodnotíme schopnost prostorového vnímání; zachycení detailů sochy

Organizace lekce:

1. Úvodní část– vyplnění pracovních listů (25 min.)
2. Motivační část – seznámení s námětem (5 min.)
3. Vytvarování obrysu sochy z drátu (20 min.)
4. Hodnocení (10 min.)

(+ čas na příchod a odchod)

Lekce třetí: Se sochami napříč staletími

Tato lekce je koncipována jako vycházka za sochařskými díly, jejíž cílem je představení sochařských památek z různých historických období. Během čtyř zastavení se žáci dostávají do kontaktu s obdobím baroka, koncem 19. století, počátkem století 20. a plastikou 60. let 20. století. Jednotlivým prvkem pro tato zastavení jsou pomníky s různým tematickým obsahem. Zajímavým prvkem lekce je i ukázka grafického designu v podobě písma na pomníku Otakara Mokrého. Během lekce se žáci setkávají s výtvarnou činností, která je založena

na studiu skutečnosti. Lekci uzavírá zadání výtvarné činnosti, tak jak je tomu ve všech lekcích této projektové části.

Námět hlavní výtvarné činnosti: Ozdoba kašny

Doporučený ročník: 4. a 5.

Časový úsek: 2 vyučovací hodiny

Cíle: Rozvoj tvořivosti; rozvoj představivosti a abstraktního myšlení; rozvoj estetické citlivosti

Motivace: Nacházíme se u fontánky, kterou dlouhou dobu zdobilo sousoší s názvem Volavky od sochaře Františka Mrázka. To bylo bohužel ukradeno. Zahrajme si na sochaře a navrhněme novou sochu, která bude ozdobou města.

Formulace výtvarného úkolu: Vaším úkolem bude z modelíny vymodelovat novou ozdobu fontány. Můžete se inspirovat původním tématem sochy, která ji původně zdobila, ale můžete si také vymyslet jakoukoli jinou originální ozdobu.

Výtvarné prostředky: Modelína

Tvůrčí kritéria a reflexe: Hodnotíme originalitu; schopnost prostorového vnímání; hodnotíme zpracování vybraného námětu ozdoby

Organizace lekce:

1. Úvodní část– vyplnění pracovních listů (35 min.)
2. Motivační část – seznámení s námětem (5 min)
3. Modelování ozdoby kašny (20 min.)
4. Hodnocení (10 min)

(+ čas na příchod a odchod)

Lekce čtvrtá: Se sochami za sportem

V této lekci je předmětem zájmu sochařská výzdoba se sportovní tematikou. Během čtyř zastavení jsou žákům představena čtyři sochařská díla s tímto námětem. Při posledním zastavení je opět kladen důraz na výtvarnou činnost žáků, a to jak při studiu skutečnosti, tak zapojování vlastní imaginace při plnění posledního úkolu lekce.

Námět hlavní výtvarné činnosti: Socha se sportovní tematikou

Doporučený ročník: 4. a 5.

Časový úsek: 2 vyučovací hodiny

Cíle: Rozvoj tvořivosti; rozvoj představivosti a abstraktního myšlení; rozvoj estetické citlivosti

Motivace: Chybí vám ve městě nějaká socha, která vykonává váš oblíbený sport? Nakreslete ji!

Formulace výtvarného úkolu: Vaším úkolem je na celou stránku nakreslit další sochu, která bude představovat vámi vybraný sport. Jsou různé druhy sportů. Můžete si vybrat jakýkoli z nich. Socha může dělat sportovní aktivitu, která je vám blízká. Můžete zachytit vašeho oblíbeného sportovce, nebo nakreslit sport, který byste si rádi zkusili.

Výtvarné prostředky: Tužka (popřípadě uhel)

Tvůrčí kritéria a reflexe: Hodnotíme originalitu; schopnost prostorového vnímání; hodnotíme zpracování postavy

Organizace lekce:

1. Úvodní část– vyplnění pracovních listů (35 min.)
2. Motivační část – seznámení s námětem (5 min)
3. Kresba sochy (20 min.)
4. Hodnocení (10 min.)

(+ čas na příchod a odchod)

Lekce pátá: Za sochami svatého Jana Nepomuckého

Během poslední lekce jsou žáci prostřednictvím sochařských děl seznámeni s postavou českého světce, Janem Nepomuckým. Během čtyř zastavení se žáci seznamují se čtyřmi sochařskými ztvárněními této historické postavy, během kterých je kladen důraz nejen na jejich výtvarný projev, ale také na mezipředmětové vztahy. Lekci znovu uzavírá úkol vlastního výtvarného projevu žáků.

Námět hlavní výtvarné činnosti: Modelování atributu

Doporučený ročník: 4. a 5.

Časový úsek: 2 vyučovací hodiny

Cíle: Rozvoj tvořivosti; rozvoj představivosti a abstraktního myšlení; rozvoj estetické citlivosti

Motivace: Přečetli jsme si různé informace o životě sv. Jana Nepomuckého a také o jeho attributech. Zahrajeme si opět na restaurátory. Představte si, že některé ze soch atribut chybí.

Formulace výtvarného úkolu: Na jeho sochách můžeme nalézt tyto atributy: andílka, hvězdu, jazyk, kotvu, kříž, most, palmu, rybu. Vyberte si jeden z těchto atributů sv. Jana Nepomuckého a vymodelujte jej z modelíny.

Výtvarné prostředky: Modelína

Tvůrčí kritéria a reflexe: Hodnotíme originalitu; schopnost prostorového vnímání; hodnotíme zpracování předmětu

Organizace lekce:

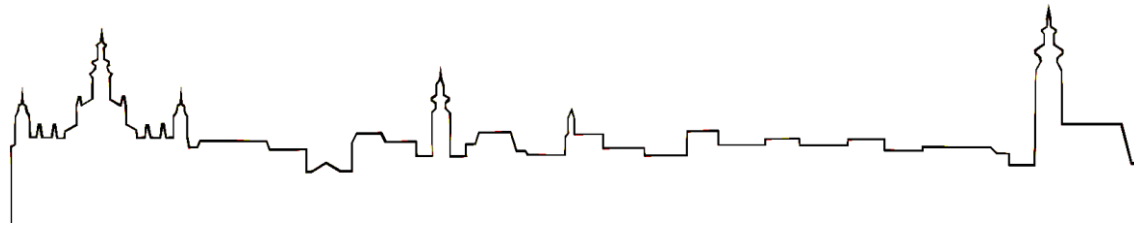
1. Úvodní část– vyplnění pracovních listů (35 min.)
2. Motivační část – seznámení s námětem (5 min)
3. Modelování atributu (20 min.)
4. Hodnocení (10 min)

(+ čas na příchod a odchod)¹⁹³

3.4 Pracovní listy, metodické listy a mapy

Tato kapitola se záměrně odlišuje od celkové formální úpravy diplomové práce, jelikož následující strany jsou koncipovány tak, aby mohly sloužit k přímé výuce dětí.

¹⁹³ [Srov.] ŘEPA, Karel. *Didaktické listy pro přípravu lekcí výtvarné výchovy*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2022. s. 10.

První putování: Po stopách sochaře Josefa Dietricha

Naše putování začíná na nejdůležitějším místě města. Vítejte na náměstí Přemysla Otakara II. My jsme lidské ctnosti. Před téměř tři sta lety nás vytesal úžasný barokní sochařský mistr **Josef Dietrich** a od té doby shlížíme z radnice na kolemjdoucí. A neudělal jenom nás. Nejsme tedy v Českých Budějovicích jediné sochy od tohoto sochaře, dokonce ani tady na náměstí nejsme jediné! Dobře se na nás podívejte a zkuste odhalit naše jména.

1

Na českobudějovické radnici se nacházejí čtyři velké sochy ctností. Přečtete si pozorně jejich popis a na linky pod ně zapište jejich jména.

Moje jméno je **Spravedlnost**.

Hájím spravedlnost zlatým mečem a vážím ji na miskách vah!

Moje jméno je **Moudrost**.

Mým heslem je, škoda každé kapky, která padne vedle.

Moje jméno je **Statečnost**.

Ve své přilbě a s vypjatou hrudí se postavím každému nebezpečí!

Moje jméno je **Opatrnost**.

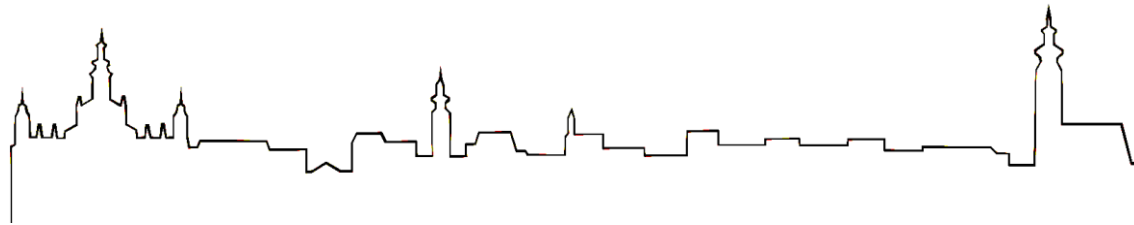
Skrz mé zrcadlo se ohlížím do minulosti i do budoucnosti a mám se na pozoru před jedovatým hadem.

2

Součástí výzdoby radnice jsou i dvě kamenné vázy, které jsou také od Josefa Dietricha. Zkus do rámečku nakreslit jednu z nich.

První putování: Po stopách sochaře Josefa Dietricha

Největší sochařskou dominantou náměstí je **Samsonova kašna**. Jejím autorem je též Josef Dietrich. Samson je biblická postava. Pojďme si nyní přečíst část příběhu o jeho životě.

Manoach a jeho manželka měli velikou radost z narození chlapce. Dali mu jméno Samson. Nikdy mu nestříhali vlasy, aby dali najevo, že hoch patří Bohu. Ze Samsona vyrostl statný muž s neobyčejnou silou. Jednoho dne se šel projít po vinici. Když byl daleko od všech, kdo by mu mohli pomoci, tak se na něj vrhl lví samec. Samson lva popadl a holýma rukama ho zabil. V tu chvíli pochopil, že ho Bůh obdařil výjimečnou silou, aby zvládl úkol, jenž na něj čeká...

3

Víte, jak to se Samsonem dopadlo?

Ahoj, moje jméno je Maskaron!
Stvořil mě též Josef Dietrich.

Maskarony a **Atlanti** zdobí Samsonovu kašnu. Maskarony byly ve své době velmi módním prvkem. Po tisíce let se jím zdobily fasády, sloupy či klenby. Mívaly nejčastěji podobu lidskou, ale časté byly i obličejové mýtické či zvířecí. V současné době už si jimi obydlí nezdobíme. Není to chyba? Maskarony jako je tento bychom mohli na náměstí Přemysla Otakara II. v Českých Budějovicích najít čtyři. Čtyři jsou také Atlanti.

Ahoj, moje jméno je Atlant!
Stvořil mě též Josef Dietrich

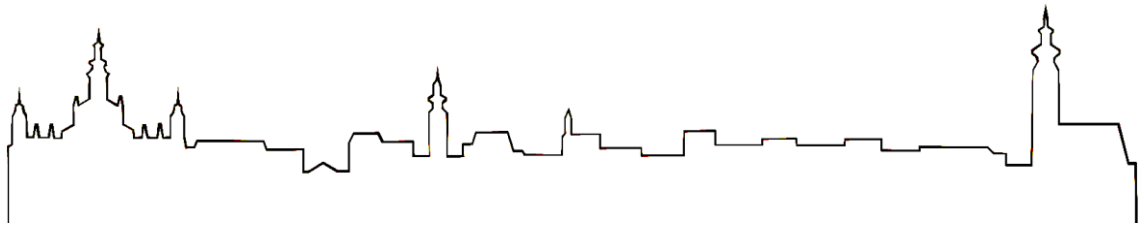
4

Najdete je? Co myslíte, k čemu tyto maskarony a Atlanti slouží? Svou odpověď запиšte na linku.

5

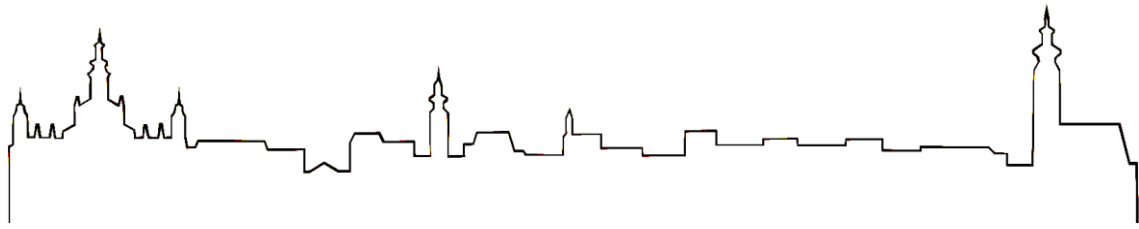
Spočítejte, kolik postav lidských i zvířecích se na kašně nachází.

6

Zahrajte si na Josefa Dietricha. Vytvořte návrh vlastní kašny. Může být prostá, nebo bohatě zdobená.

První putování: Metodický list

Pomůcky: Pero, tužka (popřípadě uhel), guma, ořezávkó, děti si mohou vzít něco na sezení (podsedák, deka), podložka na psaní a kresbu

1. zastavení: Dovedeme žáky na náměstí Přemysla Otakara II., na kterém se *První putování:* Po stopách sochaře Josefa Dietricha bude celé konat. Postavíme děti před budovu radnice a můžeme nechat dobrovolníka přečíst úvodní text.

Odpovědi: 1. vlevo nahoře Statečnost, vpravo nahoře Spravedlnost, vlevo dole Opatrnost, vpravo dole Moudrost

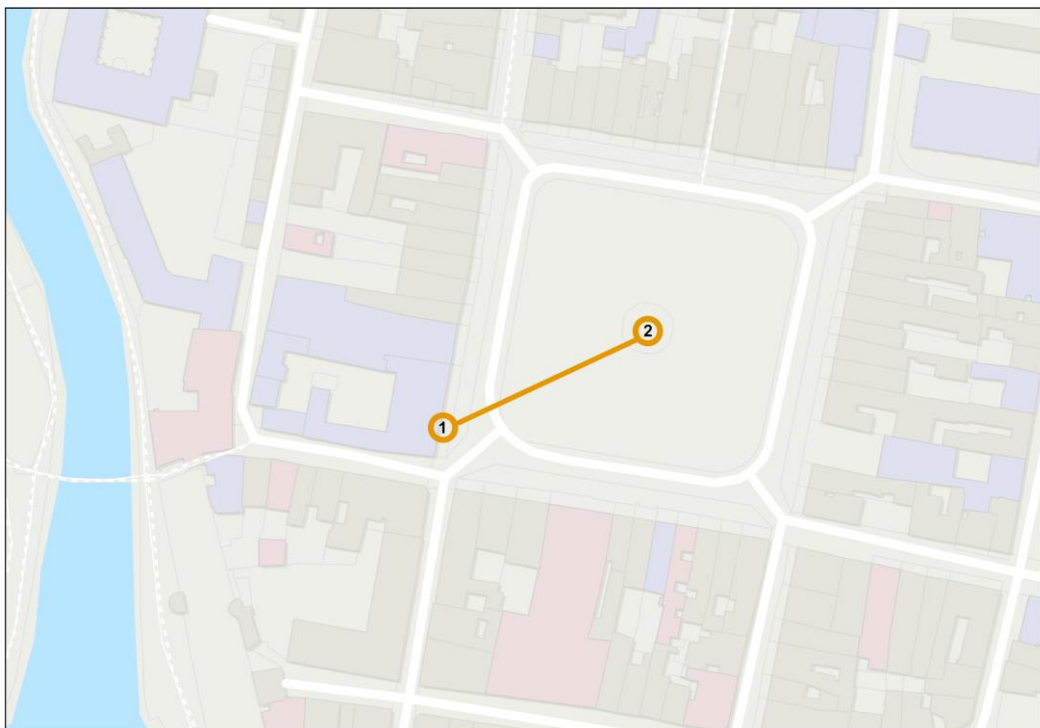
2. zastavení: Přemístíme se k Samsonově kašně, kde se můžeme usadit na podsedáky. Necháme dobrovolníka přečíst úvodní text a text o Samsonovi. Zeptáme se dětí, jestli vědí, jak to se Samsonem dopadlo?

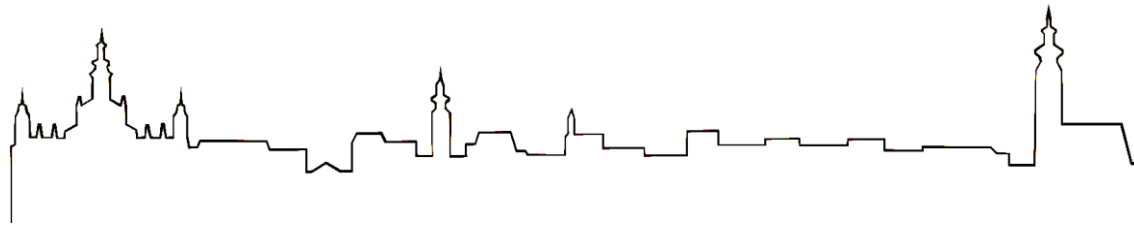
Odpovědi: 3. Vlasy mu byly Filištíny ostříhány, byl oslepen a uvězněn. Po nějaké době si ho Filištíni při bujarých oslavách zavolali do chrámu a připoutali řetězy mezi sloupy. Samson prosil Boha o sílu, o kterou ostříháním vlasů přišel. Následně se zapřel do sloupů, ke kterým byl připoután a síla se mu opět vrátila. Celý chrám se zřítíl a zabil nejen Samsona, ale i všechny filištínské vládce i jejich poddané. Tímto činem osvobodil Židy od nadvlády Filištínů.

4. maskarony slouží k dekoraci a k chrlení vody; Atlanti k dekoraci a podpírání kašny
5. pět lidských postav (devět, pokud počítáme maskarony); jedna zvířecí

Na vybraném se žáci usadí a připraví pomůcky ke kresbě kašny.

Po zhodnocení návrat do školy.

Druhé putování: Po stopách sochaře Josefa Dietricha

Naše druhé putování začíná u nejstarší stavby ve městě. Je jím chrám **Obětování Panny Marie**. V jeho okolí se nachází několik soch od nám již známého barokního sochaře **Josefa Dietricha**. Jelikož se nacházíme v blízkosti kostela, obklopují nás sochy s křesťanskou tematikou. Nalezneme zde jak sochy svatých, tak sochu Krista.

1

Pojďme se porozhlédnout po klášterní zahradě. Spočítejte, kolik lidských i zvířecích postav se v zahradě nachází.

Lidských _____ Zvířecích _____

Toto je svatý Dominik. Založil mnišský řád, který dlouhá staletí spravoval tento klášter. Jedním z jeho poznávacích znamení, kterým se říká atributy, je i pes s hořící pochodní v tlamě. Ten z naší fotografie se však někam zatoulal.

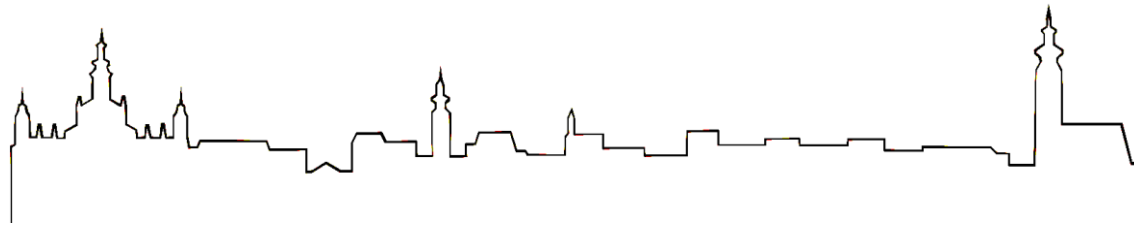
2

Pomozte svatému Dominikovi nalézt jeho psa. Dokreslete mu ho. Můžete se inspirovat psem, kterého má socha u nohou, nebo můžete zapojit fantazii. Nezapomeňte na hořící pochodeň!

Azore k noze!

Pomozte mi najít
mého psa prosím!

Druhé putování: Po stopách sochaře Josefa Dietricha

Svatého Dominika jsme si již představili. Jsou tu ale i další sochy od Josefa Dietricha. Například socha **sv. Anny**, která má u nohou drobnou postavu své dcery, Panny Marie. Další sochou v klášterní zahradě je **sv. Zachariáš**, starý muž, se zvláštním církevním čepcem a knihou s nápisem IOANNES EST NOMEN EIUS. Další ze soch je socha **sv. Josefa**. Poznáme ho podle toho, že má v náručí malého Ježíška. Poslední sochou v zahradě je **sv. Jáchym**. Ten má u svých nohou malého chlapce a rozevřenou knihu v rukách.

3

Pojďme zodpovědět pár otázek. Odpovědi zakroužkujte, nebo запиšte na řádek.

- a) Nachází se na podstavci sochy sv. Dominika písmeno Q? _____
- b) Co má na šatech soška Panny Marie stojící vedle sv. Anny?
a) lusky b) klasy c) paprsky
- c) Kolik ozdob zdobí lem suknice sv. Zachariáše? _____
- d) Jakou květinu má v ruce sv. Josef?
a) lilii b) slunečnici c) růži
- e) Jaké je předposlední slovo na podstavci sv. Jáchyma? _____

Na Piaristickém náměstí jsou ještě dvě mohutná sousoší od Josefa Dietricha, a to sloup Nejsvětější Trojice a Kalvárie.

4

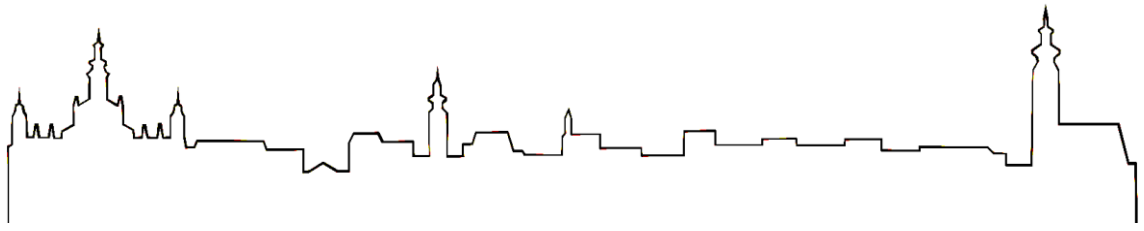
Najdete na jednom ze sousoší kamennou lebku? Pokud ano, můžete si sáhnout do jejích očních důlků. Prý to přináší štěstí!

Jistě jste správně odpověděli, že na šatech Panny Marie se nacházejí klasy, proto se jí také říká Panna Marie Klasová. Poznáme ji i podle toho, že má kolem krku náhrdelník, který vypadá jako sluneční paprsky. Poblíž bychom mohli najít její další sošku, kde si to můžeme ověřit.

5

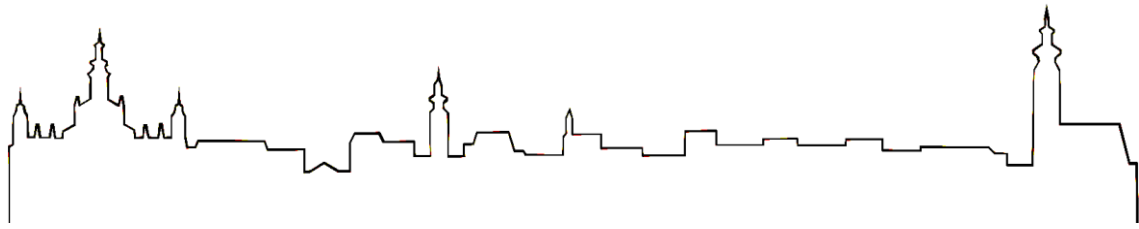
Najdete, kde se druhá soška Panny Marie Klasové nachází? Zde je malá nápověda.

6

Vyberte si jednu ze soch a z drátu vytvarujte její obrys.

Druhé putování: Metodický list

Pomůcky: Pero, tužka, guma, ořezávátko, modelovací dráty, nůžky na drát, děti si mohou vzít něco na sezení (podsedák, deka), podložka na psaní

1. zastavení: Dovedeme žáky do klášterní zahrady. Najdeme dětem ideální místo pro práci a můžeme nechat dobrovolníka přečíst úvodní text. Následně je necháme volně pohybovat po klášterní zahradě a necháme jim prostor pro plnění úkolů.

Odpovědi: 1. osm lidských postav; jedna zvířecí

3. Dětem necháme čas na zjištění odpovědí.

a) Ano; b) Klasy; c) Necháme děti spočítat; d) Lili; e) NOBIS

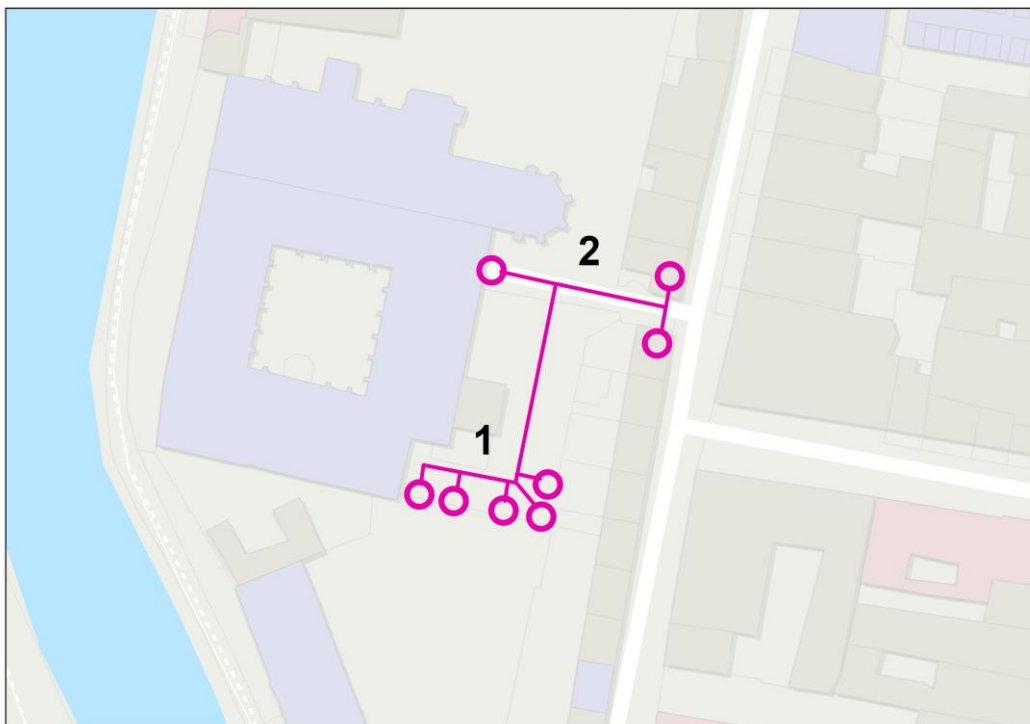
2. zastavení: Děti necháme volně pohybovat před klášterní zahradou. Dáváme jim dostatek prostoru pro hledání Panny Marie Klasové a lebky na Kalvárii.

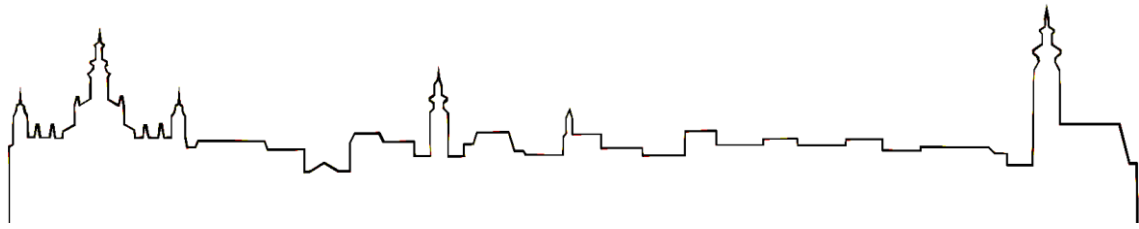
Odpovědi: 4. Lebka se nachází se u paty kříže na sousoší Kalvárie.

5. Socha Panny Marie Klasové se nachází nad portálem do kláštera.

3. zastavení: S dětmi se vrátíme do klášterní zahrady a uděláme cvičení č. 6. Učitel žákům rozdá dráty. Děti si vyberou sochu dle vlastní libosti a z drátu vytvarují její siluetu.

Po zhodnocení návrat do školy.

Třetí putování: Se sochami napříč staletími

V dnešním putování nás sochy zavedou do různých staletí. Ačkoli byly vytvořeny v různých staletích, stojí tu bok po boku a vypráví příběhy, které zažily. První zastavení bychom si udělali u sochy **Jana Nepomuckého** u kostela svaté Rodiny na Senovážném náměstí. Vytvořil ji kolega Josefa Dietricha, barokní sochař Leopold Hueber.

1

Pořádně si sochu prohlédněte a odpovězte na otázky. Odpovědi zakroužkujte, nebo запиšte na řádek.

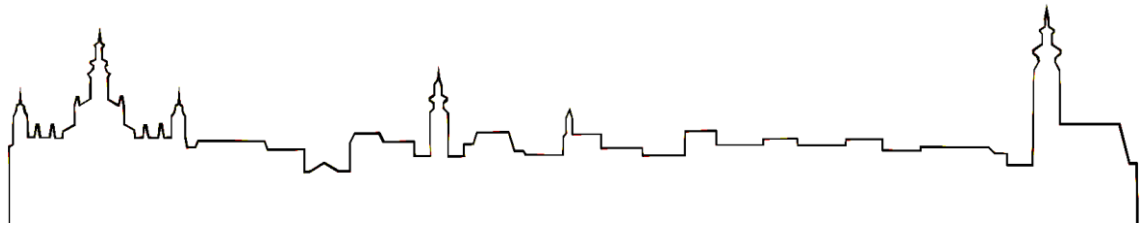
- a) Kolik postav se na sousoší nachází? _____
- b) Kdy byla socha renovována?
a) 1887 b) 1888 c) 1889
- c) Kolik hvězd zdobí světce svatozář? _____

Další naše zastávka bude u pomníku **Vojtěcha Lanny** z konce 19. století. Pan Lanna byl všestranným mužem. Díky němu můžeme plout po řekách jako je Nežárka či Lužnice. Příkladně se také o velké stavby jako Masarykovo nádraží či vlakový viadukt v Praze. Bylo toho ještě mnoho, co dokázal, a proto jsme mu v Českých Budějovicích postavili tento pomník.

2

- a) **Pečlivě si prohlédněte detailní reliéfy po obvodu sochy. Jaké postavy na nich vidíte? Co by mohly představovat?**
- b) **Všimněte si detailního reliéfu s ovocem. Zkuste kousek reliéfu dokreslit.**

Třetí putování: Se sochami napříč staletími

Před více než sto lety byl odhalen pomník **Otakara Mokrého**, před kterým právě teď stojíme. Vytvořil ho významný český sochař **František Bílek**. Pan Mokřý byl spisovatel a překladatel. Proto má také ženská postava v rukou knihu.

3

Zapište na linky text pomníku. Všimněte si jiného písma.

Dalším naším zastavením bude socha s názvem **Mateřství** od **Františka Mrázka**. Již tu stojí přes padesát let. Každá maminka by si zasloužila svou vlastní sochu, nemyslíte?

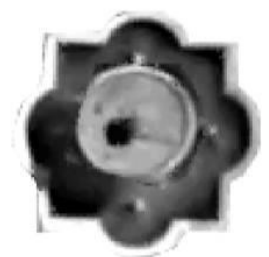
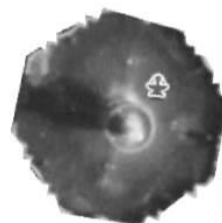
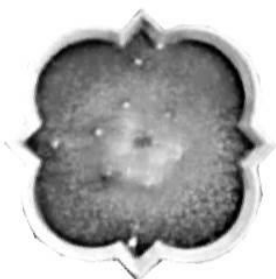
4

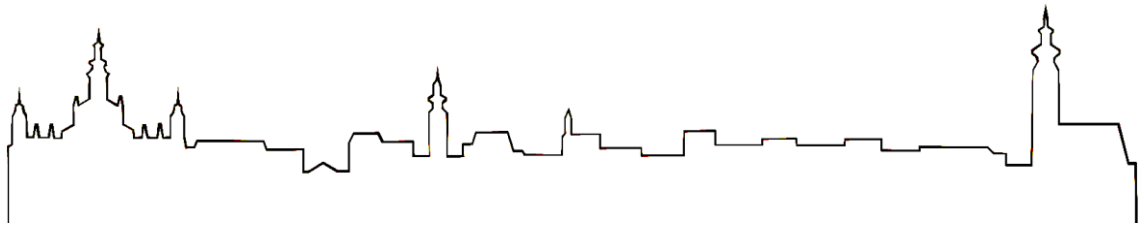
Napiš jméno své maminky a místo, kam bys jí postavil sochu.

Poblíž se nachází kašna a uprostřed ní sedí socha chlapce od téhož autora.

5

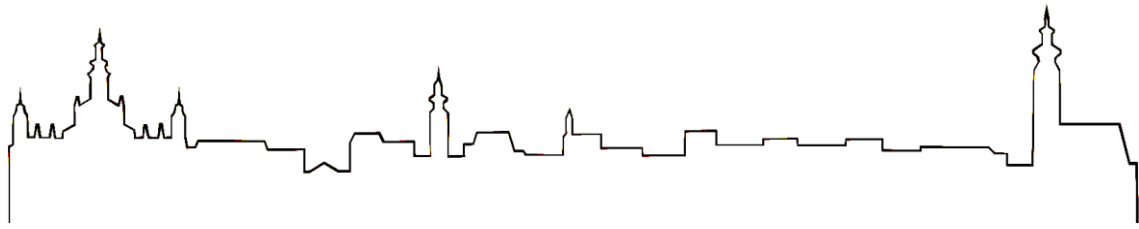
Vyberte, jaký má kašna tvar.

6

Nacházíme se u fontánky, kterou dlouhou dobu zdobilo sousoší s názvem *Volavky* od sochaře Františka Mrázka. To bylo bohužel ukradeno. Zahrajme si na sochaře a navrhněme novou sochu, která bude ozdobou města.

Třetí putování: Metodický list

Pomůcky: Pero, tužka, guma, ořezávatko, modelína, děti si mohou vzít něco na sezení (podsedák, deka), podložka na psaní a modelování

1. zastavení: Dovedeme žáky ke kostelu svaté Rodiny na Senovážném náměstí. Vybereme dobrovolníka pro přečtení úvodního textu. Děti zjišťují odpovědi.

Odpovědi: 1. a) Tři; b) 1888; c) Pět

2. zastavení: Dovedeme děti k pomníku Vojtěcha Lanny a přečteme si text o jeho životě.

Odpovědi: 2. a) Postavy se týkají různých oblastí Lannova podnikání, necháme dětem volnost při vymýšlení odpovědí

3. zastavení: Dovedeme děti k pomníku Otakara Mokrého. U tohoto pomníku se děti setkají s graficky neobvyklým druhem písma.

Odpovědi: **MOKRÝ**

OTOKAR

***1854**

†1899

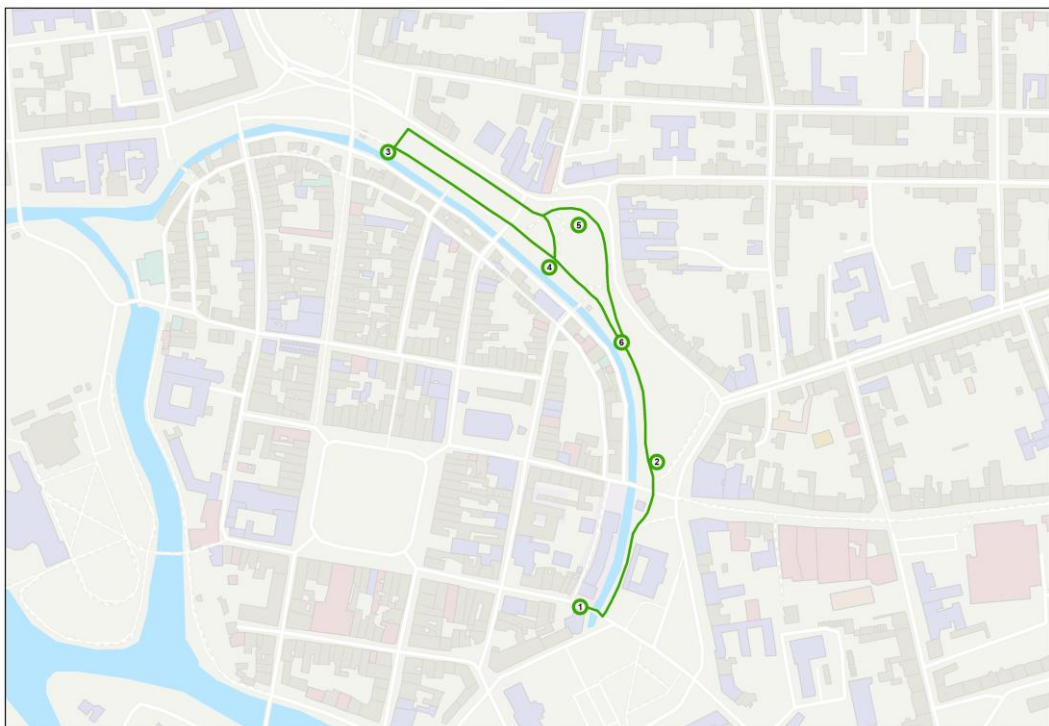
OT. MOKRÉMU

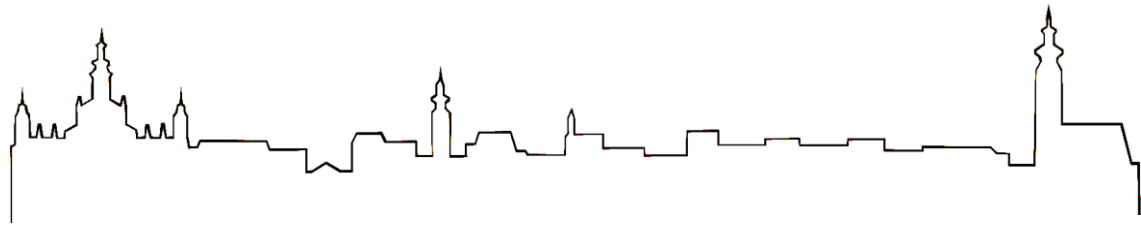
BUDIVOJ 1919

4. zastavení: Dovedeme děti k soše s názvem Mateřství. Při pátém úkolu necháme děti kašnu obejít a určit správný tvar.

Odpovědi: 5. První

5. zastavení: Posledním zastavením je fontána mezi sochou Přemysla Otakara II. a Lannovým pomníkem. Zde si děti přečtou o ukradených Volavkách. Rozdáme dětem modelínu, aby mohly vymodelovat vlastní sochu, kterou by do středu fontány umístily. Výsledný výtvar se vyfotografuje z úhlu, aby souhlasila perspektiva.

Čtvrté putování: Se sochami za sportem

V dnešním putování vyrazíme za sochami, které spojuje jedna lidská vášeň. Ano, budou to sochy se sportovní tematikou! Naši cestu započneme u ladných pohybů **Gymnastky**.

1

Víte, co gymnastky dělají?

Co má socha **Gymnastky** v rukou? _____

Další naše zastávka bude u sochy s názvem **Košíkář**. Vytvořil ji nám již známý sochař František Mrázek. Vzpomínáte si na sochu **Mateřství**? Tato socha se sice jmenuje **Košíkář**, má ale i jiné jméno, které je nám bližší. Víte jaké?

2

Víte, jak se **košíkářům** říká **cizím slovem**? Vyberte odpověď z nabídky a doplňte do nadcházejícího textu **novodobé jméno sochy**.

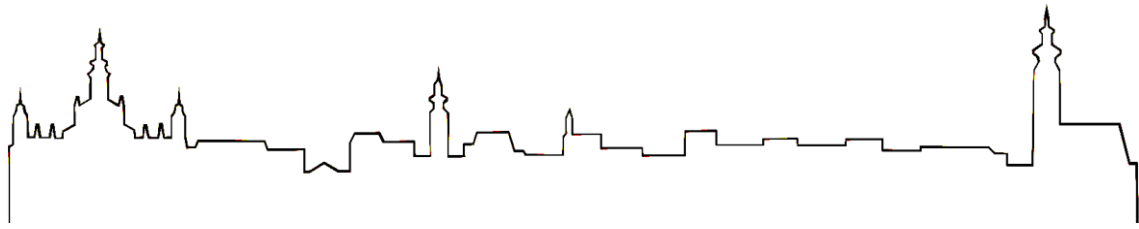
- a) Volejbalisté b) Softbalisté c) Basketbalisté

Socha _____ je zachycena v pohybu. Jak sami vidíte, právě střílí na koš. Vaším úkolem bude dokreslit sportovní aktivitu.

3

Dokreslete **Košíkáři** koš, na který střílí. Můžete mu dokreslit i spoluhráče a tělocvičnu.

Čtvrté putování: Se sochami za sportem

Popojdeme kousek dál za sousoším **Sportovci**, které tvoří tři sochy odpočívajících postav. Ze soch, které při dnešním putování uvidíme, je toto sousoší jediné, které vzniklo v našem století. Pojďme nyní jednotlivé sochy důkladně prozkoumat.

4

Pořádně si sousoší prohlédněte a odpovězte na otázky. Odpovědi zakroužkujte, nebo запиšte na řádek.

- a) Jaký sport sousoší Sportovci zachycuje? _____
- b) Kdy bylo sousoší vytvořeno?
a) 2010 b) 2015 c) 2021
- e) Kdo sousoší vytvořil? _____
- d) Jaká čísla mají sochy na sobě?

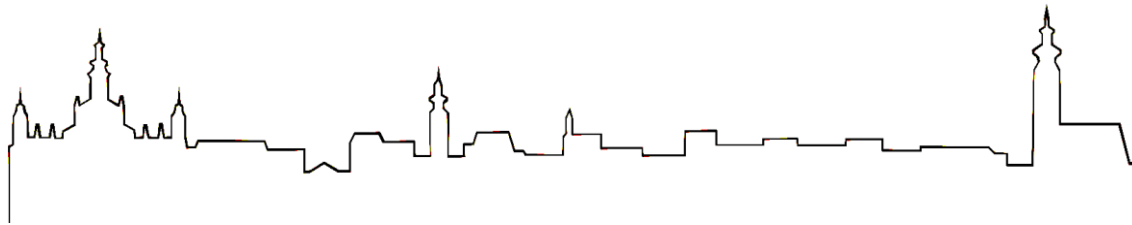

Poslední naše cesta povede k soše **Odpočívající plavec**. Nachází se na Sokolském ostrově. Víte proč byla umístěna právě sem? Co sochu a toto místo spojuje?

5

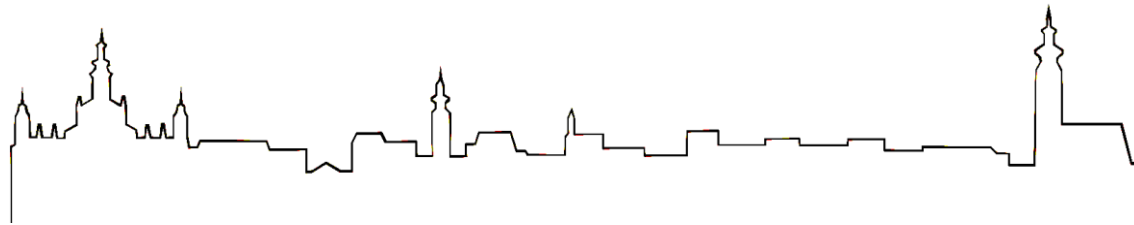
Socha Odpočívající plavec má zajímavý tvar. Podívejte se na sochu z přední strany a dokreslete ji.

6

**Chybí vám ve městě nějaká socha, která vykonává váš oblíbený sport?
Nakreslete ji!**

Čtvrté putování: Metodický list

Pomůcky: Pero, tužka (popřípadě uhel), guma, ořezávkó, děti si mohou vzít něco na sezení (podsedák, deka), podložka na psaní a kresbu

1. zastavení: Dovedeme děti před budovu v ulici Na Sádkách 305. Necháme děti najít sochu gymnastky, která se v zahradě nachází. Následně necháme dobrovolníka přečíst úvodní text.

Odpovědi: 1. a) Necháme děti zamyslet, v ideálním případě máme žáka, který gymnastiku vykonává a pochlubí se svými zkušenostmi
b) míč

2. zastavení: Přemístíme se s dětmi před budovu sportovní haly. Socha Košíkář není na první pohled dobře vidět, mohou ji děti hledat.

Odpovědi: 2. c) Basketbalisté

3. zastavení: Přemístíme se s dětmi na přilehlou louku a necháme je zjišťovat odpovědi o sousoší Sportovci.

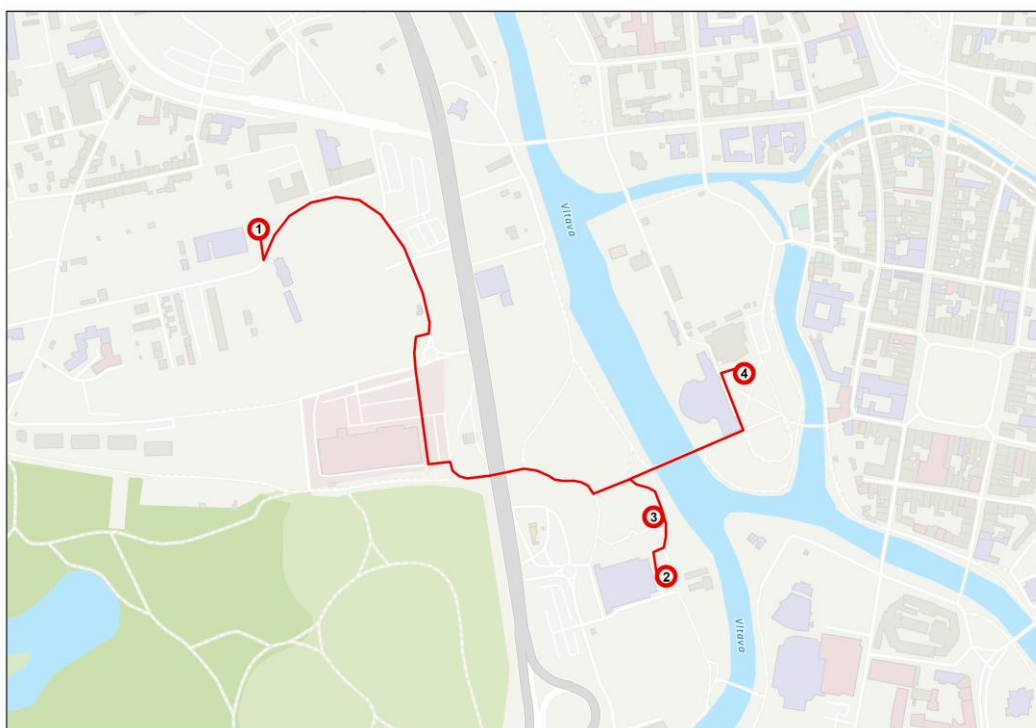
Odpovědi: 4. a) Běh; b) 2015; c) A. Koláčková; d) Necháme děti zjistit

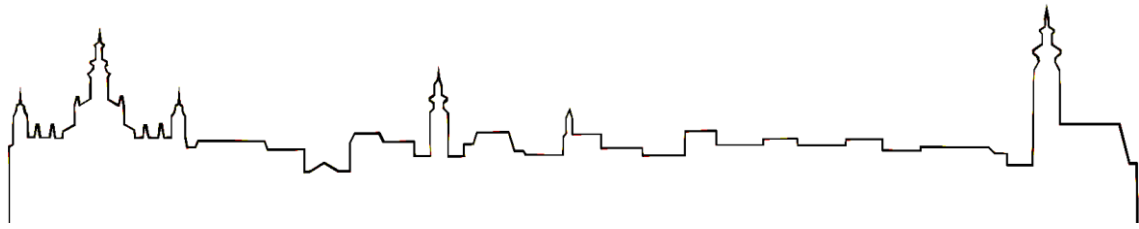
4. zastavení: Dovedeme děti k soše s názvem Odpočívající plavec na Sokolském ostrově.

Odpovědi: Protože se nachází u plaveckého stadionu.

Děti zde udělají úkol č. 5. Žáky usadíme na lavičky nebo na přinesené podsedáky a na tomtéž místě udělají i úkol. Č. 6.

Po zhodnocení návrat do školy.

Páté putování: Za sochami svatého Jana Nepomuckého

Při našich dnešních toulkách městem vyrazíme za sochami **Jana Nepomuckého**. V centru Českých Budějovic máme rovnou čtyři jeho sochy.

Jan Nepomucký se narodil ve 14. století v městě Nepomuk (dříve Pomuk). Byl pilným studentem a během svých studií na kněze se podíval až do daleké Itálie.

Jan Nepomucký byl velmi váženým ve své době. Podle pověsti měl být zpovědníkem královny Žofie, manželky krále Václava IV. Zpovědní tajemství královny bylo pro Jana svaté a nehodlal jej králi sdělit ani pod pohrůzkou smrti. Potom co byl zabit, bylo jeho tělo shozeno z Karlova mostu v Praze do Vltavy.

Nyní se nacházíme před první sochou tohoto světce. Každý světec je zobrazován s něčím, co je pro něho typické. Těmto předmětům, díky kterým je mezi sebou rozeznáme, se říká **atributy**. Stejně tak tomu je i u vyobrazení Jana Nepomuckého.

1

Pořádně si sochu prohlédněte a odpovězte na otázky. Odpovědi zakroužkujte, nebo запиšte na řádek.

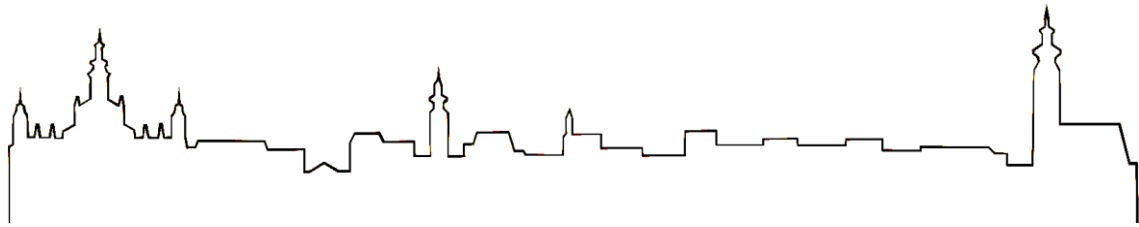
- a) Kdo sochu obklopuje? _____
- b) Kolik hvězd zdobí světce svatozář?
a) 5 b) 7 c) 12
- c) Jaký další zlatý předmět je součástí sochy?
a) Pírko b) Plamen c) Palmová ratolest
- d) Co socha drží ve své ruce? _____

2

U další sochy si zahrajeme na restaurátory. Navratte soše její chybějící části. Dokreslete je.

Páté putování: Za sochami svatého Jana Nepomuckého

Jelikož byl Jan Nepomucký shozený z mostu, bývají jeho sochy umísťovány nejčastěji poblíž vody, velice často i na mosty samotné. My ho však ve městě již na mostě nemáme.

3

Dokreslete k soše most dle vlastní fantazie.

Nacházíme se u poslední sochy Jana Nepomuckého. Všimli jste si, že i sochy v Českých Budějovicích jsou umístěny u vodních toků?

4

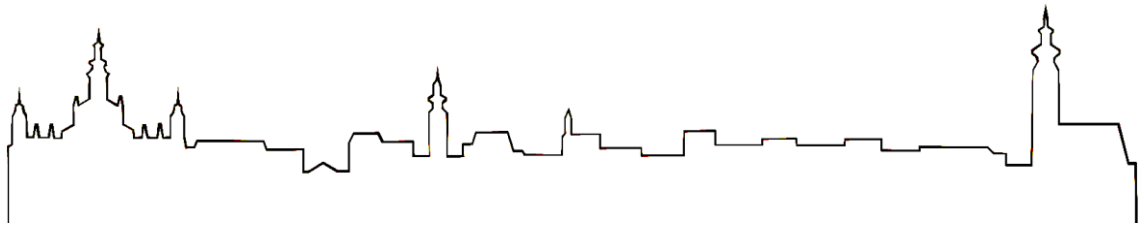
Přeházela se nám písmenka. Rozluštěte, jaké toky Českými Budějovicemi protékají. Přiřaďte sochy k vodním tokům.

TALVVA ŠLMEA MÝNKSÁL TSKAO

5

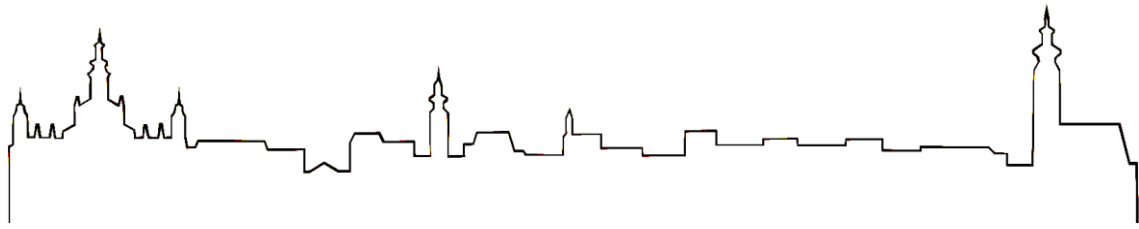
Co všechno jste si o Janu Nepomuckém zapamatovali?

6

Vyberte si jeden z atributů sv. Jana Nepomuckého a vymodelujte jej z modelíny. (andílka, hvězdu, jazyk, kotvu, kříž, most, palmu, rybu)

Páté putování: Metodický list

Pomůcky: Pero, tužka, guma, ořezávatko, modelína, děti si mohou vzít něco na sezení (podsedák, deka)

1. zastavení: Dovedeme děti mezi Zlatý a Železný most k první soše Jana Nepomuckého. Necháme děti přečíst úvodní text a zodpovíme následující otázky.

Odpovědi: 1. a) Anděl; b) Pět; c) Palmová ratolest (symbol vítězství); d) kříž

2. zastavení: Další socha se nachází v kapliče za kostelem Obětování Panny Marie na nábřeží Jindřicha Libraria.

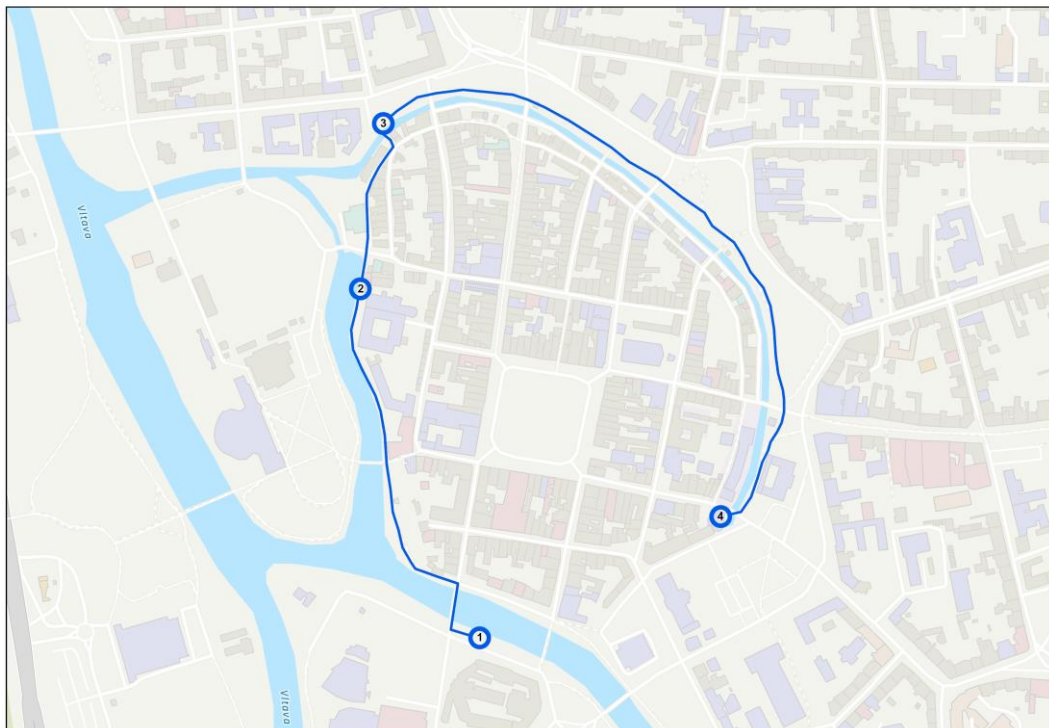
3. zastavení: Přemístíme se s dětmi k soše Jana Nepomuckého u Rabenštejnské věže. Můžeme se na chvíli zastavit a usadit na trávníku, kde děti udělají úkol č. 3.

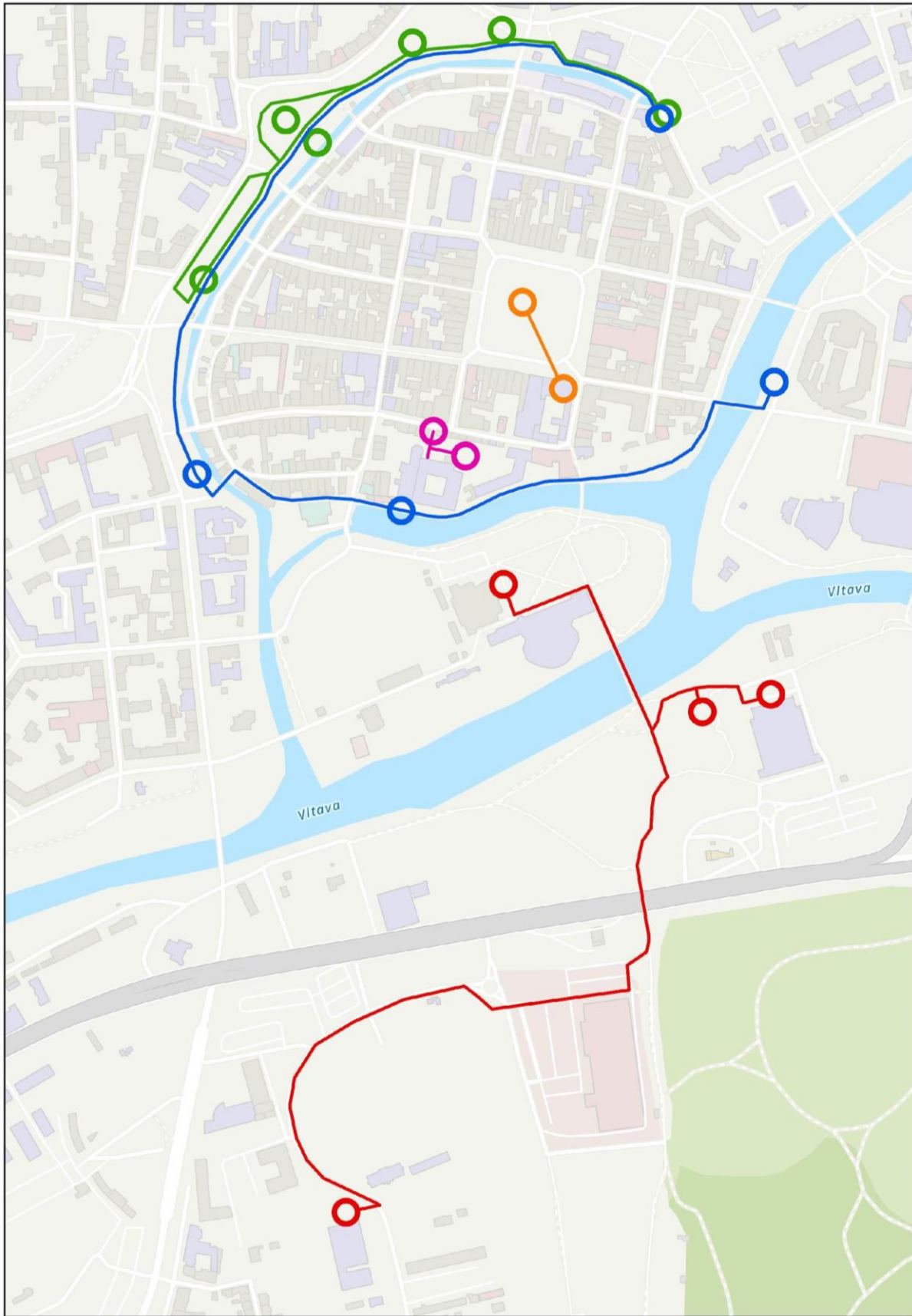
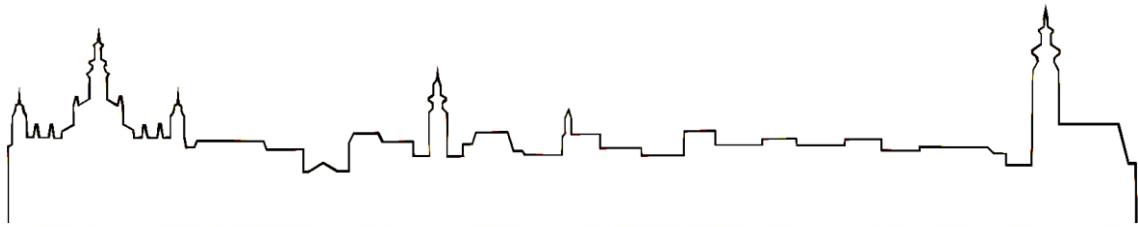
4. zastavení: Posledním zastavením bude sousoší se sv. Janem Nepomuckým u kostela svaté Rodiny. Připomeneme si světcovy atributy a můžeme se přemístit na trávník na Senovážném náměstí, kde děti udělají úkol č. 5.

Odpovědi: 4. Vltava, Malše, Mlýnská stoka

Děti usadíme na přinesené podsedáky na trávník na Senovážném náměstí. Děti zde mohou udělat úkol č. 5. i 6.

Po zhodnocení návrat do školy.

Závěr

Hlavním cílem teoretické části této diplomové práce bylo vytvoření uceleného přehledu sochařské výzdoby na území Českých Budějovic. Dílčím cílem pak stručné seznámení s autory jednotlivých sochařských počinů.

Zpracování teoretické části s sebou přineslo řadu pozitivních i negativních aspektů. Za nejprínosnější lze považovat významné prohloubení nabytých znalostí o zpracovávaném tématu, zejména pak vytvoření strukturovaného přehledu o sochařských dílech v Českých Budějovicích. Lze ocenit také rozsah sochařské výzdoby na území tohoto města, kdy jen v této práci byly identifikovány stovky uměleckých děl. Tato skutečnost svědčí mimo jiné o vysoké úrovni kulturního zázemí města České Budějovice. Do zpracovávaného souhrnu byla rovněž zařazena sochařská díla napříč celým historickým vývojem, a sice od období středověku až po současnou tvorbu. Při volbě sochařských děl pro tuto práci nebyl brán zřetel na formu vlastnictví (veřejné, soukromé, církevní) nebo jejich kvalitu. Současně s tím je nezbytné poznamenat, že není objektivně reálné přesněji kvantifikovat veškerá umělecká díla, například z důvodu kritérií definujících podstatu samotného díla. Co do technického stavu uměleckých děl lze konstatovat, že i přes dlouhodobě známé informace o poškození některých sochařských děl nedochází ke zlepšení situace. Lze předpokládat, že hlavními příčinami jsou kombinace různých faktorů, zejména forma vlastnictví, náklady na údržbu a opravy aj. I přesto lze zaznamenat velmi pozitivní příklady přístupu vlastníků k péči o umělecké dědictví, včetně vzniku nových uměleckých děl.

Nezbytnou součástí zpracování diplomové práce byly odborné konzultace se specialisty v oboru zpracovávaného tématu, autory uměleckých děl i jejich vlastníky, z veřejného i soukromého sektoru. Úroveň spolupráce s těmito osobami lze až na výjimky považovat za velmi přínosnou. Většina oslovených projevila zájem seznámit se blíže s výsledky této diplomové práce.

Za nezanedbatelnou součást této diplomové práce je možné považovat zpracování map uměleckých děl na území města České Budějovice. Mapy byly vytvořeny v odborné spolupráci s odborným analytikem a operátorem geografických informačních systémů Muzea východních Čech v Hradci Králové.

Zpracování této části práce mi přineslo hlubší odborný vhled do problematiky tvorby map a geografie.

Cílem projektové části bylo vytvoření pracovních listů pro žáky prvního stupně základních škol se zaměřením na 4. a 5. ročník. Hlavním smyslem této části byla snaha o pedagogický přínos a možnost využití zpracované teoreticko-projektové práce Sochy v Českých Budějovicích v praxi při výuce výtvarné výchovy. V tomto kontextu je rovněž možné zdůraznit aspekt mezipředmětových vztahů, kde se prolínají zejména předměty výtvarná výchova a vlastivěda, ale například i tělesná výchova.

Zařazení tématu sochařství do výtvarné výchovy, zpracované v této diplomové práci, může být inspirujícím podnětem pro pedagogy základních škol.

Seznam použitých zdrojů

Monografické zdroje

ADÁMEK, Jan. *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2014. ISBN 978-80-85033-54-0.

BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Kapličky, sochy a křížky: Drobná sakrální architektura na území Českých Budějovic*. České Budějovice: Milan Binder, 2019, 173 s. ISBN 978-80-87277-13-3.

BINDER, Milan a Daniel KOVÁŘ. *Sady, parky, aleje: Historie a současnost veřejné zeleně v Českých Budějovicích*. Milan Binder, 2020, 193 s. ISBN 978-80-87277-14-0.

BINDER, Milan, Daniel KOVÁŘ a Jan SCHINKO. *Okresní dům: Historie úřední budovy a Stegmannovy továrny na Lineckém předměstí v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Milan Binder, 2012, 88 s. ISBN 978-80-87277-02-7.

České Budějovice: *Metropole jižních Čech*. Odbor obchodu a cestovního ruchu Jihočeského kraje národního výboru v Českých Budějovicích ve spolupráci se Sportpropagem Praha, 1975.

Encyklopedie Českých Budějovic. České Budějovice: Nebe, 1998, 591 s. ISBN 80-239-6706-1.

ERBANOVÁ, Eva, Milan ŠILHAN a Hugo MOC, ŠVÁCHA, Rostislav, ed. *Slavné vily Jihočeského kraje*. Praha: FOIBOS, 2007, 227 s. ISBN 978-80-87073-03-2.

CHODURA, Radko; KŘIŠŤAN, Alois a KLIMEŠOVÁ, Věra. *Slovník pojmů: sakrálního výtvarného umění*. Studie Teologické fakulty Jihočeské univerzity, sv. 14. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 102 s. ISBN 80-7192-530-6.

KAZILOVÁ, Zdeňka. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice: E.W.A., 1990, 152 s. ISBN 80-900175-0-9.

Kláster Sester Nejsvětější Svátosti v Českých Budějovicích, *Kronika kláštera sester Nejsvětější Svátosti*. 1949.

KOVÁŘ, Daniel. *Budějovické hřbitovy: Malý kulturně-historický průvodce*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2001, 103 s.

KOVÁŘ, Daniel. *Edwin Schopenhauer: anglický sochař z Dobré Vody*. České Budějovice: Jih, 2015. ISBN 978-80-86266-25-1.

KOVÁŘ, Daniel a Roman LAVIČKA. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2018, 240 s. ISBN 978-80-85033-80-9.

KOVÁŘ, Daniel. *Příběhy budějovických pomníků*. České Budějovice: Jelmo, 2000, 537 s.

KRAJNÝ, Miroslav. *František Mrázek: Zasloužilý umělec*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985, 64 s.

KRATOCHWIL, Karl. *Heimatbuch der Berg- und Kreisstadt Böhmisch-Budweis: mit einer Sammlung von alten und neueren Sagen: mit vielen Illustrationen*. Böhmisch Budweis: Karl Kratochwil & Comp., 1930, 568 s.

KURIC, Jozef. *Psychologie vnímání malířských výtvarných děl v ontogenezi*. Vyd. 1. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1986.

LAVIČKA, Roman. *Gotické umění: Průvodce sbírkou středověkého umění Alšovy jihočeské galerie*. Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou, 2007, 71 s. ISBN 978-80-86952-54-3.

MAREŠ, Miroslav. *Kopa vycházek za historií*. České Budějovice: Miroslav Mareš - Agentura Kultur-Kontakt, 2016. ISBN 978-80-270-0190-3.

MAREŠ, Miroslav. *Druhá kopa vycházek za historií*. Agentura Kultur, 2019, 198 s. ISBN 978-80-270-5906-5.

NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020, 153 s. ISBN 978-80-907128-3-6.

POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech*. Sv. 1, A-J. Praha: Academia, 1977, 643 s.

ŘEPA, Karel. *Didaktické listy pro přípravu lekcí výtvarné výchovy*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2022. ISBN 978-80-7394-944-0.

ŠPŮROVÁ, Nikola. *Dřevosochařská sympozia (1993-1998) ve Stromovce v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

WATZL, Josef. *Unserer lieben Frauen Opferung: Ursprung und Geschichte des altehrwürdigen Madonnenbildes in der Kirche der PP. Redemptoristen in Budweis, 1410-1910*. Krummau: Verlag des Redemptoristenkollegs, 1910, 149 s.

ZEITHAMMER, Leopold M. *České Budějovice a okolí*. České Budějovice, 1904, 274 s.

Zur Erinnerung an die Enthüllung des Lanna-Monumentes im Stadtpark zu Budweis am 24. Mai 1879: Mit einer Abbildung des Denkmals. Budweis: F. Zdarssa, 1879, 46 s.

Příspěvek v tištěné seriálové publikaci (např. časopisy a jiná periodika):

Dřevo je materiál velmi inspirativní, *Českobudějovické listy*. 1997, č. 163, 15.7., s. 4.

KOVÁŘ Daniel. Sochař si od Zátky vypůjčil i boty. *Českobudějovické listy*. 2001, č. 46, 23. 2., s. 15.

MEŠTROVIĆ, Ivan. CONTEMPORARY SCULPTURE THROUGH THE EYES OF A CHILD. *Školski vjesnik : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*. 2019, 68(1), 223-240.

TRPÁK, Michal. 16. ročník umění ve městě: Paralelní vesmíry. České Budějovice, 2023, 27 s.

Internetové stránky:

Architektura dětem [online]. 2018 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.architekturadetem.cz/deti-a-mesto/>

ČERVINKA, Jan. Dekorativní betonová zídka: Faun [online]. 2016 [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://sochyamesta.cz/zaznam/715>

Dítě v srdci: Pietní místo - České Budějovice [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://ditevsrdci.cz/cz/pietni-misto-ceske-budejovice>

EDU.CZ. RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

EDU.CZ. RVP – Rámcové vzdělávací programy [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>

Galerie Jan Svatoš: Páral Miroslav [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://www.galerie-svatos.cz/nabidka/autori/76/Paral_Miroslav

GÁLIS, Radek. ČESKOBUDĚJOVICKÝ DENÍK.CZ. Generála Josefa Mašína připomíná pamětní deska na zdi Žižkových kasáren [online]. 2023 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: https://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/generala-josefa-masina-pripomina-pametni-deska-na-zdi-zizkovych-kasaren-20230630.html

HUYER, Fritz. Kohoutí kříž: K novostavbě českobudějovické spořitelny [online]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://www.khoutikriz.org/autor.html?id=huyef>

JAKUBCOVÁ, Andrea a Jan ČERVINKA. Sochy a města: Faun [online]. 2016 [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://sochyamesta.cz/zaznam/8540>

JAKUBÍKOVÁ, Heda a ČERVINKA, Jan. SOCHY A MĚSTA: Kruhový segment na nároží OD Prior. [online]. 2017 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://sochyamesta.cz/zaznam/2285>

KOLÁČKOVÁ, Alexandra. Čevava, 2015, České Budějovice. ALEXANDRA KOLÁČKOVÁ [online]. [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://www.kolackova.cz/portfolio-collections/archiv-projektu/cevava-2015-ceske-budejovice>

KOLÁČKOVÁ, Alexandra. Sportovci, 2018, České Budějovice. ALEXANDRA KOLÁČKOVÁ [online]. [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://www.kolackova.cz/portfolio-collections/archiv-projektu/sportovci>

Národní památkový ústav - Památkový katalog. Banka [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/banka-699254>

Národní památkový ústav - Památkový katalog. Boží muka [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/bozi-muka-18835284>

Národní památkový ústav - Památkový katalog. Kostel sv. Vojtěcha [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-vojtecha-19664449>

Národní památkový ústav - Památkový katalog. Městská spořitelna [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/mestska-sporitelna-672901>

Národní památkový ústav - Památkový katalog. Reliéf Rodina a práce [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/relief-rodina-a-prace-23297707>

Národní památkový ústav - Památkový katalog. Socha sv. Jana Nepomuckého [online]. [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/socha-sv-jana-nepomuckeho-677850>

Národní památkový ústav - Památkový katalog. Socha sv. Jana Nepomuckého s podstavcem. [online]. [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/socha-sv-jana-nepomuckeho-s-podstavcem-19681088>

- Národní památkový ústav - Památkový katalog. Socha Vítězství u Stalingradu [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/socha-vitezstvi-u-stalingradu-15828917>
- Národní památkový ústav - Památkový katalog. Socha Vlna [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/socha-vlna-26972407>
- Národní památkový ústav - Památkový katalog. Zvířena [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/zvirena-25710328>
- OTTA, Edwin. Na budějovickém kostele je výzdoba jako z římských katakomb [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: https://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/na-budejovickem-kostele-je-vyzdoba-jako-z-rimskych-katakomb-20230125.html
- OTTA, Edwin. ČESKOBUDĚJOVICKÝ deník.cz: Pomník u konzervatoře padl. Nahradí jej strom [online]. 2015 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: https://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/pomnik-u-konzervatore-padl-nahradi-jej-strom-20150204.html
- PLETZER, Karel. Kristinus Richard [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/kristinus-richard>
- SCHL, Petr. Petr Schel: Výstavy soch [online]. 2013 [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: https://www.schel.cz/tvorba_soch.html
- SCHINKO, Jan. Dům s poprsím císaře pamatuje mnichy i filatelisty [online]. 2012, [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: https://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/dum-s-poprsm-cisare-pamatuje-mnichy-i-filatelisty-20120909.html
- ŠILHAN, Milan. Encyklopedie Českých Budějovic: Hübschmann Antonín [online]. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/hubschmann-antonin>
- ŠILHAN, Milan. Encyklopedie Českých Budějovic: Sochařství [online]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <http://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/socharstvi>
- LORENC, Josef. Josef Lorenc: Realizace [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.joseflorenc.cz/realizace.php>
- Michal Trpák: Gaia - Mirkárium [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.michaltrpak.com/portfolio/gaia-mikrarium/>
- Michal Trpák: Humanoidi [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.michaltrpak.com/portfolio/humanoidi/>
- Michal Trpák: Ohryzek [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.michaltrpak.com/portfolio/ohryzek/>
- Michal Trpák: Zubní ordinace [online]. [cit. 2024-02-18] Dostupné z: <https://www.michaltrpak.com/portfolio/zubni-ordinace/>
- Michal Trpák: Zvědavci [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.michaltrpak.com/portfolio/zvedavci/>
- ZAJÍČEK, Zdeněk. ČESKOKRUMLOVSKÝ DENÍK.CZ. Busty T. G. Masaryka a Eduarda Beneše stojí už v Českých Budějovicích [online]. 2013 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/busty-t-g-masaryka-a-eduarda-benese-stoji-uz-v-ceskych-budejovicich-20131103.html

Seznam zkratek

Ak. mal. – akademický malíř

Ak. soch. – akademický sochat

AV ČR – Akademie věd České republiky

Ing. arch. – inženýr architekt

KSČ – Komunistická strana Československa

OC – obchodní centrum

RVP – rámcový vzdělávací program

ml. – mladší

nám. – náměstí

sv. – svatá, svatý

ZŠ – základní škola

Seznam příloh

Přílohy I. Slovník pojmů:

Přílohy II. Obrazový materiál k teoretické části

Přílohy III. Strukturované přípravy lekcí

Přílohy

Přílohy I. Slovník pojmů

Alegorie – zobrazení pojmu či děje pomocí symbolického obrazu či příběhu

Apsida – okrouhlý, nebo mnohoúhelný závěr kostela na oltářní straně

Ambit – zastřešená křížová chodba v klášteře, otevírající se okny do rajského dvora

Anonym – autor uměleckého díla, který není známý pod svým jménem, nejčastěji bývá označován podle svého nejznámějšího díla

Aplikace – ozdobné části, které jsou připevněny k dílu jiné kvality či barvy

Apoštolové – původně dvanáct učedníků Krista

Atika – vodorovný pás zdíva nad hlavní římsou, často členěný, částečně zakrývající střechu

Atlant (Atlas) – mužská postava sloužící jako sloup

Atribut – symbol světce

Aureola – svatozář; rozeznáváme různé druhy: nimbus, gloriola, mandorla

Baldachýn – přenosný či pevný ochranný kryt

Balustráda – ozdobné zábradlí ohraničující vyvýšená místa

Barokizace – převedení památky staršího slohu do slohu barokního

Beton – stavební materiál z cementu, písku, vody

Boží muka – kamenný nebo zděný objekt, který bývá nejčastěji součástí volné krajiny; má formu sloupku či pilíře

Bronz – slitina mědi (80-90%) a cínu (5-20%), bývá doplněna zinkem a jinými kovy

Busta – sochařský portrét hlavy a části hrudníku, poprsí

Donátor – dárce prostředků pro stavbu kostela či kláštera

Drapérie – dekorativně ztvárněná látka, součást uměleckých děl

Dřevořezba – plastická práce ze dřeva

Fasáda – průčelí budov, přeneseně vnější stěny budov

Freska – nástěnná malba, prováděná barvami do čerstvé omítky

Girlanda – závěs či pletenec uvitý z květin

Grafika – umělecká reprodukční technika

Hlavice – architektonický prvek, jímž je ukončen pilíř nebo sloup

Chronogram – nápis v latince, jehož součástí jsou i písmena vyjadřující římské číslice

Interiér – vnitřní prostor budovy
Kalvárie – vyobrazení ukřižovaného Krista mezi dvěma lotry a skupinou truchlících osob (Panna Marie, sv. Jan, sv. Máří Magdalena.)
Karyatida – ženská postava sloužící jako sloup
Katedrála – hlavní diecézní chrám
Keramon – materiál, směs složená z pryskyřice, drcené keramické hlíny a mramoru
Klášter – skupina budov přiléhající ke křížové chodbě a klášternímu chrámu
Klenba – křížová: kolmý průnik dvou stejných valených kleneb
Konzola – ze zdi vystupující kamenný nosník
Křížová chodba – čtyřkřídlá zakrytá chodba ohraničující rajský dvůr
Madona – matka Boží s dítětkem
Maskaron – plastický dekorativní architektonický prvek v podobě lidské či zvířecí tváře
Nimbus – svatozář
Pieta – postava Panny Marie držící Kristovo tělo
Plastika – sochařské dílo vzniklé přidáváním hmoty
Polychromie – mnohobarevnost, pokrytí sochy barvami
Portál – honosně zdobený vchod do chrámu či palác
Presbytář – kněžiště, chór kostela
Putti – dětské postavy
Reliéf – plastická práce modelovaná do plochy, dělí se dle stupně plastičnosti na nízký, střední, vysoký
Římsa – vodorovný architektonický prvek, který ukončuje stavbu a stýká se s okrajem střechy
Skulptura – sochařské dílo vzniklé ubíráním hmoty
Supraporta – architektonický prvek umístěný nade dveřmi
Svorník – kámen zavírající na vrcholu oblouku klenební žebra; je pečlivě tesán a bývá vyzdoben užitou plastikou
Veduta – Detailní grafický záznam bočního pohledu na město
Vlys – vodorovný pás stěny, který je jednotně plasticky zdoben
Žebro – kamenný nebo terakotový architektonický prvek, který je profilovaný a v klenbách má nosný prvek
Žula – (Granit) vyvřelá hornina, jejíž součástí je křemen a draselný živec

Přílohy II. Obrazový materiál k teoretické části

Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období středověku

Obr. 1: Kamenný chrlič v podobě žáby

Obr. 2: Kamenný chrlič v podobě draka

Obr. 3: Klenák s poprsím Krista

Obr. 4: Konzola se spojenými hlavami

Obr. 5: Konzola s hlavami a pelikánem

Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období novověku

Obr. 6: Socha sv. Mikuláše

Obr. 7: Socha sv. Václava

Obr. 8: Socha sv. Auraciána

Obr. 9: Průčelí se sochou Panny Marie

Obr. 10: Křtitelnice

Obr. 11: Kristus klesající pod křížem

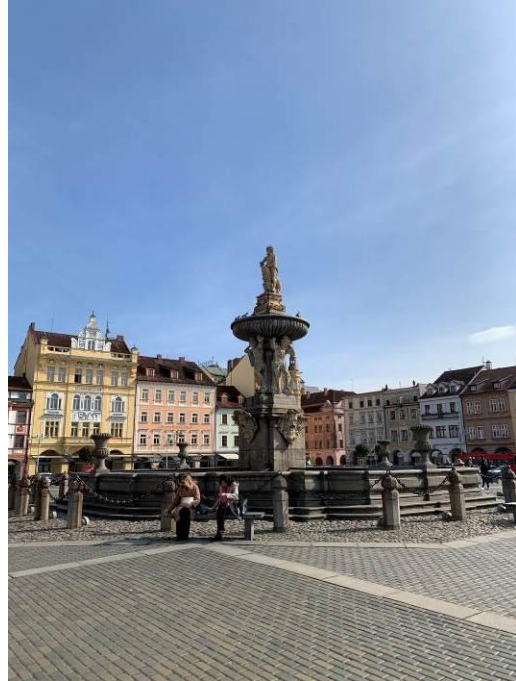
Obr. 12: Mariánské sousoší

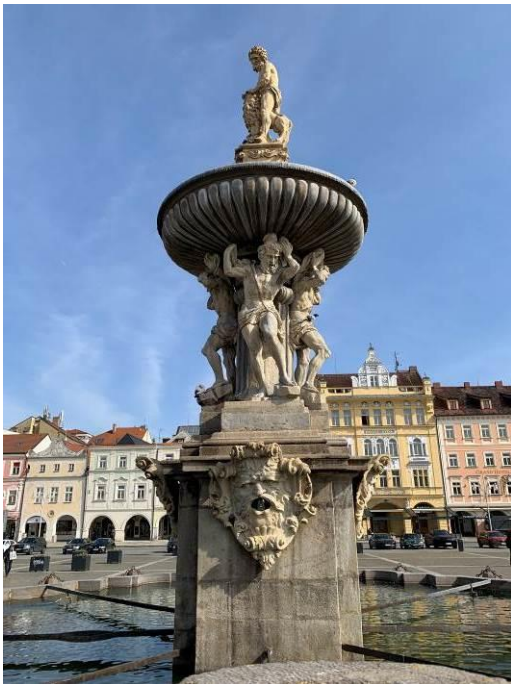
Obr. 13: Socha Panny Marie

Obr. 14: Socha Panny Marie

Obr. 15: Samsonova kašna

Obr. 16: Samsonova kašna

Obr. 17: Socha Samsona

Obr. 18: Maskaron

Obr. 19: Socha Spravedlnost

Obr. 20: Socha Moudrost

Obr. 21: Socha Statečnost

Obr. 22: Socha Opatrnost (Věrnost)

Obr. 23: Kalvárie

Obr. 24: Sloup Nejsvětější Trojice

Obr. 25: Socha sv. Anny

Obr. 26: Socha sv. Josefa

Obr. 27: Socha sv. Jáchyma

Obr. 28: Socha sv. Zachariáše

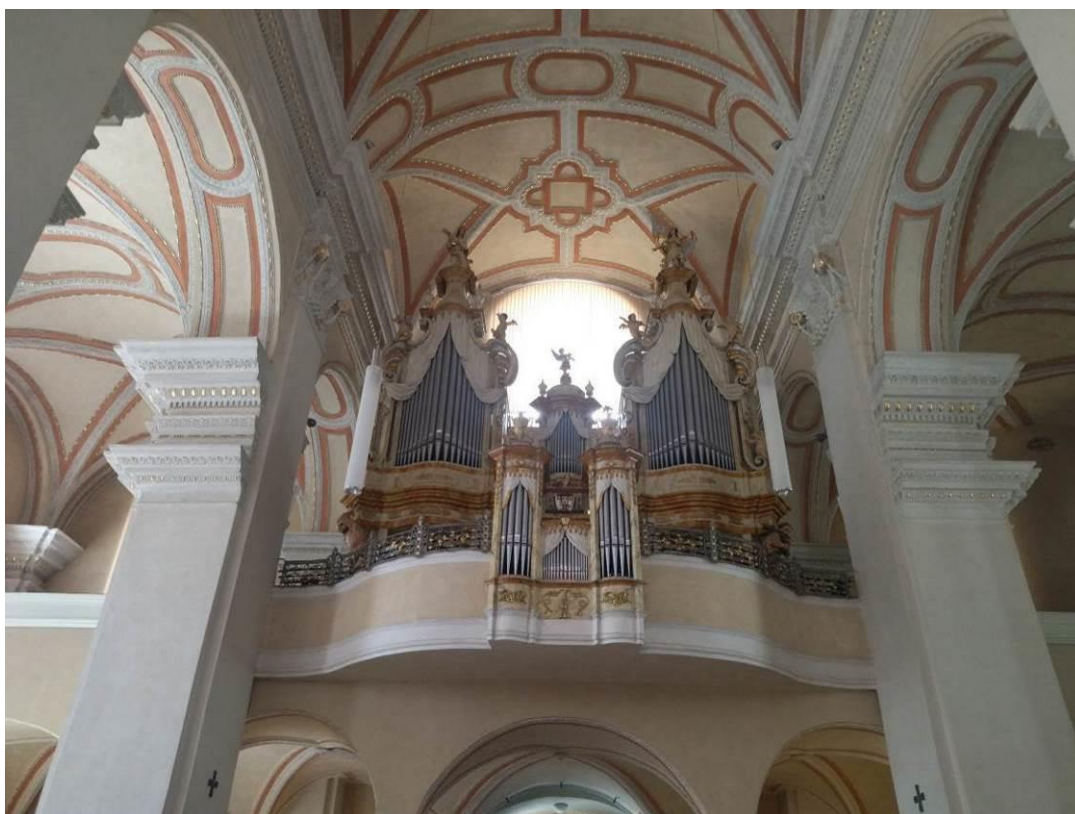
Obr. 29: Socha sv. Dominika

Obr. 30: Socha Panny Marie na supraportě

Obr. 31: Socha sv. Jana Nepomuckého

Obr. 32: Varhanní skříň

Obr. 33: Oltář sv. Jana Nepomuckého

Obr. 33b: Hlavní oltář

Obr. 34: Sousoší se sv. Janem Nepomuckým

Obr. 35: Boží muka u Pilmanova dvora

Obr. 36: Boží muka na Pražské třídě

Obr. 37: Socha sv. Jana Nepomuckého

Obr. 38: Socha sv. Jana Nepomuckého

Obr. 39: Busta Traiana

Obr. 40: Socha sv. Jana Nepomuckého

Obr. 41: Socha sv. Jana Nepomuckého

Obr. 42: Kazatelna sv. Dominika

Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 19. století

Obr. 43: Socha Dobrý pastýř

Obr. 44: Náhrobek biskupa Lindauera

Obr. 45: Hlavní oltář

Obr. 46: Oltář sv. Vojtěcha

Obr. 47: Pomník Adalberta Lanny

Obr. 48: Osvětlovací těleso

Obr. 49: Osvětlovací těleso

Obr. 50: Socha sv. Otýlie

Obr. 51: Reliéf na Pražské třídě

Obr. 52: Reliéf na Pražské třídě

Obr. 53: Reliéf na radnici

Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 20. století

Obr. 54: Sousoší Holdující skupina

Obr. 55: Hlavní oltář

Obr. 56: Socha sv. Josefa

Obr. 57: Socha sv. Kláry

Obr. 58: Boční oltář Panny Marie

Obr. 59: Socha sv. Jana Nepomuckého

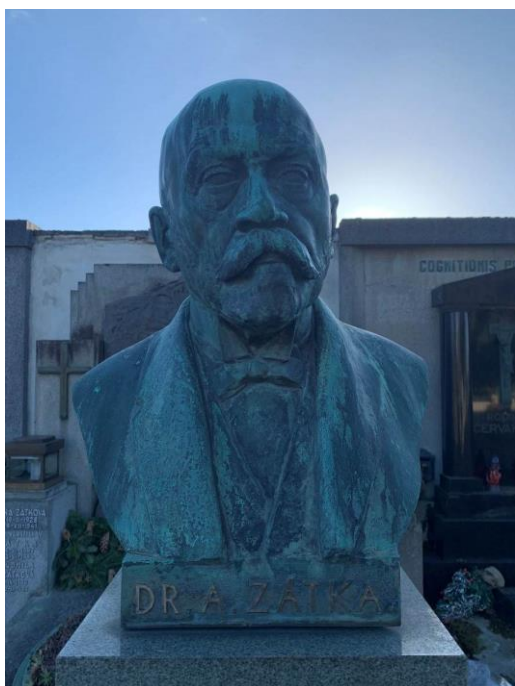
Obr. 60: Busta M. Magdaleny

Obr. 61: Reliéf na hrobce rodiny Zátkova

Obr. 62: Pamětní deska s bustou A. Zátky

Obr. 63: Busta A. Zátky

Obr. 64: Socha Augusta Zátky

Obr. 65: Hrobka rodiny Westenovy

Obr. 66: Socha Jelena

Obr. 67: Lvi kašna

Obr. 68: Sousoší s loveckým motivem

Obr. 69: Detail stropu v hudebním salonu

Obr. 70: Detail stropu v hudebním salonu

Obr. 71: Detail stropu v hudebním salonu

Obr. 72: Detail stropu v hudebním salonu

Obr. 73: Detail stropu v kuřáckém salonu

Obr. 74: Detail stropu v kuřáckém salonu

Obr. 75: Detail stropu v kuřáckém salonu

Obr. 76: Detail stropu v kuřáckém salonu

Obr. 77: Dar

Obr. 78: Interiér banky (lev, kentaur)

Obr. 79: Exteriér banky

Obr. 80: Fontána Háječek (detail)

Obr. 81: Fontána Háječek

Obr. 82: Hrobka rodiny Keblův

Obr. 83: Socha ve vstupní hale nemocnice

Obr. 84: Reliéfy na dome u Ferusů

Obr. 85: Karyatidy

Obr. 86: Náhrobek F. M. Čapka

Obr. 87: Pomník Otakara Mokrého

Obr. 88: Socha Jana Husa

Obr. 89: Socha Petra Chelčického

Obr. 90: Kněžiště

Obr. 91: Oltář

Obr. 92: Krucifix

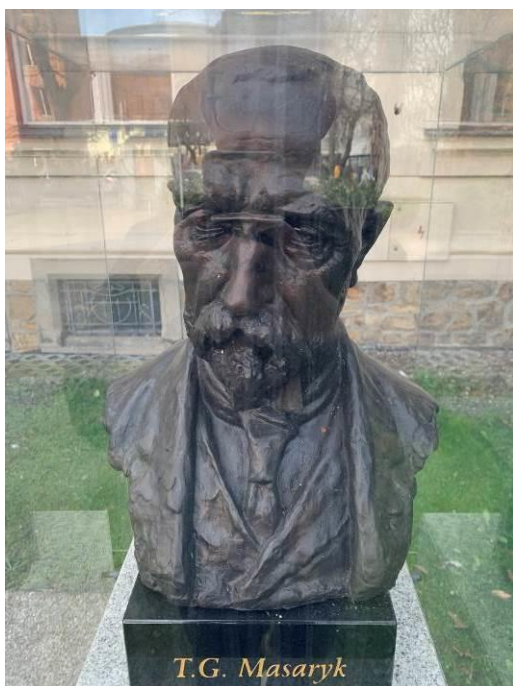
Obr. 93: Pomník Jana Valeriána Jirsíka

Obr. 94: Pomník Jana Valeriána Jirsíka

Obr. 95: Exteriér Lamezánovy vily

Obr. 96: Busta T. G. Masaryka

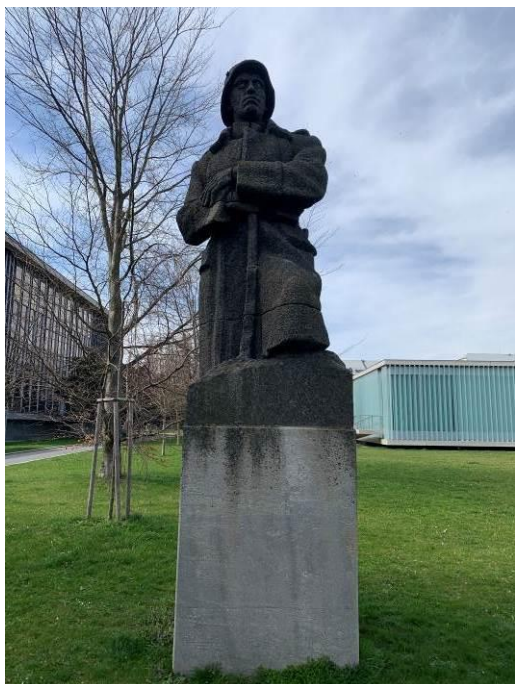
Obr. 97: Busta E. Beneše

Obr. 98: Meteorologický sloupek

Obr. 99: Reliéf Kázání pod lipou

Obr. 100: Socha Voják na stráži

Obr. 101: Pomník ve Čtyřech Dvorech

Obr. 102: Pomník obětem světových válek

Obr. 103: Hrobka rodiny Jeremiášovy

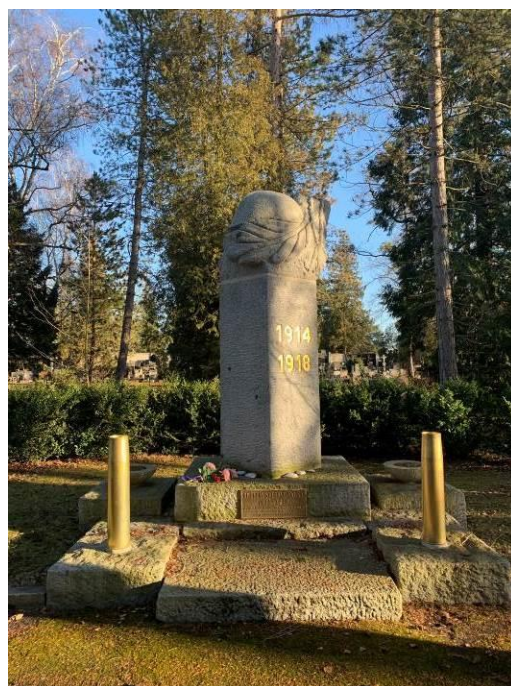
Obr. 104: Hrob F. Kouby

Obr. 105: Busta J. K. Tyla

Obr. 106: Socha Spořivost

Obr. 107: Pomník obětem 1. sv. války

Obr. 108: Socha sv. Vojtěcha a pruských vojáků

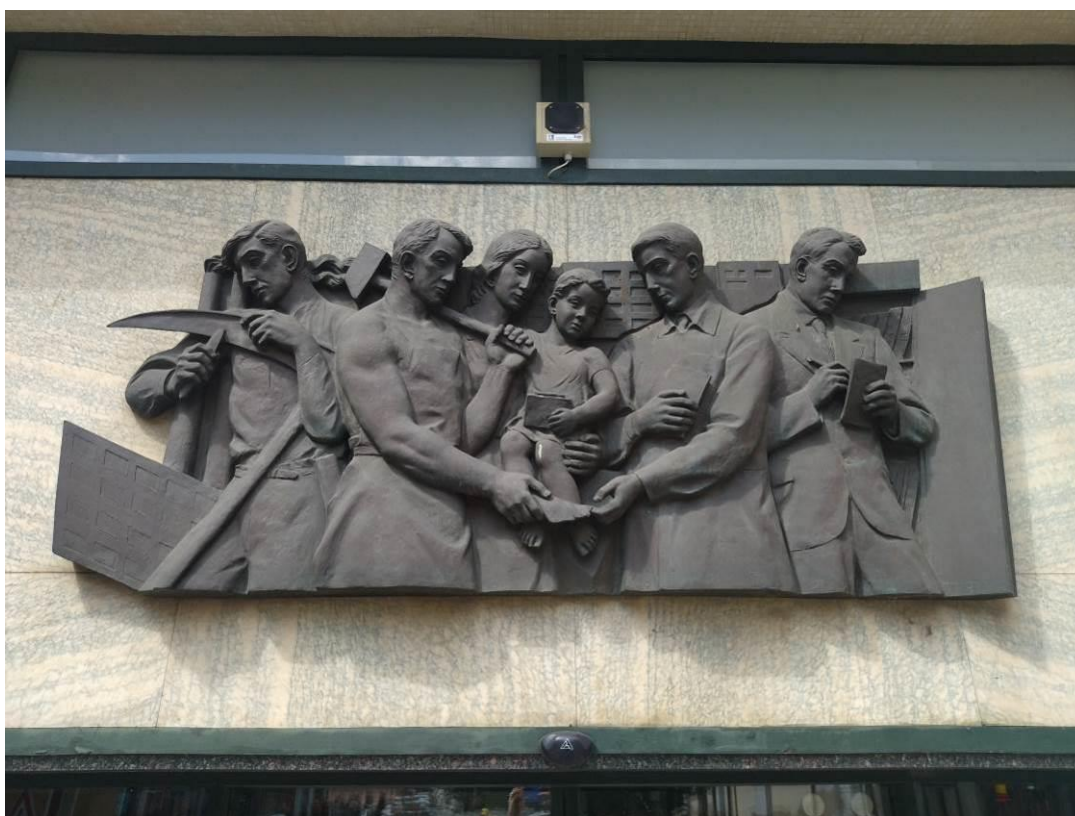
Obr. 109: Socha sv. Josefa s detailem křížové cesty

Obr. 110: Krucifix

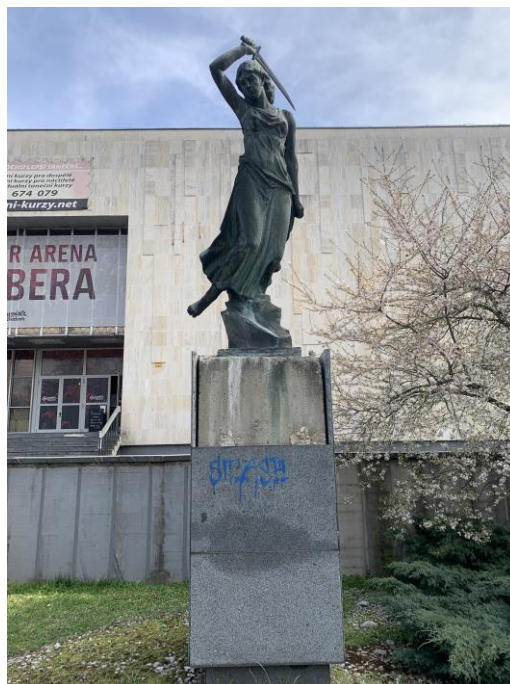
Obr. 111: Socha sv. Jana Nepomuckého

Obr. 112: Reliéf

Obr. 113: Ženský akt

Obr. 114: Vítězství u Stalingradu

Obr. 115: Pomník Jana Žižky

Obr. 116: Pomník Jana Žižky

Obr. 117: Reliéf nad vstupem

Obr. 118: Reliéf nad vstupem

Obr. 119: Reliéf nad vstupem

Obr. 120: Reliéf nad vstupem

Obr. 121: Reliéf nad vstupem

Obr. 122: Reliéf nad vstupem

Obr. 123: Reliéf nad vstupem

Obr. 124: Reliéf nad vstupem

Obr. 125: Reliéf nad vstupem

Obr. 126: Reliéf nad vstupem

Obr. 127: Památník Rudé armády

Obr. 128: Detail památníku

Obr. 129: Interiér vstupní haly Budvaru

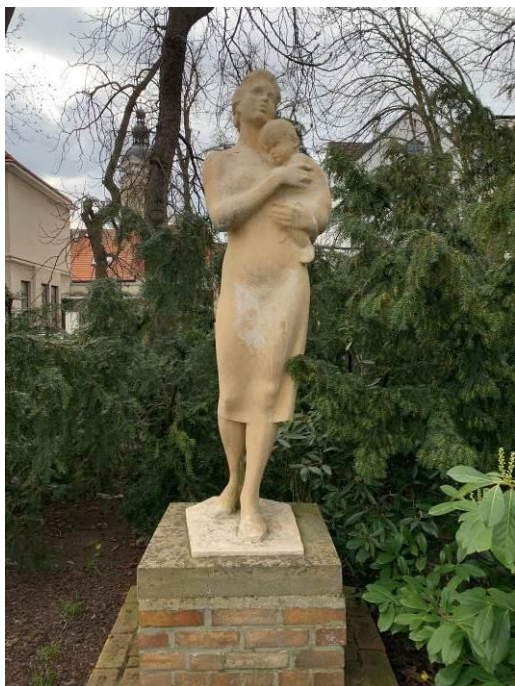
Obr. 130: Socha Basketbalista

Obr. 131: Sousoší Soutok Vltavy s Malší

Obr. 132: Socha Malše II

Obr. 133: Mateřství

Obr. 134: Kompozice

Obr. 135: Mašle

Obr. 136: Sousoší Labutě

Obr. 137: Busta Karla Rodena

Obr. 138: Busta Romana Kratochvíla

Obr. 139: Socha chlapce

Obr. 140: Hrob Františka Mrázka

Obr. 141: Velký reliéf

Obr. 142: Velký reliéf

Obr. 143: Velký reliéf

Obr. 144: Velký reliéf

Obr. 145: Malý reliéf

Obr. 146: Malý reliéf

Obr. 147: Malý reliéf

Obr. 148: Malý reliéf

Obr. 149: Malý reliéf

Obr. 150: Malý reliéf

Obr. 151: Detail dekorativní zídky

Obr. 152: Detail dekorativní zídky

Obr. 153: Dekorativní zídka

Obr. 154: Pochodeň

Obr. 155: Odpočívající plavec

Obr. 156: Skulptura ZŠ Bezdrevská

Obr. 157: Skulptura Růst II.

Obr. 158: Milenci

Obr. 159: Sousoší K. Weise

Obr. 160: Socha Faun

**Obr. 161: Zbylý valoun z Památníku
dělnického revolučního hnutí**

Obr. 162: Plameny

Obr. 163: Reliéf Proměny socialistického zemědělství

Obr. 164: Reliéf na hrobce rodiny Fialovy

Obr. 165: Socha Sklářství

Obr. 166: Socha Sklářství

Obr. 167: Reliéf Hráz tábora socialismu

Obr. 168: Oddělovací stěna

Obr. 169: Památník Pařížské komuny

Obr. 170: Exteriérová výzdoba OC Prior

Obr. 171: Gymnastka

Obr. 172: Busta J. K. Tyla

Obr. 173: Keramika v Jihočeském divadle

Obr. 174: Váza před Jihočeským divadlem

Obr. 175: Váza před Jihočeským divadlem

Obr. 176: Akt

Obr. 177: Plastiky Státnosti

Obr. 178: Plastika Státnost

Obr. 179: Plastika Státnost

Obr. 180: Zvířena

Obr. 181: Rozlet

Obr. 182: Menora

Obr. 183: Panna Marie Budějovická

Obr. 184: Socha Filosof

Obr. 185: Socha Dětské hry

**Obr. 186: Skulptura na zahradě
Zátkovy vily**

Obr. 187: Magická síla

Obr. 188: Alej

Obr. 189: Alej

Obr. 190: PQRZ

Obr. 191: Pomník obětem válek

Obr. 192: Pomník T. G. Masaryka

Obr. 193: Socha orla

Obr. 194: Skulptura zeměkoule s Boží rukou

Sochařské objekty v Českých Budějovicích z období 21. století

Obr. 195: Fontána na radnici

Obr. 196: Detail fontány na radnici

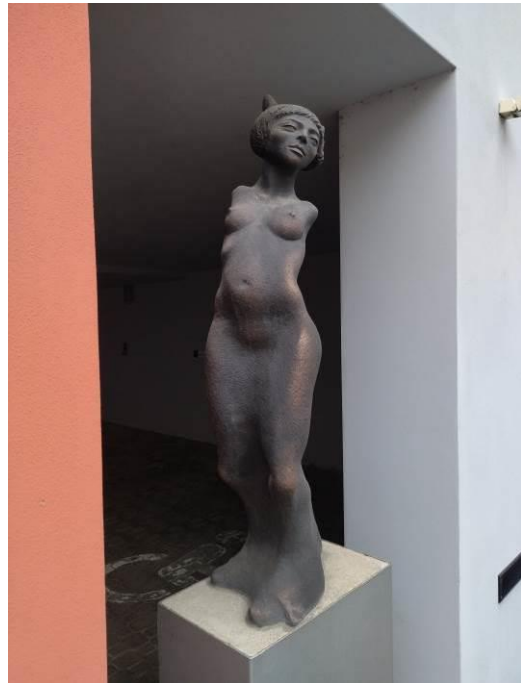
Obr. 197: Socha Přemysla Otakara II.

Obr. 198: Památník pro předčasně zemřelé děti

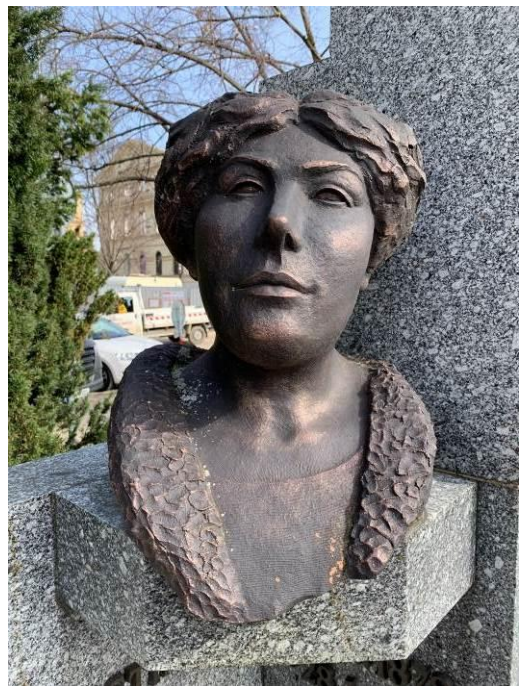
Obr. 199: Čertice

Obr. 200: Čertice 2

Obr. 201: Pomník Emy Destinové

Obr. 202: Busta Emy Destinové

Obr. 203: Žehnající Kristus

Obr. 204: Panna Marie

Obr. 205: Sv. Josef s Ježíškem

Obr. 206: Socha Ferdinanda Hocha

Obr. 207: Čtyři dřevěné sochy

Obr. 208: Detail sochy

Obr. 209: Socha Vodní víla

Obr. 210: Zatoulané ucho

Obr. 211: Tornádo

Obr. 212: S tebou

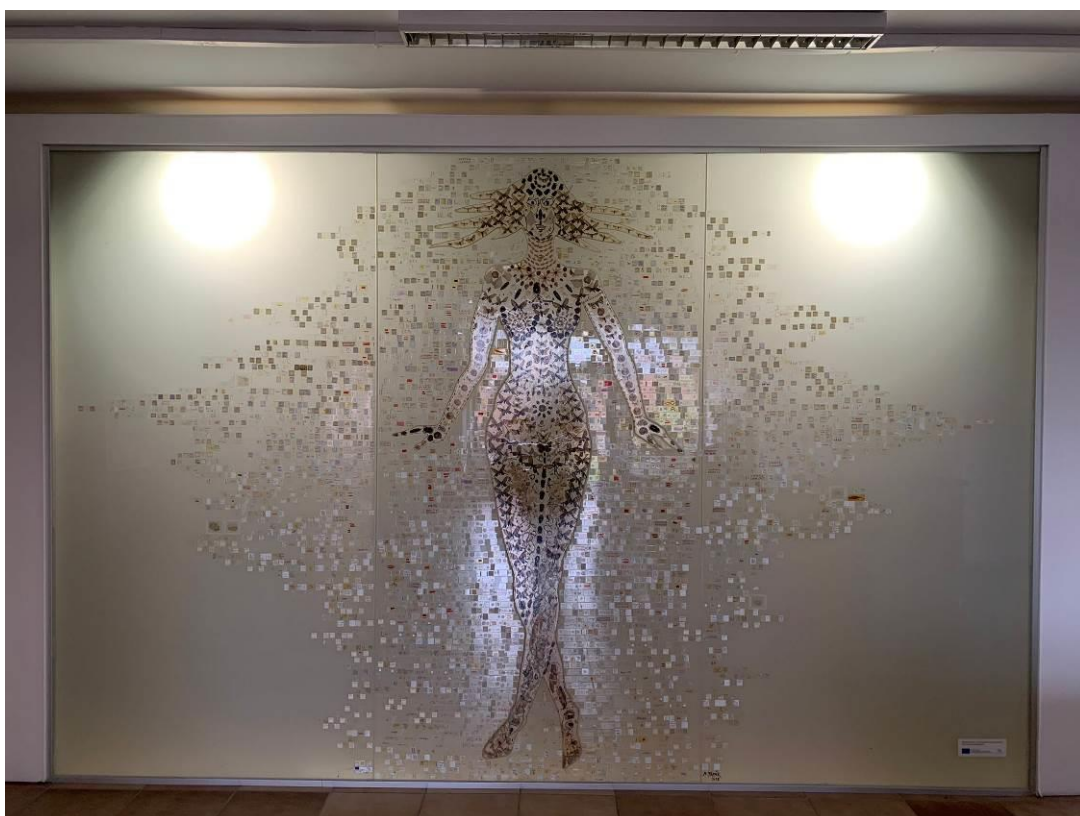
Obr. 213: Humanoidi

Obr. 214: Ohryzek detail

Obr. 215: Ohryzek

Obr. 216: Mikrarium

Obr. 217: Obytná socha

Obr. 218: ČEVAVA

Obr. 219: Sportovci

Obr. 220: Jedna ze soch Sportovci

Obr. 221: Jedna ze soch Sportovci

Obr. 222: Pomník letců

Obr. 222b: Dravec

Obr. 223: Maják

Obr. 224: Odlet vzhůru za Ferdou

Obr. 225: CHÁRON

Obr. 226: BASOVÉ BLUES

Obr. 227: SIGNÁL

Obr. 228: Piktogramy

**Obr. 229: Soška Panny Marie
Budějovické**

**Obr. 230: Socha v ulici
Kněžskodvorská**

Sochařsky zpracované pamětní desky v Českých Budějovicích

Obr. 231: Pamětní deska na Pražské bráně

Obr. 232: Pamětní deska na Staroměstském hřbitově

Obr. 233: Pamětní deska J. K. Mayera

Obr. 234: Pamětní deska T. G. Masaryka

Obr. 235: Pamětní deska P. Jaroslava Macka

Obr. 236: Pamětní deska Josefa Beránka

Obr. 237 Pamětní deska Jaroslava Haška

Obr. 238: Pamětní deska Ondřeje Puklice ze Vztuh

Obr. 239: Pamětní deska J. V. Jirsíka

Obr. 240: Pamětní deska Josefa Mašina

Obr. 241: Pamětní deska Hardtmuth

Obr. 242: Pamětní deska Sokol

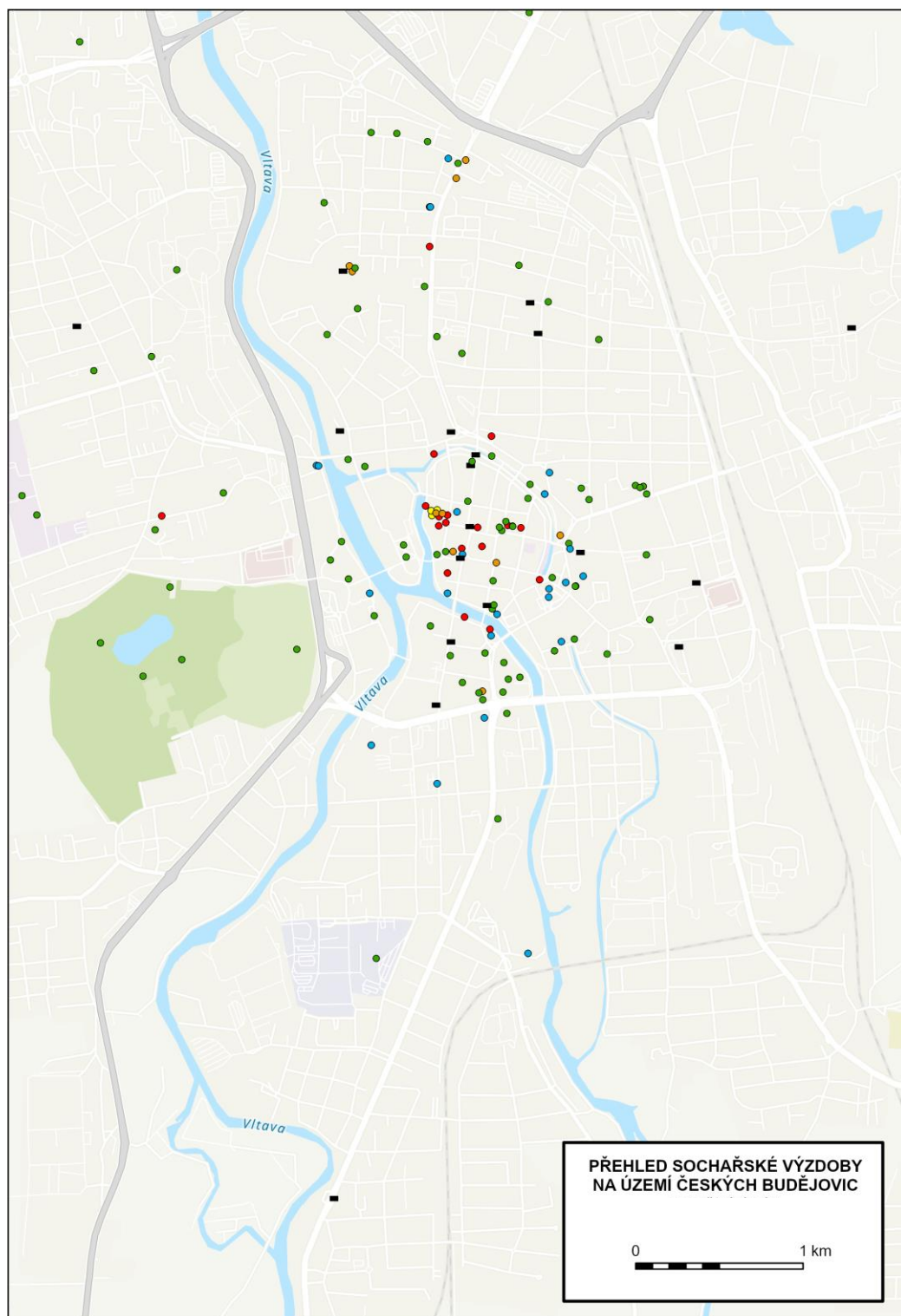

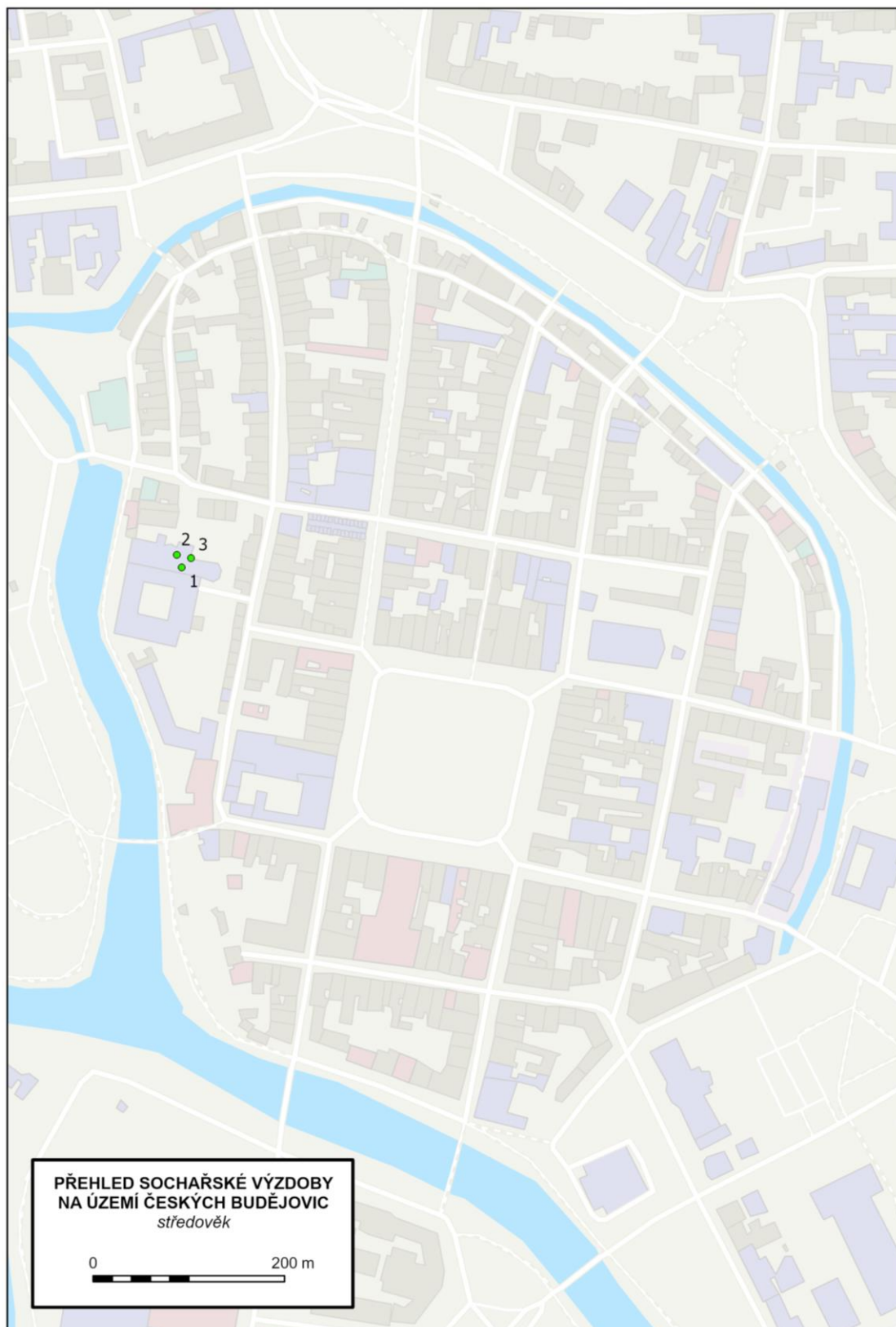
Obr. 243: Pamětní deska Tabáková továrna

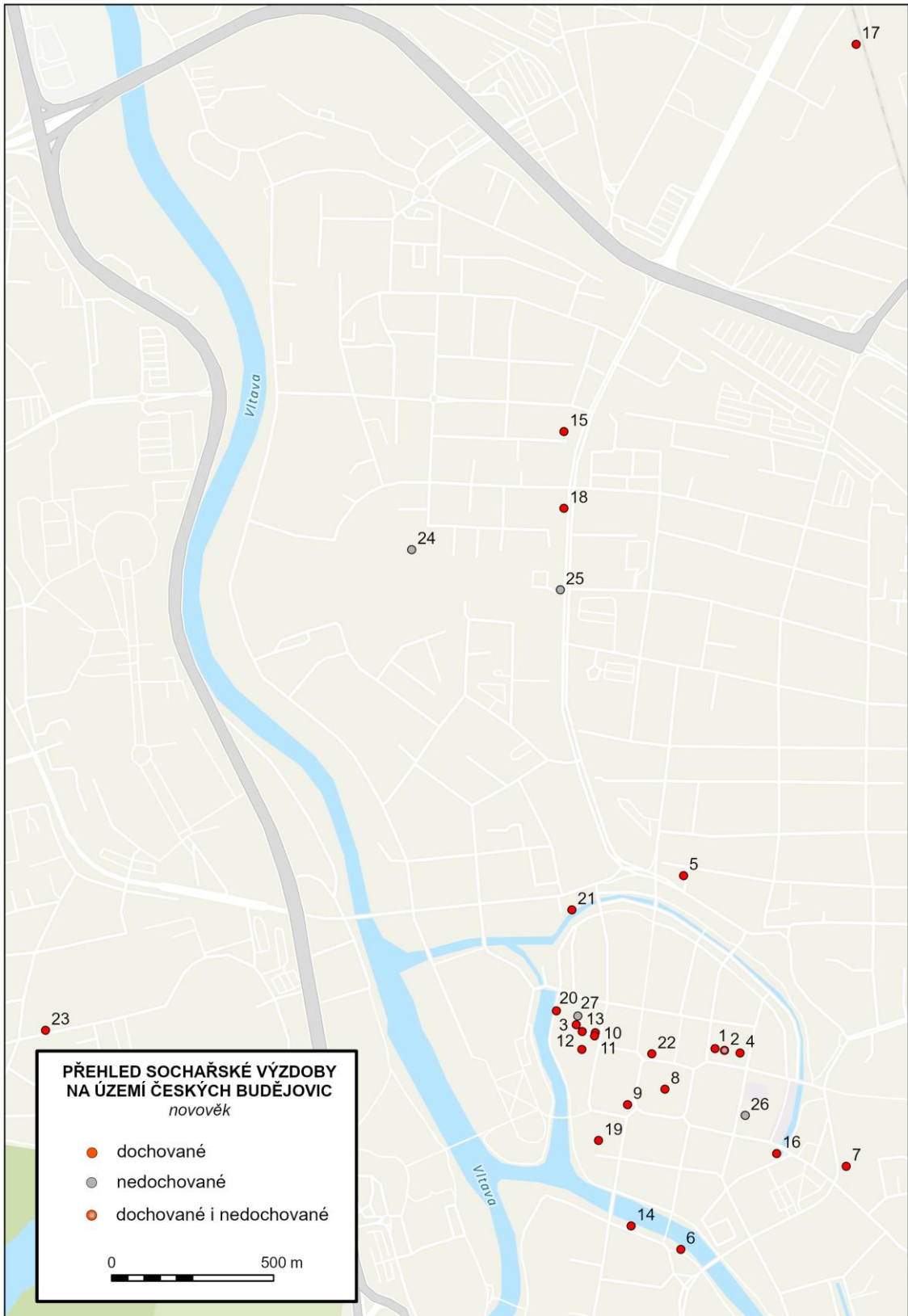
Obr. 244: Pamětní deska obětem Komunismu

Přílohy III. Mapy

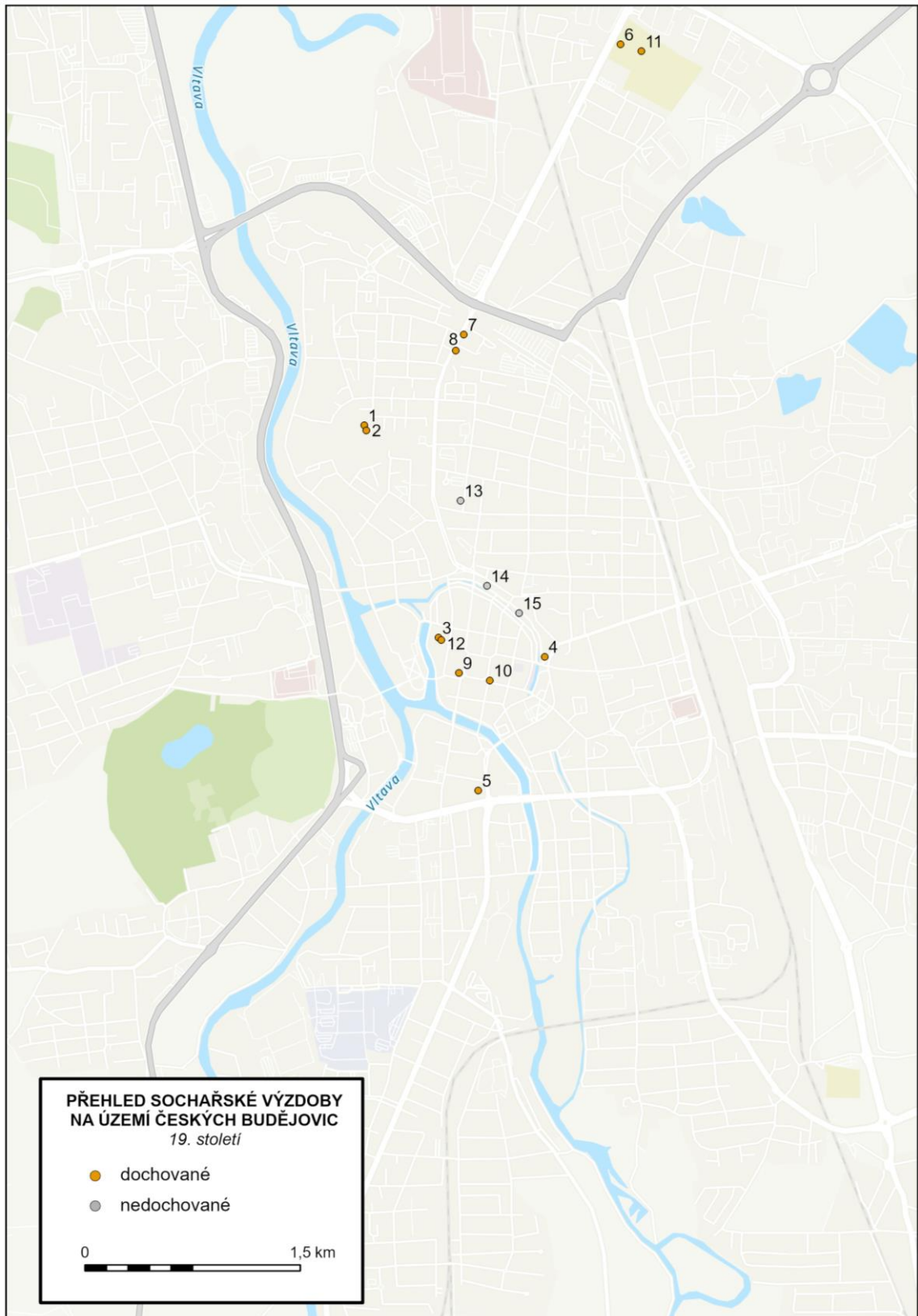

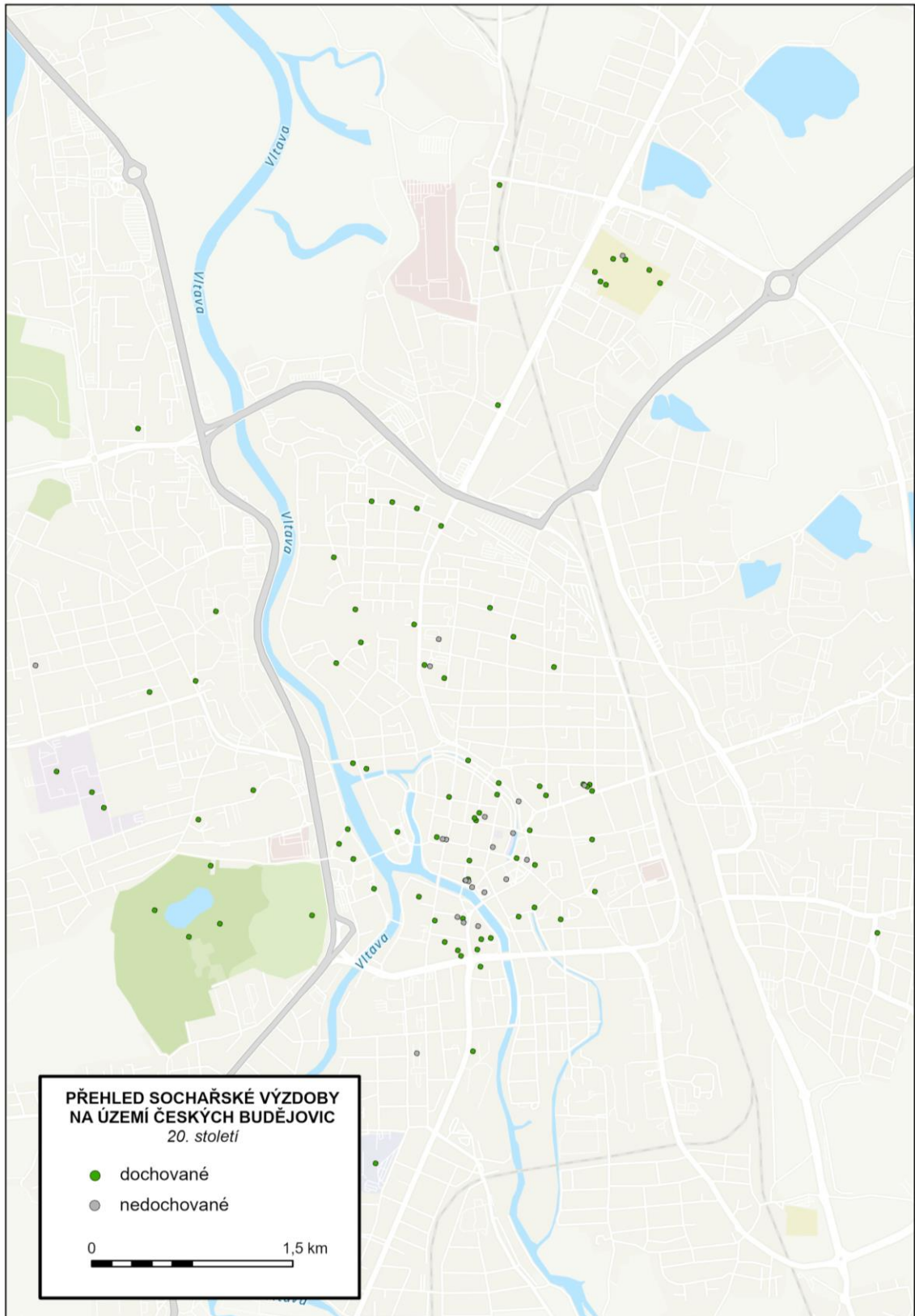
číslo	objekt	autor
1	Interiérová výzdoba kostela Obětování Panny Marie	neznámý
2	Kamenný chrlič v podobě draka	neznámý
3	Kamenný chrlič v podobě žáby	neznámý

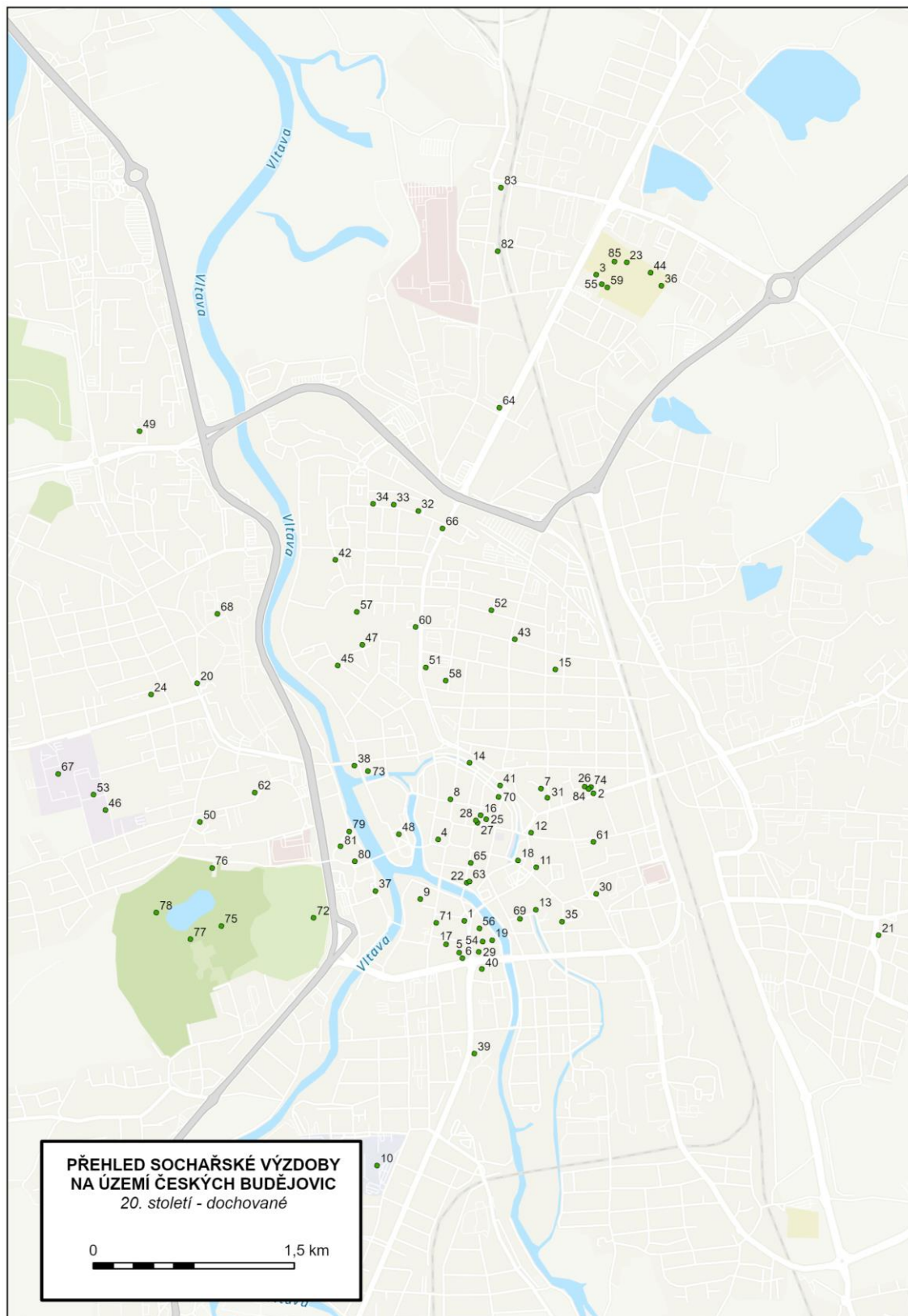

číslo	objekt	autor
1	Sochy na průčelí sv. Mikuláše	Thomas Zeissel
2	Interiérová výzdoba katedrály sv. Mikuláše (oltáře, varhany, křtitelnice)	Johann Worath ze Schläglu, Wolf Eckh, Jiří Dvorský, Leopold Hueber, Neznámý
3	Interiérová výzdoba kostela Obětování Panny Marie (varhany, kazatelna)	N. Christeindl, Neznámý
4	Socha Spasitel nesoucí kříž	Jan Plansker?
5	Mariánské sousoší	Josef Dietrich
6	Socha Panny Marie u Zlatého mostu	Josef Dietrich
7	Socha Panny Marie u Svinenské brány	Josef Dietrich
8	Samsonova kašna	Josef Dietrich
9	Sochy na průčelí radnice	Josef Dietrich
10	Kalvárie	Josef Dietrich
11	Sloup nejsvětější Trojice	Josef Dietrich
12	Pět soch v klášterní zahradě (sv. Anna, sv. Josef, sv. Jáchym, sv. Zachariáš, sv. Dominik)	Josef Dietrich
13	Klášterní portál	Josef Dietrich
14	Socha sv. Jana Nepomuckého u Krumlovského mostu	Josef Dietrich
15	Nejsvětější trojice (oltář)	Jakub Hueber
16	Socha sv. Jana Nepomuckého	Leopold Hueber
17	Boží muka u Pilmanova dvora	Neznámý
18	Boží muka na Pražské třídě	Neznámý
19	Část barokního mariánského sloupu	Neznámý
20	Socha sv. Jana Nepomuckého na nábřeží Jindřicha Libraria	Neznámý
21	Socha sv. Jana Nepomuckého v městských sadech	Neznámý
22	Busta císaře Traiana	Neznámý
23	Socha sv. Jana Nepomuckého v ulici Na Sádkách	Neznámý
číslo	objekt	autor
24	Interiérová výzdoba kostela sv. Prokopa (oltáře)	Josef Pabl, Leopold Hueber
25	Barokní mariánský sloup	Neznámý
26	Interiérová výzdoba kostela sv. Anny (oltáře a lavice)	Jakub Hueber, Leopold Hueber
27	Socha sv. Vincence Ferrerského	Josef Dietrich

číslo	objekt	autor
1	Socha Dobrý pastýř	Josef Max
2	Náhrobek biskupa O. Lindauera	Emanuel Max
3	Interiérová výzdoba kostela Obětování Panny Marie (hlavní oltář, chórové lavice, oltář sv. Vojtěcha)	Johann Rint, Josef Leitgeb
4	Socha Adalberta Lanny	Franz Xaver Pönninger
5	Osvětlovací tělesa v interiéru Hardtmuthovy vily	Theodor Friedl
6	Oltář a socha sv. Otýlie	Ludwig Schönbauer
7	Atika kasáren	Richard Kristinus
8	Atika kasáren	Richard Kristinus
9	Reliéf městského znaku	Richard Kristinus
10	Palác Včela	Richard Kristinus
11	Výzdoba hřbitova sv. Otýlie	A. Kompatscher
12	Socha Panny Marie s Ježíškem	Neznámý
číslo	objekt	autor
13	Interiérová výzdoba kostela sv. Václava (Oltář)	Josef Václav Hellich
14	Socha bohyně Diany	Ulrich Bartunek
15	Busta Josefa II.	Victor Oskar Tilgner
16	Busta Josefa II.	Neznámý

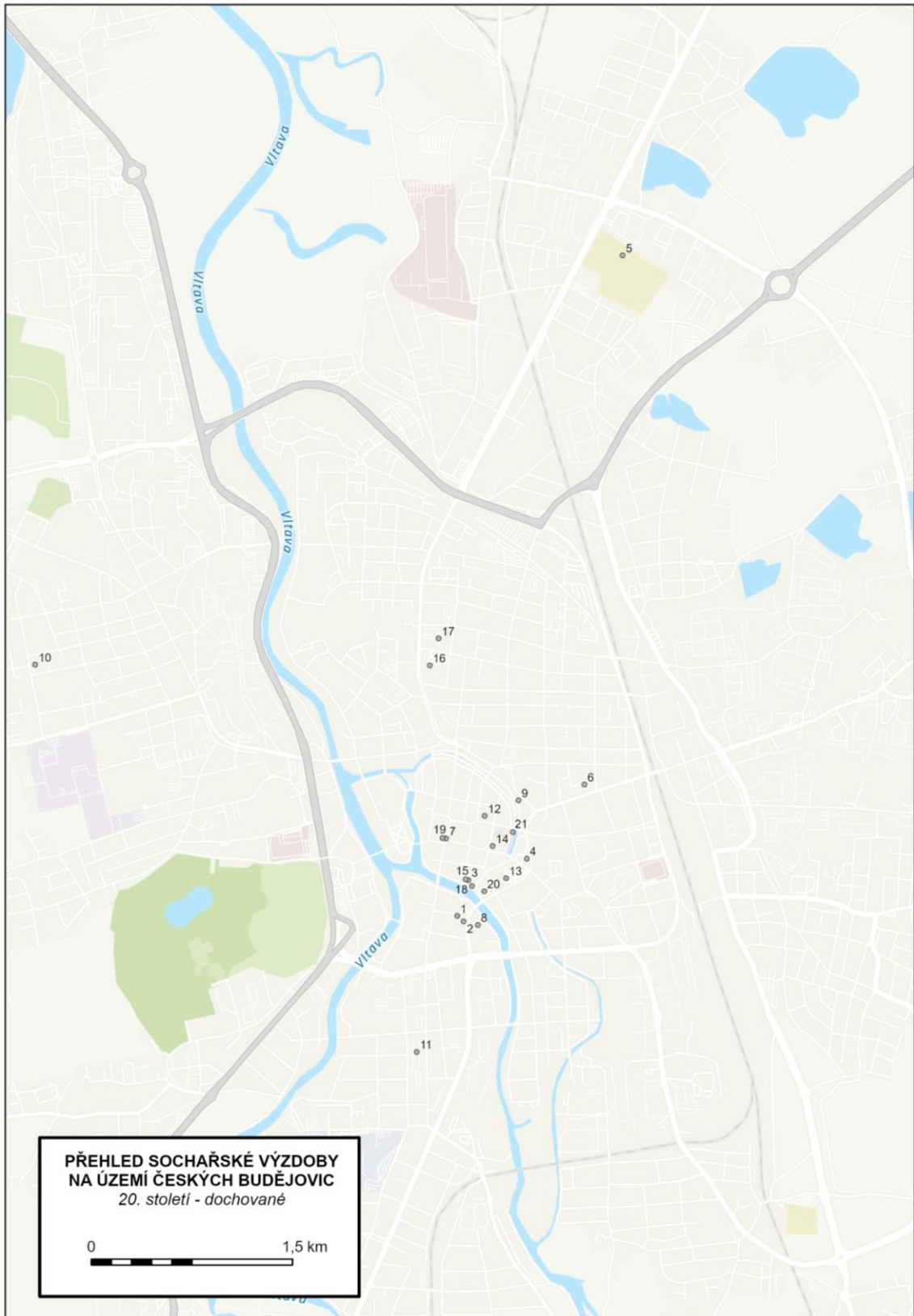

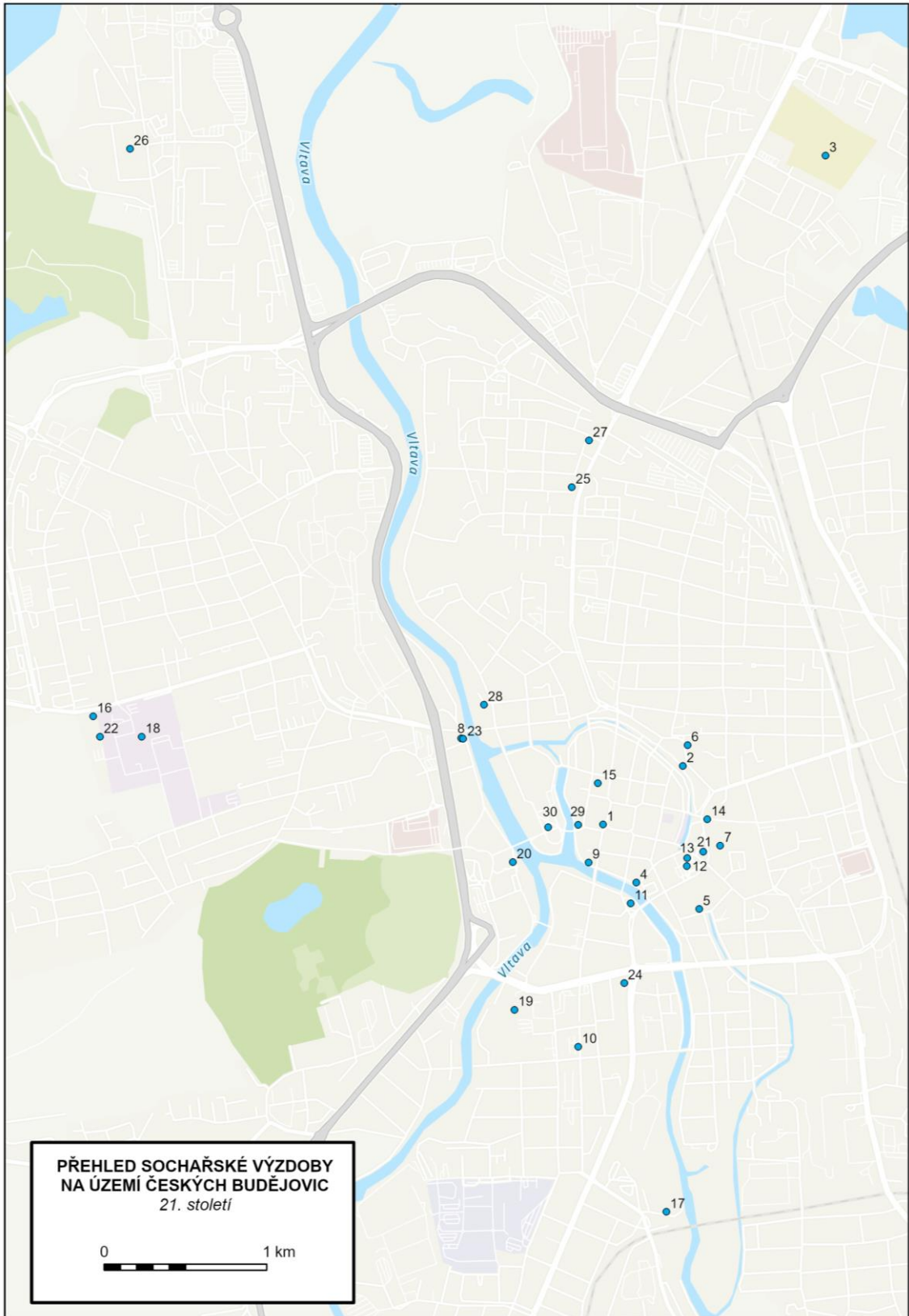
číslo	objekt	autor
1	Sousoší Austrie	Georg Leisek
2	Interiérová výzdoba kostela Nejsvětějšího Srdce Páně	Jan Sedláček, Josef Vašta, I. Hnízdo, Ferdinand Stuflesser
3	Busta Augusta Zátky	Bohumil Kafka
4	Socha Augusta Zátky	Bohumil Kafka
5	Výzdoba exteriéru a interiéru Hardthmuthovy vily	Edwin Schopenhauer
6	Dar k padesátým narozeninám Franze Hardtmutha	Edwin Schopenhauer
7	Výzdoba Kendeho vily	Edwin Schopenhauer
8	Interiérová a exteriérová výzdoba spořitelny (sochy, reliéfy)	Edwin Schopenhauer, Josef Václav Schwarz, Jarmila Malátová, Miroslav Páral
9	Kašna	Edwin Schopenhauer
10	Socha ženy	Edwin Schopenhauer
11	Reliéfy	Edwin Schopenhauer
12	Česká národní banka	Ludwigem Tremmelem
13	Dům Anny Kovařikové	Antonín Hübschmann
14	Pomník Otakara Mokrého	František Bílek
15	Interiérová výzdoba kostela Církve československé husitské (sochy, reliéf Kázání pod lipou)	František Bílek, Jan Vítězslav Dušek
16	Pomník Jana Valeriána Jirsíka	Josef Václav Myslbek
17	Busty československých prezidentů (Masaryka a Beneše)	Josef Václav Pekárek
18	Meteorologický sloup	Jan Vítězslav Dušek
19	Zborovský pomník	Otto Birma
20	Pomník obětem světových válek v Suchém Vrbném	Josef Křivánek
21	Pomník obětem světových válek ve Čtyřech Dvorech	Josef Křivánek
22	Busta J. K. Tyla	Josef Václav Schwarz
23	Pomník obětem I. světové války	Jaroslav Benda
24	Interiérová výzdoba kostela sv. Vojtěcha (sochy a křížová cesta, oltář sv. Vojtěcha)	Josef Vítek, Jindřich Wielgus
25	Interiérová výzdoba katedrály sv. Mikuláše (krucifix)	Břetislav Kafka
26	Socha sv. Jana Nepomuckého	Břetislav Kafka
27	Reliéf	Břetislav Benda
28	Socha v interiéru České spořitelny	Břetislav Benda
29	Vítězství u Stalingradu	Břetislav Benda
30	Socha Jana Žižky z Trocnova	Karel Dvořák
31	Tři reliéfy	Ladislav Pícha, Rudolf Semerád a jiní

32	Dva reliéfy	Ladislav Pícha, Rudolf Semerád a jiní
33	Dva reliéfy	Ladislav Pícha, Rudolf Semerád a jiní
34	Dva reliéfy	Ladislav Pícha, Rudolf Semerád a jiní
35	Reliéf	František Mrázek?
36	Památník Rudé armády	František Mrázek
37	Basketbalista	František Mrázek
38	Soutok Vltavy s Malší	František Mrázek
39	Malše II	František Mrázek
40	Labutě	František Mrázek
41	Mateřství	František Mrázek
42	Kompozice	František Mrázek
43	Mašle	František Mrázek
44	Socha od Františka Mrázka na jeho hrobě	František Mrázek
45	Dekoratívni zed'	Konopka Ladislav
46	Dekoratívni reliéfy	Konopka Ladislav
47	Pochodeň	Stanislav Zadražil
48	Odpočívající plavec	Stanislav Zadražil
49	Sousoší rodičů s dětmi	Stanislav Zadražil
50	Růst II	Stanislav Zadražil
51	Milenci	Stanislav Zadražil
52	Sousoší sedících dívek	Stanislav Zadražil?
53	Faun	Jaroslav Koliha
54	Památník dělnického revolučního hnutí (pozůstatek)	Jarmila Malátová
55	Plameny	Jarmila Malátová
56	Jihočeská vědecká knihovna (reliéf, socha, reliéf)	Bohumil Dobiáš ml., Josef Soukup, Václav Markup
57	Interiérová výzdoba kostela sv. Prokopa (křížová cesta)	Arana Mertlová
58	Interiérová výzdoba kostela sv. Václava (sousoší)	Arana Mertlová
59	Oddělovací stěna	Arana Mertlová
60	Pomník Pařížské komuny	Zdeněk Vojta
61	Exteriérová výzdoba OC Prior	Jana Bartošová Vilhanová Laštovková
62	Gymnastka	Karel Hyliš
63	Výzdoba Jihočeského divadla	Stanislav Hanzík, J. Smrž, Karel Příhoda, Miroslav Páral, František Mrázek
64	Reliéfy "Ve jménu secese"	Miroslav Páral
65	Reliéf v prodejně Český granát	Miroslav Páral
66	Státnosti	Miroslav Páral
67	Reliéf v Biologickém centru AV	Tomáš Proll
68	Zvířena	Josef Kříž
69	Rozlet	Jiří Prachař

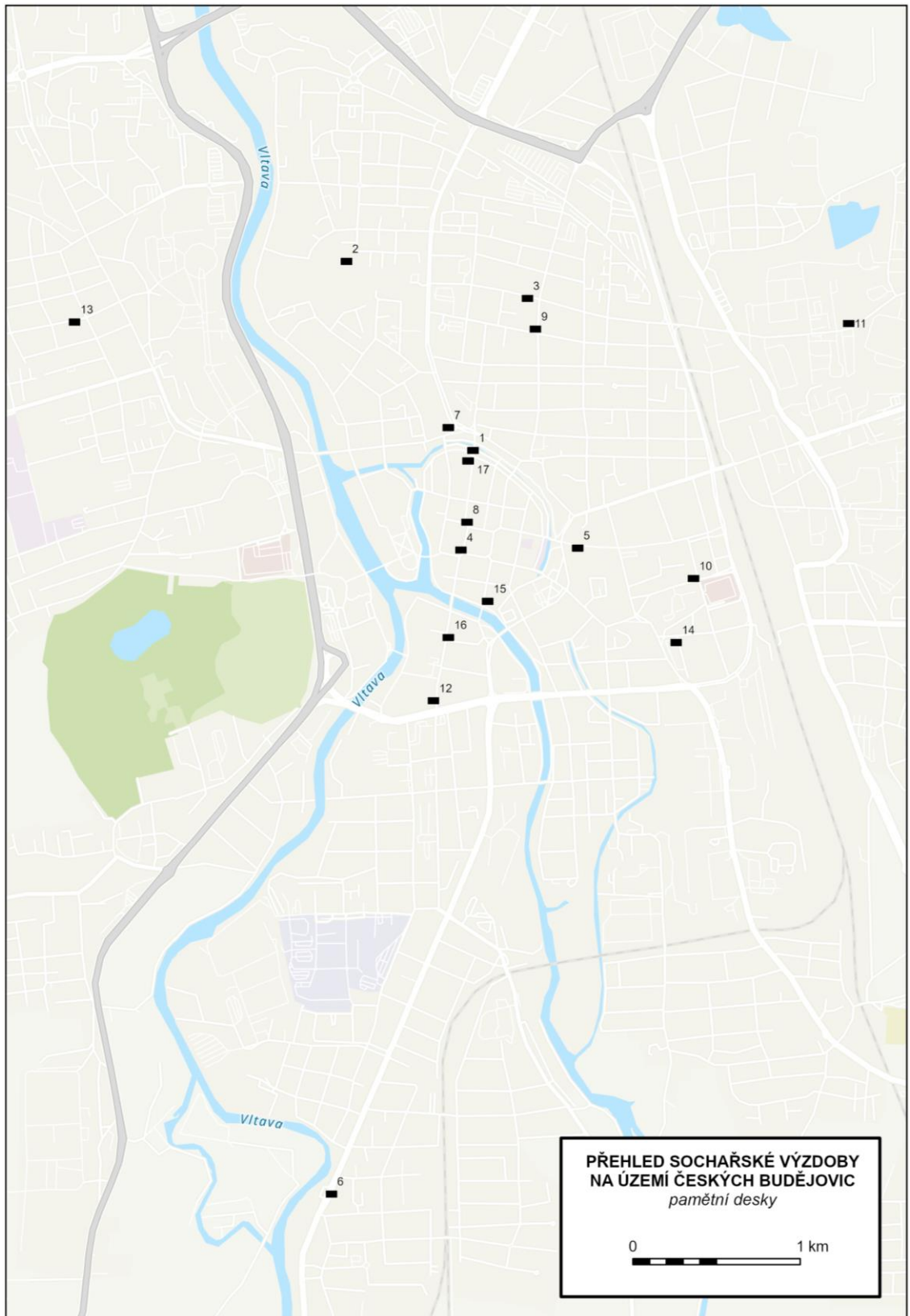
70	Krb	Josef Lorenc
71	Menora	Roman Brichcín
72	Větrná	Milan Doubrava
73	Skulptura v zahradě Zátkovy vily	Neznámý
74	Socha Panny Marie Budějovické, Zeměkoule s Boží rukou	Richard Rudovský
75	Zvonice	Jaroslav Řehna
76	Vahadlo	Jiří Seifert
77	Odysseus	Jan Koblasa
78	Penelope	Jan Koblasa
79	Magická síla	Septimiu Vasile Enghiş
80	Alej	Laco Sorokáč
81	PQRZ	Marek Borsányi
82	Pomník T. G. Masaryka v Kněžských Dvorech	Neznámý
83	Pomník obětem válek v Kněžských Dvorech	Neznámý
84	Výzdoba zahrady kláštera	Neznámý
85	Výzdoba hřbitova sv. Otýlie	Jan Zázvorka, Bohumil Kafka, A. Schwab, Edwin Schopenhauer, Stanislav Sucharda, Josef Křivánek, Josef Václav Schwarz, Bohumil Dobiáš

číslo	objekt	autor
1	Sochy: Vlast, Cestování, Píle a Páce	Georg Leisek
2	Sochy: sv. Alžběta, sv. Martin	Georg Leisek
3	Busta J. K. Tyla	Antonín Mára
4	Legionářský pomník	Otto Birma
5	Raněný	Ferdinand Opitz
6	sv. Jan Nepomucký	Josef Křivánek
7	Socha Augusta Zátky	Bohumil Kafka
8	Knihovna (Reliéfy, Internacionalismus)	František Mrázek
9	Volavky	František Mrázek
10	Klement Gottwald	František Mrázek
11	Přátelství	František Mrázek
12	Interiérová výzdoba katedrály sv. Mikuláše (reliéf)	Arana Mertlová
13	Pomník V. I. Lenina	Ludvík a Božena Kodymovi
14	Busta Otakara Jeremiáše	Stanislav Zadražil
15	Vstupní deska pro JD	Stanislav Zadražil
16	Kolekce žardiniér	Miroslav Páral
17	Jihočeský vodní květ	Jiří Prachař
18	Busta Emy Destinnové	Marie Jirásková
19	Socha Otakara Jeremiáše	Marie Zlatníková
20	Busta Josefa Taschka	Karel Vogel
21	Pomník před konzervatoří	Stanislav Zadražil

číslo	objekt	autor
1	Fontána na českobudějovické radnici	Nejasné
2	Socha Přemysla Otakara II.	František Postl
3	Památník pro předčasně zemřelé děti	František Postl
4	Busta Emy Destinnové	Petr Schel
5	Múza	Petr Schel
6	Portrétní medailony	Petr Schel
7	Plastiky na Senovážném náměstí	Petr Schel
8	Výzdoba areálu Hoch Špalíček	Petr Schel
9	Výzdoba Železné panny	František Postl, Petr Schel
10	Čtyři dřevěné sochy	Zdeněk Chmelař, Aiwars Students, Rudolf Schinnerl, Radek Bruncko
11	Zatoulané ucho	Jan Švadlenka
12	Tornádo	Tomáš Havel
13	S tebou	Ivan Šmilauer
14	Humanoidi	Michal Trpák
15	Zvědavci	Michal Trpák
16	Ohryzek	Michal Trpák
17	Obytná socha	Michal Trpák
18	Mikrárium	Michal Trpák
19	ČEVAVA	Alexandra Koláčková
20	Sportovci	Alexandra Koláčková
21	Pomník letcům	Vladimír Vopalecký
22	Dravec	Jaroslav Chramosta
23	Odlet vzhůru za Ferdou	Matouš Holý a Michal Koreš
24	CHÁRON, BASOVÉ BLUES, SIGNÁL	Petr Fidrich
25	Piktogramy	Lukáš Hájek
26	Socha Panny Marie Budějovické	Hana a Jan Štarkovi
27	Dřevěná socha v ulici Kněžskodvorská	Neznámý
28	Maják	Zdeněk Chmelař
29	Dětské hry	Milan Doubrava
30	Socha Filosof	Milan Doubrava

číslo	objekt	autor
1	Pamětní deska na Pražské bráně	Neznámý
2	Pamětní deska na Staroměstském hřbitově	Neznámý
3	Pamětní deska J. Karla Mayera	Neznámý
4	Pamětní deska T. G. Masaryka	Jan Vítězslav Dušek
5	Pamětní deska Jaroslava Macka	František Mrázek
6	Pamětní deska Josefa Beránka	Bohumil Dobiáš
7	Pamětní deska Josefa Haška	Neznámý
8	Pamětní deska Ondřeje Puklice ze Vzduh	František Mrázek
9	Pamětní deska Jana Valeriána Jirsíka	Milan Knobloch
10	Pamětní deska generála Josefa Mašína	Lukáš Hosnedl
11	Pamětní deska umučeným Židům a památník obětem holocaustu	Neznámý
12	Pamětní deska obětem Hardtmuthovy továrny	Neznámý
13	Pamětní deska obětem Sokola	V. Jakš, T. Pelecha
14	Pamětní deska obětem z řad zaměstnanců tabákové továrny	Neznámý
15	Pamětní deska historie divadla	Martin Zet
16	Pamětní deska obětem komunismu	Ivan Tlášek
17	Pamětní deska Augusta Zátky	Bohumil Kafka

Zdroje příloh

Přílohy I. Slovník pojmů

CHODURA, Radko; KŘIŠŤAN, Alois a KLIMEŠOVÁ, Věra. *Slovník pojmů: sakrálního výtvarného umění*. studie Teologické fakulty Jihočeské univerzity, sv. 14. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 102 s.

Přílohy II. Obrazový materiál k teoretické části

Fotografie pocházejí ze soukromého archivu autora, s níže uvedenými výjimkami.

Obr. 3: Klenák s poprsím Krista

Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/media/images/clanky/socharstvi-relief-poprsi-krista-na-jednom-ze-svorniku-v-jizni-lodi-dominikanskeho-konventu-sbirka-j.jpg>

Obr. 4: Konzola se spojenými hlavami

Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/media/images/clanky/d67.jpg>

Obr. 5: Konzola s hlavami a pelikánem

Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/media/images/clanky/d68.jpg>

Obr. 42: Kazatelna sv. Dominika

Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/media/images/clanky/baroko-kazatelna-v-kostele-obetovani-panny-marie-foto-k-kuca-2010.jpg>

Obr. 45: Hlavní oltář v kostele Obětování Panny Marie

Dostupné z: https://slovo.proglas.cz/res/archive/086/009314_05_040589.jpg?seek=1480506044

Obr. 46: Oltář sv. Vojtěcha v kostele Obětování Panny Marie

Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/media/images/clanky/d81.jpg>

Obr. 168: Oddělovací stěna

NOVOTNÁ, Anna a Anna ŽENÍŠKOVÁ. *Panny a labutě: Umění ve veřejném prostoru a v architektuře Českých Budějovic z let 1948-1989*. Týniště nad Orlicí: Nakladatelství Pravý úhel, 2020. s. 42.

Přílohy III. Mapy

Mapy vznikly v programu ArcGIS Pro.